

משרד החינוך התרבות והספורט

חוזר המנהל הכללי

נו/1, ו' באלול התשנ"ה (1 בספטמבר 1995)

משרד החינוך - התרבות והספורט

חוזר המנהל הכללי - נו/1

הוראות קבע, הוראות שעה והודעות

עמוד

סעיפים 1-65

5	דבר השר
10	עם החוזר
12	חופשות לימודים בחודש ספטמבר
	בטיחות וביטחון
13	1. החינוך לבטיחות בדרכים בשנת הלימודים התשנ"ו
24	2. היערכות מערכת החינוך לביטחון בשנת התשנ"ו
26	3. היערכות מערכת החינוך לשעת חירום בהתשנ"ו
27	4. בטיחות סביבתית
	5. הדרכת קרב מגע להגנה עצמית והתנהגות במצבי חירום
27	לכיתות ט' - י' וי"א
28	6. אימוני הישרדות באזורי יו"ש, ירושלים ויישובי "קו התפר"
29	7. הנחיות למלווים של ילדים בהסעות
32	8. איסור נשיאה ואחזקה של כלי נשק

70	31. סדנאות לכתובה וחוגים בבית אריאלה
72	32. השתלמות מורים בנושא "חינוך ערכי ודתי בעידן של שבירת מיתוסים"
73	33. המרכז להשתלמות מורים במדעי הטבע והטכנולוגיה, שלומי – התשנ"ו
75	34. תרבות הצגות לילדים ולנוער
78	35. יום המוסיקה והמחול
78	36. כוח אדם ותנאי שירות החזרי שכר לימוד לעובדי הוראה בשנת הלימודים התשנ"ו
81	37. נהלים והנחיות להגשת בקשה להחזר הוצאות נסיעה ללימודים/השתלמויות
84	38. העדרות בשל מחלת ילד חולה במחלה ממארת, הודעת נש"מ נה/17 מיום 1.1.95
84	39. ניכוי ממשכורתם של עובדי הוראה עבור הקרן לביטוח הדדי מייסודה של הסתדרות המורים בע"מ בשנת הביטוח 1995
86	40. גמולי ניהול, פיקוח וחינוך
86	41. גמול פיצול
87	42. גמול כפל תואר – תיקון
87	43. קביעת דרגת שכר למורים לתושב"ע ו/או למחשבת ישאל שהם בוגרי ישיבות – שינוי
88	44. מינהל חינוכי דף הערכה חדש להערכת עבודת הגננת
89	45. מפקד האוכלוסין והדיוור 1995 – תזכורת
90	46. מפקד תלמידים, התשנ"ו
90	47. שיפור השירות טלפונים המופעלים במטבעות
91	48. עזרי לימוד סדרת קלטות: "דרכים ואסטרטגיות בחינוך לאמנות"
91	49. חינוך חברתי ובלתי פורמאלי מדע וחשיבה 2000 – מוזיאון ומרכזים לחינוך טכנולוגי ומדעי
93	50. ספרות ילדים ונוער הודעות המדור לספרות ילדים ונוער
94	51. איכות החיים והסביבה כנס האיכות הלאומי
94	52. תוצאות תחרות בית הספר היפה, התשנ"ה

32	9. בריאות מפעולותיה של אגודת "לב אל לב ישראל" במערכת החינוך
33	10. סיוע וייעוץ הנחיות הקשורות בהתאבדות ובניסיונות התאבדות של תלמידים
36	11. קלטת בנושא "מניעת התעללות בילדים"
37	12. הנושא המרכז לשנה"ל התשנ"ה: "תהליך השלום – ישראל במזרח התיכון"
38	13. הנושא המרכז לשנת הלימודים התשנ"ו: "תעשייה ויצור"
41	14. הנושאים המרכזים לשנת הלימודים התשנ"ז והתשנ"ח
42	15. בחינות בגרות וגמר בחינת הבגרות בלימודי האסלאם (בבתי ספר עבריים)
42	16. נושאים לבחינת הבגרות בדינים ובמבוא בבתי הספר הדתיים, קיץ התשנ"ו
43	17. בחינות הבגרות בגיאוגרפיה – חומר עזר מותר בשימוש
43	18. מענק לכתובת עבודת-גמר בנושא הקשור למשתתף של פרופ' קרל פרנקשטיין
43	19. פדגוגיה שיתוף ההורים בפעילות החינוכית בגני הילדים
45	20. פרסי חינוך ותעודות הערכה, התשנ"ו
47	21. תכניות לימודים וספרי לימוד תכניות רשות בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים – הערכות לקראת התשנ"ו
48	22. פרסומי האגף לתכניות לימודים בחודשים ניסן-תמוז, התשנ"ה
53	23. מפרסומי האגף לתכנות לימודים למגזר הערבי בחודשים מרס-יולי 1995
53	24. שינויים בתכנית הלימודים במדע המדינה
56	25. תיקון והשלמה לרשימת ספרי הלימוד המאושרים בחוזר המיוחד י"א, התשנ"ה
56	26. השתלמויות וימי עיון סדנאות לכתובה עיונית ולהכנת עבודות-גמר
58	27. לקראת שוויון הזדמנויות לבני שני המינים
60	28. קורסים אקדמיים להכשרת מנהלים למערכת החינוך בשנת הלימודים התשנ"ז
69	29. קורס למנהלים חדשים בבית הספר לעובדי הוראה בכירים ע"ש עימנאל יפה
70	30. "מכון המנהלים" בבית הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית, מחזור ט'

	תקשורת, וידאו וטלוויזיה
53	סרטים שהופקו בשירות הסרטים
95	תכניות לימוד והעשרה בווידיאו בהפצת מוחות (מרכז וידאו)
97	חינוך ותרבות
	הודעות שונות של מפמ"רים
98	הודעות המפמ"ר לחינוך גופני לשנת הלימודים התשנ"ו
110	הודעות המפמ"ר לערבית ולאסלאם (בבתי-הספר העבריים)
111	הודעות המפמ"ר לאנגלית
	ארגונים - הודעות ופעולות
111	הודעות החברה להגנת הטבע
112	הודעות מרכז זלמן שזר
115	הודעות מכון הברמן למחקרי ספרות - המוזיאון למורשת עדות ישראל
	טיולים וביקורים במוזיאונים ובאתרים
116	התנסויות, חוויות ולמידה במוזיאון האדם והסביבה בפתח-תקווה
117	מדרשת הר הרצל
119	מוזיאון ארץ-ישראל, תל-אביב
	פרסומים
119	פרסומים חדשים של משרדנו ופרסומים הנמצאים במלאי
122	פרסומי מרכז ההסברה
	נספחים
124	נספח א מבחני "אות הכושר והספורט" - שנת הלימודים התשנ"ו
127	נספח ב מחירי חומרים של צב"ר
130	נספח ג ביבליוגרפיה מוערת לעובדי הוראה וחינוך (110)

דבר השר

מערכת החינוך של מדינת ישראל נמצאת בעיצומה של מהפכה שקטה. מהפכה זו התחילה לפני כשלוש שנים, כאשר הממשלה החליטה לשנות את סדר העדיפויות הלאומי, והחינוך וההשקעה בו הועמדו בראש סולם העדיפויות. לאחר עשור של קיצוצים וצמצומים בתקציבים זכתה מערכת החינוך לתוספת תקציבית שלא היה לה תקדים בתולדות מדינת ישראל. תקציב החינוך גדל מ-6.3 מיליארד ש"ח בשנת 1992 ל-13.8 מיליארד ש"ח בשנת 1995. בניכוי אינפלציה מדובר בגידול ריאלי של 48%.

תוספת תקציבית זו אפשרה להנהלת המשרד לגשת בזמנית לביצוע מידי של כמה פרויקטים רבי היקף: הוספנו כ-200 אלף שעות לימוד בכל שכבות הגיל, מעבר לשעות שנוספו בגין גידול באוכלוסייה (קליטת עלייה וגידול טבעי); הכנסנו מחשבים למערכת החינוך - 16 אלף עמדות מחשבים כבר נוספו למערכת, ובשנת הלימודים הקרובה נכניס 8,000 נוספים; רכשנו ופיתחנו תוכנות ולומדות מהמתקדמות בעולם; אלפי מורים הוכשרו להוראה באמצעות המחשב; האצנו את המעבר לחטיבות-הביניים:

מחלקת הפרסומים

הוצאה לאור:

עריכה והבאה לדפוס: דליה לאופר
סודר בסדר-צילום והודפס במדפיס הממשלתי, ירושלים

ב-3 השנים האחרונות נבנו חטיבות ביניים רבות. חדרה, חולון, נתניה, באר-שבע, קרית-מוצקין, יהוד ועוד עוברות בהצלחה רבה את תהליך החיטוב והמעבר לרפורמה; קלטנו כ-130 אלף תלמידים עולים מחבר העמים ומאתיופיה; התחלנו ביישום דו"ח ועדת שנהר לקידום לימודי היהדות בבתי-הספר הממלכתיים; הנהגנו ותגברנו תכניות התערבות לסייע לתלמידים חלשים וגבוליים בקנה מידה חסר תקדים; הגדלנו בשיעור ניכר את מספר הניגשים והזכאים לבגרות.

משמעותה העיקרית של התוספת התקציבית שמערכת החינוך זכתה בה היא השקעה בהון האנושי שלנו. ידוע לכולנו כי מדינת ישראל איננה משופעת במשאבים טבעיים; המשאב החשוב ביותר שלנו הוא האדם. ילדי ישראל הם אזרחי העתיד; הם אנשי המדע, הרוח, האקדמיה, התעשייה והייצור של העתיד, ולכן כדאי וחשוב להשקיע בהם – גם מבחינה אנושית-חברתית, גם מבחינה כלכלית-משקית. עיקרה של המדיניות החינוכית שלנו הוא מתן שוויון הזדמנויות חינוכי לכל ילדי ישראל – ותיקים ועולים, בני הערים הגדולות ובני עריהפיתוח, יוצאי מערב ומזרח, יהודים וערבים. לביצוע מדיניותנו החינוכית הצבנו לעצמנו יעדים כמותיים מוגדרים: יותר תלמידים מסיימים תיכון, יותר תלמידים ניגשים לבגרות, יותר תלמידים זכאים לתעודת הבגרות ויותר תלמידים לומדים במערכת ההשכלה הגבוהה.

ברור לי מעל לכל ספק כי, תהיינה תכניות המשרד חשובות ככל שתהיינה, רק המורה בכיתתו והמנהל בבית-ספרו יוכלו לחולל את השינויים ולבצע את התכניות. לא ייפלא אפוא, שבימינו נושא המנהיגות החינוכית קונה לו מקום כה חשוב בחברה הישראלית. אתם, אנשי החינוך הפועלים בשדה, חשים יותר מכולנו את התפנית הגדולה במעמד בית-הספר. אמנם בית-הספר שומר על תפקידו המסורתי כמעביר הידע ומעשירו, אך הוא גם המכשיר הטוב ביותר לסגירת פערים ולניידות חברתית.

אנו יודעים מה היעדים שאנו שואפים להגיע אליהם: להיות, או לשאוף להיות, המובילים בכל התחומים; לצמצם רווחים בין תלמידים חזקים לתלמידים חלשים; להנהיג נורמות התנהגות מתוקנות; לעשות כל אשר לאל ידינו כדי שהתלמיד יגדל להיות אדם אוהב אדם, אוהב עמו, אוהב ארצו. אך אנו גם יודעים כי לדילמות חינוכיות אין פתרון אחיד וכי אין "פתרון בית-ספר" לבית-הספר. מכאן חשיבותו של המנהיג החינוכי: הוא מבקש הדרך, הוא מפלס הדרך והוא גם מגלה הדרך – הוא ולא אחר. ואכן, בזכותו של ציבור המורים המסור והנאמן הגענו תוך פרק זמן קצר להישגים המעוררים השתאות, ואף קנאה, בקרב האזרחים רמי המעלה הבאים אלינו ממדינות עשירות מאתנו כדי ללמוד מניסיוננו. אך יש בנו גם חסרונות, ועל שניים מהם ברצוני להרחיב את הדיבור.

לקראת שנת הלימודים התשנ"ו אני מבקש – בדרך מעט לא שגרתית – להפנות את תשומת לב המורים לשני עניינים מרכזיים הטעונים טיפול מיוחד של מערכת החינוך ושל כל אחד ואחד מאתנו:

(א) שמירה על הניקיון ועל האסתטיקה של בתי-הספר בכלל ועל תקינות וניקיון השירותים במיוחד;

(ב) מתן תשומת לב לבעיות התנהגות, משמעת, הליכות ונימוסים בקרב תלמידינו.

אף שהנושא המרכזי בהתשנ"ה היה איכות הסביבה, עדיין אנו לוקים בנושאי אסתטיקה, יופי וניקיון. נכון, לא כל בתי-הספר שווים – יש מהם חדשים ומפוארים, ויש מהם ישנים ועלובים. נכון אף נכון, קל יותר לשמור על יופי, על ניקיון ועל אסתטיקה בבית-ספר חדש מאשר בבניין שנבנה לפני שלושים שנה ויותר. אך באלה גם אלה חובה לשמור על סביבת לימודים נאה ותקינה. ראיתי בבתי-ספר שבנייתם נסתיימה זה עתה והשירותים בהם מוזנחים וחצר בית-הספר עזובה, וראיתי בית-ספר בן "40 פלוס" שכל כולו בוהק ואסתטי. נכון, החזקת בית-הספר תלויה בעיקרה בתקציב הרשות המקומית, וקרן השיפוצים שלנו קטנה במשאביה מהכיל את כל הנוקמים לה. אך על הנהלת בית-הספר מוטלת החובה לעשות כל אשר ביכולתה כדי לדאוג למינימום ההכרחי ללימודים תקינים: בלי שירותים נקיים, נייר טואלט, סבון ומגבות נייר אין בעיני בית-הספר ראוי לשמו. אנו מטילים על ההורים חובה לשלוח את ילדיהם לבתי-ספר שאנו קבענו עבורם. בצד חובה זו יש להורים זכות שילדיהם ישהו במשך שעות הלימודים במקום תרבותי, ורבים מהשירותים בבתי-הספר שלנו אינם מקיימים תנאי זה.

אני פונה אל כל מנהל ומנהלת: אנא ראו עניין זה כעניין חיוני וחינוכי ממדרגה ראשונה. שירותים לא תקינים הם גם מסר חינוכי שלילי: בגללם נוצרת אצל תלמידינו, מגיל צעיר ביותר, ההבחנה הפסולה בין הרשות הפרט הנקיה לבין רשות הציבור המזוהמת.

עלינו לעשות רבות, במאמץ משותף עם הרשויות המקומיות, כדי לשפר את הסביבה הלימודית בבניין בית-הספר, להוסיף גינות, לשפר את חצר המשחקים. אך עניין השירותים קודם לכול.

ולעניין ההליכות וההתנהגות הבינ-אישית – שנים רבות התמקדנו, אנשי החינוך, בהקניית ידע ומיומנויות לתלמידינו, וגם מנושא החינוך הערכי לא משכנו ידינו. ואכן, למערכת החינוך שלנו יש הישגים יוצאי דופן, אך כל אורח המבקר אותנו יכול להעיד על פגם חמור באווירת הכיתה ובית-הספר: חוסר משווע של הלכות דרך ארץ בין תלמיד למורה ובין תלמיד לתלמיד. קראו לכך חוסר משמעת, קראו לכך נימוסים פגומים, קראו לכך "אווירה קשה בכיתה" – בכל אשר נפנה, ובעיקר במגעים עם חברות אחרות, נגלה פגם חמור זה. פגם זה פוגע בכולנו, ובראש ובראשונה

בתלמידיו, שכן הרגליהם יהיו להם למכשול. הם יצאו לעולם שבו חוסר הריסון העצמי, התובענות, התוקפנות המילולית והעדר ידע מינימלי על כללי נימוס יפגעו בהם ובסיכוייהם להתקדם בחיים.

משדרנו עומד מאחורי מנהלים ומורים המשתמשים בסמכויותיהם כדין וכהלכה, ותומך בעת ובעונה אחת בהגדרה חדה יותר של זכויות וחובות תלמידים. יש לנו גם הצלחות מרשימות בשילוב זה של זכות וחובה, וראינו כיצד הגדרתם בכתב תורמת לקיומו של אורח חיים תקין ולאווירה ניוחה יותר בכיתה. עלינו לתבוע, לדרוש ולקיים מינימום של משמעת וכבוד הדדי בכל מקום. אני מוצף במכתבים המתלוננים קשות על התנהגות תלמידים במקומות ציבוריים. הרי, למשל, דברים שכתבה לי אזרחית על תלמידים היוצאים מבית־ספרם: "עשרות רבות של בני נוער הלומדים בבתי־ספר יוקרתיים ליד מקום עבודתי יוצאים מבית־ספרם בשעה מקבילה לשעה שבה אני עוזבת את מקום עבודתי. ליד התחנה הם רומסים ודורכים את כל מי שניצב שם. גלים גלים הם דוחפים גם זה את זה וגם את כל המבוגרים המבקשים לעלות לאוטובוס, שועטים בועטים לכל עבר."

יש כמה כללים שיש להסבירם ולשונם לתלמידים: מקדימים שלום; מחזיקים דלת ליוצא בעקבותיהם; סוגרים דלת שפותחים; עוזרים לזולת אם הוא במצוקה או במבוכה, מהדרים פני זקן; אין כופים נוכחות על אחרים בצעקות ובהשמעת מוסיקה רמת־קול; שומרים על רשות הרבים ואין מזהמים אותה בהשלכת פסולת. אין בושׁה בנימוס מסוג זה. בושׁה גדולה היא שחלק מתלמידינו גדל בלא שידע דברים אלמנטריים אלה. גם אם מאמצנו לתקן פגמים אלה ייתקל בלעגם של כותבי רכיל ומלהגי לשון, נעשה זאת, שכן מוטלת עלינו החובה לא רק להכין את תלמידינו לחיים בוגרים, אלא גם לתקן את אורחותיה של החברה הישראלית.

הנהגת הוועדה

פרופ' אמנון רובינשטיין

ברצוני להעמיד בראש סדר העדיפויות את הנושאים החינוכיים האלה: ציפיות גבוהות של מורים ומנהלים מכל תלמיד ותלמיד, התאמת שיטות ההוראה והלמידה בבית הספר לכלל אוכלוסיית התלמידים ההטרוגנית, שימת דגש מיוחד על מתן שיעורי בית מובנים באיכות ובכמות ראויים, שיתוף ההורים בתהליך הלימודי-החינוכי, הקפדה מיוחדת על משמעת ועל יצירת אקלים לימודי וניצול יעיל של שעות הלימודים.

כל אלה, אם יינתן להם דגש מיוחד בשנת הלימודים התשנ"ו, יש בהם כדי לעזור למערכת כולה להשיג את היעד המרכזי, והוא ניצול הפוטנציאל הגלום בכל תלמיד ותלמיד והוצאתו מן הכוח אל הפועל.

אני מאחל לכל עובדי ההוראה ובני משפחותיהם שנה טובה, שנת שלום וקירוב לבבות.

ד"ר שמשון שושני
המנהל הכללי

עם החוזר

מערכת החינוך במדינת ישראל נמצאת בתהליך עשייה ותנופה שלא ידעה כמותו שנים רבות. אנו משקיעים משאבים אדירים בחיזוק ובתגבור התשתית החינוכית.

אין ספק שללא המאמץ האדיר המושקע בביסוס התשומות אי אפשר לדבר על תפוקות חינוכיות, ובראש ובראשונה על הישגים לימודיים נאותים. תוספת שעות הלימוד, השיפור בשכר עובדי ההוראה, פיתוח תכניות לימודים חדשות, השתלמויות מורים בהיקף משמעותי, הצטיידות בתי הספר בתחומי המדע והטכנולוגיה, יישום דו"ח "עם ועולם" – כל אלה הזרימו דם חדש והציבו אתגרים חדשים בפני כולנו. הגיעה העת לעבור לשלב חשוב נוסף, להשקיע באותם הנושאים שהם ידועים ומוכרים לכולנו ושיש בהם כדי לתרום לשיפור ההישגים החינוכיים. נושאים אלה דורשים תשומת לב מיוחדת מכל מורה, מנהל ומפקח.

בטיחות וביטחון

1. **החינוך לבטיחות בדרכים בשנת הלימודים התשנ"ו**

נושא הבטיחות בדרכים במערכת החינוך מחייב היערכות של הנהלת המוסד החינוכי, החל מגן הילדים ועד לסיום התיכון, ושל כל הצוות החינוכי, גם בתחום התשתית והארגון המערכתי וגם בתחום הפדגוגי והלימודי.

היערכות המוסד החינוכי לנושא החינוך לבטיחות בדרכים חייבת להתחיל בחופשת הקיץ ולהשתלב במהלך ההיערכות הכללית לקראת פתיחת שנת הלימודים.

א. פעילות מרוכזת לקראת פתיחת שנת הלימודים

1. התשתית הבטיחותית

לפני תחילת הלימודים הנהלת המוסד החינוכי אחראית לוודא שבוצעו בסביבת המוסד החינוכי כל עבודות התשתית הנדרשות להבטחת שלומם של התלמידים:

- מעברי חצייה צבועים וברורים
- מעקות בטיחות שלמים וצבועים
- גדרות שלמות ובטיחותיות סביב בית-הספר, ובכלל זה שערים נעולים
- שילוט מתאים וברור
- תמרורים תקינים ומוצבים במקומות שנראים לעין, ובכלל זה סימון על הכביש ועל שפת המדרכה.

חופשות לימודים בחודש ספטמבר

ראש השנה: ערב ראש השנה ושני ימי החג, הימים ראשון, שני ושלישי, כ"ט באלול התשנ"ה ו'א'–ב' בתשרי התשנ"ו (24–26 בספטמבר 1995). הלימודים יתחדשו ביום רביעי, ג' בתשרי התשנ"ו (27 בספטמבר 1995), בשעה הראשונה לפי מערכת השעות הקבועה.

במקרים שבהם לא הושלמה עבודת התשתית הבטיחותית יפנו המנהלים בעוד מועד ולפני תחילת שנת הלימודים אל האחראים ברשות המקומית, ויודאו את השלמת הדרוש בטרם תחילת הלימודים.

2. התשתית החינוכית

עם פתיחת שנת הלימודים התשנ"ו יושם דגש על הדרכת התלמידים בהליכה בטוחה אל בית-הספר ובחזרה ממנו.

דגש מיוחד יושם על בחירת המסלול הבטוח בהליכה ובנסיעה בכלל ועל הדרכת תלמידי כיתות א' – ב' והוריהם בפרט, כדלהלן:

- * שלטי חוצות יוצבו ליד מעברי החצייה ובסביבות בתי-הספר להדרכת הולכי-הרגל והנהגים.
- * כל בית ספר יקבל כרזות של "עצור בטרם תעבור" לתלייה בכיתות.
- * לכל כיתות א' תישלחנה איגרות הדרכה לתלמידים ולהורים. המורים מתבקשים לחלק את האיגרות בכיתות, לתלמידים ולהורים.
- * לכל בתי-הספר תישלח החוברת "בצאתך לדרך" כדי שבכל יום תוקדשנה לפחות חמש דקות להוראת נושא הבטיחות בדרכים בכל כיתה.
- * רכזי הבטיחות בבתי-הספר ידריכו את המורים לטיפול בנושא בכל הכיתות.
- * העלון החדש, "קשר של זה"ב", יוקדש לנושא החזרה לבית-הספר, ותהיינה בו הצעות לפעילויות עם התלמידים. העלון יישלח לכל בתי-הספר עוד לפני פתיחת שנת-הלימודים.

3. פעילויות הסברה והדרכה למורים

כדי להגביר את המודעות של המורים ושל המחנכים לנושא החינוך לבטיחות בדרכים חשוב לשלב הרצאות ודיונים בנושא במסגרת ימי-ההיערכות, השתלמויות הגננות והמורים ושיבות הצוותים החינוכיים, גם לפני תחילת שנת הלימודים וגם במהלך השנה, במסגרת ההשתלמות המוסדית.

המטרה היא לחשוף את כלל המחנכים לחשיבות נושא החינוך לבטיחות בדרכים ולאפשרויות המגוונות של שילוב הנושא במערכת הלימודים בכל שכבת גיל ולהכשיר אותם להדרכה של ההורים בנושא.

להכנת ימי ההשתלמות ולהדרכת המורים ניתן להיעזר ברכז הבטיחות הבית-ספרי ובמפקחים על החינוך לבטיחות בדרכים במחוזות.

4. פעילויות הסברה והדרכה להורים

להתנהגותם של ההורים ולעמדותיהם יש מקום מרכזי בחינוך הילדים לבטיחות בדרכים, ולכן חשוב לקרבם לנושא ולשתפם בבעייתיות שבהוראתו ובחשיבות תפקידם. חשוב לשתף את ההורים בפעילויות במסגרת בית-הספר ולערוך להם היכרות עם חומרי הלימוד ועם הנושאים הבטיחותיים שעוסקים בהם בכיתות.

בהיערכות לקראת פתיחת שנת הלימודים מומלץ שהמחנכים יערכו פעילות הסברה להורים באספות ההורים הכלליות, ובפרט להורי תלמידי כיתה א' החדשים, עוד לפני תחילת הלימודים. בפעילות זו יש להדגיש את תפקידם המכריע של ההורים בחינוך ילדיהם לבטיחות בדרכים, את מקומה של הדוגמה האישית ואת חשיבותם של התרגול והחזרה להפנמת הנושא.

להורי תלמידי כיתות א' רצוי לקיים סיור מקדים עם התלמידים במסלול הדרך הבטוחה לבית-הספר. כמו-כן רצוי להמליץ להורי תלמידי הכיתות הנמוכות ללוות את ילדיהם לבתי-הספר בימים הראשונים ללימודים ולהדריך אותם בהליכה בדרך הבטוחה לבית-הספר. הדרך הבטוחה היא הדרך שאינה דרך ראשית, הדרך שיש לחצות בה כבישים מועטים, שאינם כבישים סואנים והמסומנים במעברי חצייה (רצוי מרומזרים או שתלמידי משמרות הזה"ב מוצבים בהם).

5. הסעות תלמידים

באספות ההורים ידריכו המורים את ההורים המביאים את ילדיהם ברכב פרטי לשמש דוגמה להתנהגות בטיחותית, לחגור חגורות בטיחות בעת נסיעה ברכב, להישמע להוראות משמרות הזה"ב, לא לעצור במקומות אסורים (ליד מעבר חצייה, ליד צומת, ליד מעקה בטיחות ובמקומות שמוצב בהם תמרור האוסר עצירה) ולהקפיד שהנוסעים יצאו מהרכב רק לכיוון המדרכה או שולי הכביש, ולא לכיוון הכביש.

בשיעורים הראשונים של תחילת שנת הלימודים ידריכו המורים את התלמידים הנוסעים בהסעה ציבורית להתנהגות בטיחותית, ובכלל זה המתנה נכונה, רחוק משפת הכביש, עלייה לרכב רק לאחר עצירתו, התנהגות נכונה בזמן הנסיעה, ירידה מהרכב רק לאחר עצירתו וחציית הכביש רק לאחר שהרכב נסע והכביש פנוי. ההורים והמורים יסבירו לתלמידים את הסכנות הכרוכות בנסיעה בטרמפים, ויבהירו להם, שאין לנסוע ברכב עם נהגים בלתי מוכרים, ושרצוי להעדיף את הנסיעה בתחבורה ציבורית.

לקראת פתיחת שנת הלימודים מתבצעת היערכות משולבת בין המשרדים השונים, ושותפים בה משרד החינוך התרבות והספורט, משרד התחבורה—המינהל לבטיחות בדרכים, משרת התנועה הארצית, מתנדבי המשמר האזרחי והמועצה הלאומית למניעת תאונות. לצורך זה הוקם מטה מיוחד ומיוצגים בו הגורמים שהזכרנו.

משרד החינוך התרבות והספורט נערך לפעילות בתחילת שנת הלימודים, בהנהגת מטה הגף לבטיחות בדרכים בירושלים, דרך מפקחי הגף בכל המחוזות ובאמצעות צוותי ההדרכה וההנחיה של הגף והרכזים לחינוך לבטיחות בדרכים בבתי-הספר. משרד התחבורה נערך לפעילויות בהנהגת המינהל לבטיחות בדרכים, דרך רכזי המבצעים ורכזי המחוזות ובאמצעות מטרות הבטיחות העירוניים ואנשי המינהל העובדים בכל הארץ.

בשלושת הימים הראשונים ללימודים יוצבו במעברי החציה שליד בתי-הספר הצוותים החינוכיים של הגף לבטיחות בדרכים, נציגי המינהל לבטיחות בדרכים ומטרות הבטיחות העירוניים ומתנדבי המועצה הלאומית למניעת תאונות. משרת ישראל תתגבר את נוכחותה בצמתים שליד בתי-הספר כדי לסייע לתלמידי משמרות הזה"ב ולכלל התלמידים בדרכם לבית-הספר בימים של תחילת שנת הלימודים.

ההיערכות הבין-משרדית היא פרי עבודה משותפת המתקיימת בין המינהל לבטיחות בדרכים במשרד התחבורה לבין הגף לבטיחות בדרכים במשרד החינוך התרבות והספורט ומשרת ישראל כמסורת רבת שנים של שיתוף פעולה פורה במשך כל השנה בכלל ובמבצעים עונתיים כמו פתיחת שנת הלימודים בפרט.

שיתוף פעולה זה והתגייסות כל הגורמים הבינמשרדיים אמורים להבטיח את שלומם של התלמידים בדרכים עם פתיחת שנת הלימודים התשנ"ו ולמקד את נושא הבטיחות בדרכים כאחד מהנושאים החשובים במערכת החינוך כולה.

ב. פעילות מרכזת בתחילת שנת הלימודים

1. משמרות הזה"ב

במהלך חופשת הקיץ נערכים במחוזות קורסי הכשרה לתלמידי כיתות ו' שישמשו מפקדי משמרות הזה"ב בשנת הלימודים התשנ"ו. ההכשרה נעשית גם במקומות שמופעלים בהם תלמידים מכיתות בוגרות יותר במשמרות הזה"ב.

התלמידים מקבלים הסברה מעמיקה ותדרוכים נוספים על אלו שקיבלו במהלך השנה, כדי שהפעלת משמרות הזה"ב תתבצע כסדרה החל מהיום הראשון ללימודים.

מנהלי בתי-הספר יודאו, שנוהל הפעלת משמרות הזה"ב פועל כתיקונו החל מהיום הראשון ללימודים:

- קביעת מורה אחראי לנושא
- בדיקת תקינות הציוד לתלמידי משמרות הזה"ב (לבוש, מוטות ותמרורים תקינים)
- הצבת תלמידי המשמרות שהוכשרו לכך בעמדות שנקבעו החל מהיום הראשון ללימודים
- התאמת זמן הצבת המשמרות בשעות הצהריים לזמן סיום הלימודים בכיתות הנמוכות
- עדכון ההורים בדבר חשיבותה של פעילות ילדיהם במשמרות הזה"ב והחובה להגיע בזמן למשמרת.

בימים הראשונים יצטרפו לתלמידי משמרות הזה"ב נציגי המינהל לבטיחות בדרכים ומטרות הבטיחות העירוניים, מדריכי הגף לבטיחות בדרכים ומתנדבי המועצה הלאומית למניעת תאונות.

מנהלי בתי-הספר יקפידו על הפעלת משמרות הזה"ב בכל שנת הלימודים, וידאגו שתלמידי כיתות ה'–ו' יקבלו את ההכשרה המתאימה להפעלת המשמרות. הכשרה זו חייבת להינתן גם במקומות שמופעלים בהם תלמידים בוגרים יותר במשמרות הזה"ב.

דפדפות ובהן פירוט נוהלי הפעלת משמרות הזה"ב נשלחו לבתי-הספר. מנהלים או רכזי-בטיחות הזקוקים לדפדפות נוספות או למידע בנושא משמרות הזה"ב יפנו אל המפקחים על החינוך לבטיחות בדרכים במחוזות (רשימת המפקחים בהמשך).

ציוד משמרות הזה"ב ניתן לרכישה במועצה הלאומית למניעת תאונות, רח' פיכמן 9, ת"ד 17177, רמת אביב 61171, טל' 6994361–03 (יש לפנות אל סופי או אל אמנון).

מחיר הציוד: אפודה: 7 ש"ח

מעיל ארוך: 18 ש"ח

מעיל קצר: 17 ש"ח

תמרור "עצור": 3.20 ש"ח.

2. הדרכת התלמידים בכיתות

בימי הלימוד הראשונים, ובפרט ביום הראשון ללימודים, ידונו המורים עם התלמידים בנושא הבטיחות בדרכים, וידגישו את הנושאים האלה.

חשוב להבהיר לתלמידים גם כיצד להתנהג בשעות הפנאי, בחגים ובמועדים, כאשר הדרכים עמוסות.

לקראת החגים כדאי לתת דגש מיוחד ליום כיפור, כאשר התנועה נפסקת לכאורה, אבל קיימת עדיין תנועת רכב ביטחון או רכב בתפקידי הצלה וחירום הנוסע במהירות ואינו ערוך לעצירה מול ילדים ההולכים על הכביש או רוכבים עליו באופניים.

חשוב מאוד להבהיר, גם לתלמידים וגם להורים, שגם ביום כיפור אסור להשתמש בכביש להליכה או למשחקים.

ג. שילוב נושא הבטיחות בדרכים במהלך שנת הלימודים

1. גני-הילדים ובתי הספר היסודיים

החינוך לבטיחות בדרכים נקבע כחלק ממערך לימוד החובה בגן הילדים ובכיתות א'–ו' (ראה חוזר מט'1, סעיף 8). גם הגננות בגני-הילדים וגם המחנכים והמורים בבתי-הספר חייבים לשלב את נושא הבטיחות בדרכים כחלק מהתכנית הלימודית בכיתה ובגן.

2. שילוב מערכת

נושא "הבטיחות בדרכים" נקבע על-ידי הנהלת המשרד כנושא שיש להקדיש להוראתו 30 שעות שנתיות בכל מערכת החינוך, החל מכיתה א' ועד כיתה י"ב.

שעות הוראת הנושא יכולות להתפרס גם כשעה שבועית לאורך כל שנת הלימודים, גם בפעילויות מרוכזות וגם בשילוב במקצועות הלימוד השונים. מנהלי בתי-הספר יודאו שנושא הבטיחות בדרכים משולב במסגרת החינוכית בכל הכיתות.

3. רכזים לבטיחות בדרכים בבתי-הספר

בשנת הלימודים התשנ"ו ישתלבו כאלף וחמש מאות רכזים במערכת החינוך. רכזים נוספים יוכשרו בקורסים שיקיים הגף לבטיחות בדרכים במהלך החופשות.

הרכזים הבית-ספריים מונחים על-ידי מערכת הפיקוח של הגף לבטיחות בדרכים, ונמצאים בקשר הדרכה קבוע עם המפקחים במחוזות. השתתפות בקורס להכשרת רכזים היא תנאי למינוי תפקיד הרכיז.

תפקידם של רכזי הבטיחות הוא להגביר את המודעות לנושא הבטיחות בדרכים במערכת החינוך ולשתף את כל הגורמים בקהילה, ובכלל זה המשטרה, מטה הבטיחות, מחלקת החינוך ומערכת התחבורה העירונית, גורמי ההצלה והבטיחות, ארגונים מתנדבים וקהילת ההורים,

* חשיבות ההליכה כהלכה

* בחירת המסלול הבטוח לבית-הספר ובחזרה ממנו

* הישמעות לתלמידי משמרות הזה"ב

* התנהגות בטיחותית בהסעות, ובכלל זה חגירת חגורות בטיחות ושמירה על כללי עלייה וירידה מהרכב הפרטי והציבורי

* שמירה על כללי הרכיבה על אופניים, ובכלל זה חבישת קסדה בטיחותית

* בחירת מקומות בטוחים למשחק

* הימנעות ממשחקים מסוכנים (דגש מיוחד יושם על גלישה ברולר בליידס – ר' חוזר נה'9, סעיף 346).

* שימוש במחזירי אור בשעות החשכה

* עזרה הדדית בבטיחות בדרכים (מבוגר עוזר לצעיר).

רצוי לשלב בלימוד גם תרגול מעשי של חציית כבישים והליכה בדרך. להכנת שיעורי ההדרכה בכיתות ניתן להיעזר באוגדן "דרך הזה"ב" שהפיק הגף לבטיחות בדרכים ובאוגדן "חמש דקות לבטיחות בדרכים".

שני האוגדנים נשלחו לכל בתי-הספר בארץ, והם מכילים חומר עזר למחנכים כדי לקיים בכיתות דיונים ופעילויות בנושא החינוך לבטיחות בדרכים גם בתחילת שנת הלימודים וגם במהלך השנה כולה.

רכזי בטיחות שהאוגדנים חסרים בבית ספרם יפנו למפקח על החינוך לבטיחות בדרכים במחוז.

3. "בצאתך לדרך" חמש דקות לבטיחות בדרכים

בשנת הלימודים התשנ"ה הפיק הגף לבטיחות בדרכים, בשיתוף עם מפקחי הגף במחוז המרכז, את חוברת ההדרכה "בצאתך לדרך". החוברת מיועדת להוראת נושא הבטיחות בדרכים בכיתות א'–ב', מעבר למסגרת ההוראה המסודרת של הנושא ובמיוחד בבתי-הספר שלא נקבעו בהם עדיין שעות להוראת הנושא בתוך מערכת השעות הבית-ספרית.

לקראת שנת הלימודים התשנ"ו הוחלט לשלוח את החוברת לכל בתי-הספר בארץ במגמה להרחיב את פעולת ההסברה וההדרכה בכל מערכת החינוך. ברוח חוברת זו, המורים מתבקשים להקדיש בכל יום לפחות חמש עד עשר דקות להוראת נושא הבטיחות בדרכים ולהדגיש את כללי ההתנהגות הבטוחה גם לתלמידים וגם להורים.

לעשייה חינוכית משותפת למען הבטיחות בדרכים ביישוב ובמוסד החינוכי.

4. תכנית הלימודים "החינוך לבטיחות בדרכים לטיפוח תרבות ההתנהגות בדרכים"

תכנית הלימודים בנושא הבטיחות בדרכים מיועדת לכל מערכת החינוך, החל מגן-הילדים ועד כיתה י"ב. התכנית ערוכה לפי עקרונות, מטרות ונושאים לימודיים שעל פיהם ניתן לבנות את תכניות הלימודים הבית-ספריות והכיתתיות (גם בגן הילדים). על-פי תכנית הלימודים נכתבים כל חומרי הלימוד בנושא הבטיחות בדרכים, והיא אמת-המידה לבדיקת חומרי-הלימוד הקיימים ולבחירת התאמתם.

התכנית נשלחה לגני הילדים ולכל בתי-הספר, בכל המגזרים ובכל הגילאים. צוותים חינוכיים המעוניינים לקבל חוברות נוספות והדרכה לעבודה עם תכנית הלימודים מוזמנים לפנות אל מפקחי הגף לבטיחות בדרכים במחוזות.

5. חומרי למידה

מומלץ ללמד את נושא הבטיחות בדרכים בגנים ובכיתות גם בשילוב עם מקצועות לימודים מתאימים וגם כנושא לימוד נפרד.

חומרי הלימוד הקיימים בנושא, וגם אלו הנמצאים בשלבי כתיבה ופיתוח, מתאימים לעיקרון זה ומיועדים ללמידה בגילים השונים, על-פי תכנית הלימודים.

מלבד פיתוח חומרי הלימוד והפצתם מקיים הגף לבטיחות בדרכים מערכת השתלמויות להכרת חומרי הלימוד ואמצעי ההוראה המתאימים.

חומרי למידה לגני-הילדים

* "זהרור" בהוצאת מט"ח ומשרד החינוך התרבות והספורט, מארז חומרים המיועד להפעלה על ידי הגננת, בשיתוף ההורים. המארז ניתן לגננות לאחר שעברו השתלמות בנושא. הרכישה דרך מט"ח.

* "פיתוח המודעות לבטיחות בדרכים בגיל הרך", חוברת למחנכים. החוברת יצאה בהוצאת הפיקוח על החינוך לבטיחות בדרכים במשרד החינוך התרבות והספורט.

חומרי למידה לבית הספר היסודי

* "ילדים בדרכים", מארז בהוצאת הגף לחינוך לבטיחות בדרכים. מחיר המארז לבית-הספר הוא 7.50 ש"ח. לרכישה מרוכזת יש לשלוח הזמנה לפי כתובת זו:

משה אסייג, דפוס "זמיר", ת"ד 1343, ירושלים 91013, פקס' 389562 – 02, טל' 389662 – 02.

* "מעשה שהיה במעבר חצייה", מאת נירה הראל, בהוצאת "כתר", ספר קריאה לתלמידי כיתות א'–ב' ומדריך למורה. ניתן לרכישה בהוצאת "כתר", ת"ד 7145, גבעת שאול ב', ירושלים 91071, טל' 521201 – 02.

* "אני זהיר" לכיתות א'–ג', מארז הכולל מקראה וחוברת עבודה לתלמיד. מחיר המארז לבית-הספר 25 ש"ח, והוא ניתן לרכישה בהזמנה לפי הכתובת הזו: איציק בוטלינסקי, הוצאת "הצבי", ת"ד 56018, תל-אביב, טלפקס 5287064 – 03.

* "במדינת אל תאונה", מארז הכולל 3 חוברות עבודה לתלמידים בכיתות ב', ג', ד' ומדריך למורה. מחיר כל חוברת 5.58 ש"ח. המארז ניתן לרכישה במט"ח.

* "הליכות בטוחות", חוברת הדרכה לתלמידי כיתות ד'. החוברת יצאה בהוצאת הגף לחינוך לבטיחות בדרכים.

* "דרכי נועם", חוברת הדרכה לתלמידי כיתות ד'–ה'. החוברת ניתנת לרכישה בהוצאת "לקוממיות", מרכז לתודעת ישראל ולאומיות, ת"ד 72, קרית ארבע 90100, טל' 961828 – 02.

* "משפחה על גלגלים", מארז לתלמידי כיתות ה'–ו'. המארז ניתן לרכישה במחיר 9.05 ש"ח במט"ח.

* Road Safety With Love, מאת מרשה גורן, חוברת לשילוב הוראת הבטיחות בדרכים עם הוראת השפה האנגלית.

* "בטיחות בדרכים" מאת יעל בנימיני ומירי דאי, חוברת לשילוב הוראת הבטיחות בדרכים עם הוראת השפה הערבית. החוברת ניתנת לרכישה בהוצאת "אטלס", רח' צ'לנוב 49, תל-אביב, טל' 377890 – 03 ו-375632 – 03.

* כמורכב נמצאים בשלבי כתיבה והרצה ניסיונית חומרי למידה לגני-הילדים ולכיתות א'.

חומרי למידה לחטיבות הביניים ולתיכון

* "יוצרים בזה"ב", לתלמידי כיתות ז', בהוצאת משרד החינוך התרבות והספורט, הגף לבטיחות ולזהירות בדרכים, ונתיבים, המרכז להדרכת בטיחות בדרכים.

* "נתיבים והליכות", לגילאי חטיבת הביניים, בהוצאת משרד החינוך התרבות והספורט, הגף לבטיחות

ולזהירות בדרכים, ונתיבים, המרכז להדרכת בטיחות בדרכים.

* "מצפני"ת" – מערך צפייה וניתוח תנועה, תכנית הדרכה לכיתות ט' בחטיבות הביניים בהוצאת משרד החינוך התרבות והספורט, הגף לבטיחות ולזהירות בדרכים, ונתיבים, המרכז להדרכת בטיחות בדרכים.

* "לחיות בקהילה", אוגדן רעיונות לפעילות בקהילה באמצעות מועצת התלמידים בחטיבות הביניים ובשיתוף המורים, ההורים ובעלי תפקידים בקהילה. האוגדן ניתן לרכישה במחיר 102 ש"ח במט"ח.

* "בנתיבי התעבורה", חוברת לימוד לתלמידים בכיתה י'. החוברת יצאה בהוצאת הגף לחינוך לבטיחות בדרכים.

* "נהיגיון", חוברת ללמידה עצמית לתלמידים בכיתות י' ו-י"א. החוברת יצאה בהוצאת הגף לחינוך לבטיחות בדרכים.

* "תחבורה בראי השלום", סדרת שיעורי חברה בחינוך העלי-סודי, התשנ"ה – 1995, בהוצאת משרד החינוך התרבות והספורט, האגף לביטחון, לבטיחות ולשע"ח, הגף לבטיחות ולזהירות בדרכים ומחוז חיפה.

חינוך תעבורתי לכיתות י"א

מתוך דאגה הולכת וגוברת לאבדן חיי אדם בתאונות דרכים ובהנחה שיכולת ההשפעה על מגמה זו מבוססת על האפשרות לשנות נורמות התנהגות וחשיבה של "הגורם האנושי" כגורם דומיננטי בתאונות דרכים, הוכנה תכנית לימודים הכוללת בתוכה שני מרכיבים עיקריים:

1. חינוך לערכים ולנורמות התנהגות נכונות בכל מקום, ובפרט בכביש
2. הכרת החוק ודרישותיו הקשורות לתחום הנהיגה והבנת ההיגיון שבבסיס חוקים אלה.

התכנית היא בת 27 שעות, והיא עוסקת בתקנות התעבורה, בהתנהגות בכביש, בלחץ חברתי על הנהג ועל הנוסע ברכב, בתמרורים ועוד.

תכנית זו משותפת למשרד החינוך התרבות והספורט – הגף לבטיחות בדרכים, למינהל לבטיחות בדרכים, לאגף הרישוי, למכון הארצי לתחבורה ולשירות הפסיכולוגי הייעוצי במשרדנו.

בתום לימוד התכנית התלמידים נבחנים על-ידי אגף הרישוי (מבחן תיאוריה). תלמידים העוברים את המבחן

בהצלחה מקבלים תעודה שתוקפה שנתיים מיום הוצאתה.

חומרי לימוד ניתנים לתלמידים עבור תשלום של 20 ש"ח לתלמיד.

תכנית לימודים חדשה נכתבה ותועבר במסגרת ניסוי ב-400 כיתות בכל הארץ במהלך שנת הלימודים התשנ"ו. בתי-הספר המעוניינים להשתלב בתכנית יפנו למפקח המחוזי על החינוך לבטיחות בדרכים.

לקבלת מידע נוסף על חומרי למידה ועל השתלמויות הגננות והמורים ניתן לפנות אל מפקחי הגף לבטיחות בדרכים במחוז.

להלן רשימת המפקחים על החינוך לבטיחות בדרכים:

מטה הגף: רח' שבטי ישראל 34, ירושלים 91911, טל' 02-292209, 02-292249 ו-02-292268, פקס' 02-292141

המפקחים במחוזות

המחוז	החטיבה	שם המפקח	הכתובת במחוז	מס' הטלפון
צפון	יסודי ועל-יסודי	מרגלית רטר יעקב ניר	קריית הממשלה, נצרת עלית 17105	06-500265
חיפה	יסודי	יצחק חביבי	בניין מגדל הנביאים, רח' חורי 2, חיפה 33045	04-353773 04-353787
	על-יסודי	אביבה אלעזרי		04-353787
תל-אביב	יסודי	שרית פרידמן	בניין הדר דפנה, שד' שאול המלך 39,	03-6935116
	על-יסודי	חווה גיל-היר	תל-אביב 64928	03-6935117
מרכז	יסודי ועל-יסודי	חיים רובינשטיין יעקב נגר	בניין הדר דפנה, שד' שאול המלך 39,	03-6935121 03-6935119 03-6935122
			תל-אביב 64928	
ירושלים	יסודי ועל-יסודי	שושי כהן	בניין לברס, רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911	02-292811 02-292805
מנח"י	יסודי	ציונה סקר	בניין לברס, רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911	02-292810 02-292805 02-292804/5
	על-יסודי	מתי בייסקי		

המחוז	החטיבה	שם המפקח	הכתובת במחוז	מס' הטלפון
דרום	יסודי ועל-יסודי	דניאל ארץ-קדושה שמואל פרידמן יצחק אביגור	רח' הנשיאים 15, באר-שבע 84105	07-464221
המגזר הערבי	יסודי ועל-יסודי	יוסף אבורמון	בניין מגדל הנביאים, רח' חורי 2, חיפה 33045	07-464293
החינוך ההתיישבותי		יהודה קליקשטיין	האגף לחינוך ההתיישבותי, רח' ארניה 10, תל-אביב 61070	04-3353819
				03-6961524

2. היערכות מערכת החינוך לביטחון בשנת התשנ"ו

- א. אבטחת מוסדות חינוך
 1. החלטת הממשלה מס' 5719 מיום כ"ז בסיוון התשנ"ה (25.6.95) מטילה על משטרת ישראל את האחריות המלאה לאבטחת מוסדות החינוך.
 2. אבטחת מוסדות החינוך תתבצע באחריות משטרת ישראל, בהתאם לשיקוליה המקצועיים והמבצעיים של המשטרה ועל פי הקריטריונים שייקבעו על ידה.
 3. לפני פתיחת שנת הלימודים יצא חוזר מיוחד המפרט את נוהלי האבטחה בהתאם להיערכות החדשה.

ב. השתלמויות

1. אימון בנשק

בשנת הלימודים התשנ"ו יימשך אימון מורים בנשק (הכשרה ורענון), כמתחייב מהוראות משרד הפנים (2 ימי אימון בשנה). כן יאומנו מורים בנשק המיועד לטיולים.
2. השתלמויות ביטחון

תתקיימה השתלמויות בנות יומיים למורים עוזרים לביטחון (עב"טים) במוסדות חינוך שלא קיבלו בעבר הכשרה בתחום זה. נוסף לכך תיערכנה השתלמויות בנושאי ביטחון לשרתים, לגנות ולעוזרות לגנות.
3. מנהלי מוסדות החינוך נדרשים לשחרר את המורים לפעילויות האימון וההדרכה ולדאוג להשתתפותם בהשתלמויות. במידת האפשר יבטיחו המנהלים את מילוי שעות ההיעדרות על ידי מורי בתי הספר, אך הם רשאים להעסיק גם ממלאי מקום למורים המשתלמים והמתאמנים.

ג. פעולות הדרכה והסברה

1. הדרכת "הישרדות"

תיערך פעולת הדרכה ורענון בנושא "הישרדות" במוסדות החינוך ברחבי יהודה, שומרון ועזה, וכן באזורים הרגישים, ירושלים ויישובי "קו התפר". ההדרכה תקיף את כלל התלמידים, המורים ונהגי האוטובוס המסיעים ילדים, תכשיר אותם להתמודד במצבי לחץ ומצוקה, ותקנה למבוגרים מיומנות תפקוד בעת מצוקה, כדי למנוע או לצמצם את ממדי הפגיעות, אם וכאשר יתרחש אירוע ביטחוני או בטיחותי, כמפורט בסעיף 6 של חוזר זה.

2. הדרכה בנושא "זהירות מפני חפץ חשוד"

בשנת התשנ"ו תימשך ותועמק פעולת ההסברה לתלמידים בבתי הספר בנושא "זהירות מפני חפצים חשודים". הפעולה תיערך במסגרת כיתתית או דור כיתתית, ותימשך כשעה. לתלמידי כיתות א'–ד' יועבר הנושא על ידי המורים על פי חומר ההדרכה שנמסר לבתי הספר.

את תלמידי כיתות ה'–י"ב ידריכו חבלני המשטרה וקציני הביטחון ברשויות המקומיות. התיאום עם מוסדות החינוך יבוצע על ידי קציני הביטחון המקומיים. מנהלי מוסדות החינוך מתבקשים לשתף פעולה ולסייע, כדי שהפעולה תשיג את מטרותיה.

3. מנהלי מוסדות החינוך נדרשים לשחרר את המורים לפעילויות האימון וההדרכה ולדאוג להשתתפותם בהשתלמויות. במידת האפשר יבטיחו המנהלים את מילוי שעות ההיעדרות על ידי מורי בתי הספר, אך הם רשאים להעסיק גם ממלאי מקום למורים המשתלמים והמתאמנים.

ד. תרגילים

1. בתי הספר יתארגנו וייערכו בנושא ההתנהגות במצבי חירום, על פי קובץ ההוראות ונוהלי הקבע לביטחון בחוזר מיוחד ט"ו, התשנ"ג, נוהל מס' 6.
2. כל בית ספר יתורגל בשנת הלימודים בתרגיל פינוי ובתרגילי עירנות, באחריות הקב"ט המקומי.

ה. טיולים

בהכנות לטיולים ובעת ביצועם יש לקיים בקפידה את כל ההוראות הנוגעות לביטחון ולבטיחות כמפורט בחוזר המיוחד ג', התשנ"ב, "טיולים במערכת החינוך".

3. היערכות מערכת החינוך לשעת חירום בהתשנ"ו

במסגרת הכנת מערכת החינוך לשעת חירום תיערכנה פעולות השתלמות והדרכה כמפורט להלן:

1. ייתן פרק שעת חירום במסגרת הכשרת המורים העוזרים לביטחון (העב"טים) בתחילת שנת הלימודים.
2. יבוצע עדכון תיק הביטחון, ובכלל זה השלמת נתונים במהלך חודש ספטמבר 1995.
3. המנהל יארגן את מוסד החינוך בהתאם למפורט בחוזר מיוחד ט"ז, התשנ"ג, "נוהלי שעת חירום בבתי הספר".
4. ייערכו תרגילי כניסה למקלטים בכל מוסדות החינוך במהלך החודשים ספטמבר – אוקטובר 1995.
5. תרגיל התגוננות אזרחית ארצי (תרגיל הג"א) ייערך ב"כ"ד שבט התשנ"ו (14 בפברואר 1996) בכל מוסדות החינוך, ובו יתורגלו התלמידים בכניסה למקלטים ובשהייה בהם, כמפורט להלן:

- א) ב-40 בתי ספר ייערכו תרגילים משולבים בשיתוף עם צה"ל, משטרת ישראל, ארגוני החירום והרשות המקומית.
- ב) בתי הספר האזורים יתורגלו גם בפיזור התלמידים ליישובים ובהפעלת לימודים ביישובים עצמם.
- ג) לקראת התרגיל תיערכנה השתלמויות והדרכות:
 - (1) השתלמות למנהלים ולעב"טים
 - (2) השתלמות לצוותי הכיבוי
 - (3) השתלמות למורים/למורות ולגננות בנושא עזרה ראשונה
 - (4) השתלמות אב"ך למורים/למורות ולגננות
 - (5) השתלמות בחומרים מסוכנים.

6. קורסי מגישי עזרה ראשונה למורים/למורות ולגננות

- א) משרדנו ימשיך גם בשנת התשנ"ו להכשיר מורים/מורות ולגננות כמגישי עזרה ראשונה. חשיבותו של הקורס רבה ביותר למתן עזרה ראשונה לילד שנפגע עד להגעת הגורמים הרפואיים המוסמכים; הדקות הראשונות הן קריטיות וחשובות להצלת חיים.
- ב) מנהלי מוסדות החינוך נדרשים לשחרר את המורים לפעילויות האימון וההדרכה ולדאוג להשתתפותם בהשתלמויות. במידת האפשר יבטיחו המנהלים את מילוי שעות ההיעדרות על ידי מורי בתי-הספר.
- ג) בהתאם לאמור בחוזר מיוחד ט"ז, התשנ"ג, בכל בית ספר חייב להימצא מורה בוגר קורס מגישי עזרה ראשונה על כל

350–400 תלמיד. האגף לביטחון, לבטיחות ולשעת חירום מעודד ומאשר הימצאות כמות גדולה יותר של בוגרי הקורס במוסדות החינוך, מעל הרשום בנהלים.

ד) תימשך ותוגבר פעולת הדרכה של רענון עזרה ראשונה (20 שעות) למורי החינוך הגופני.

7. פרויקט חינוך לשעת חירום – הדרכת מדריכות אוכלוסייה לשעת חירום (מאלש"חיות) בבתי ספר

גם בשנת התשנ"ו תמשכנה המאלש"חיות (שהן חיילות בסדיר) להעביר את פרויקט החינוך לשעת חירום בבתי הספר לכיתות ד'–ו' במשך 6 שעות הדרכה.

הנושאים שיועברו לתלמידים הם: מצבי חירום; אמצעי לחימה מתקופות שונות; חל"ך – חומרי לחימה כימית; מסכת מגן; מרחבים מוגנים א' – מקלט; מרחבים מוגנים ב' – ממ"ד, ממ"ק, חדר אטום.

תיאום מועדי ההדרכות יבוצע במהלך חודש ספטמבר 1995 על ידי נציגי צה"ל עם הנהלות בתי הספר.

א. בשנת הלימודים התשנ"ו תימשכנה ותועמקנה ההשתלמויות בנושאי בטיחות לקבוצות אוכלוסייה שונות במערכת החינוך (מורים אחראים על בטיחות, מורים לחינוך גופני, מדריכים מקצועיים, גננות, סייעות לגננות, שרתים וכו'). כמו כן יימשכו ימי העיון למנהלי בתי הספר.

ב. מתחילת שנת הלימודים תימשכנה ההשתלמויות למורים בבתי הספר היסודיים ולגננות בנושא "מניעת כוויות ותאונות בית". ההשתלמויות תיערכנה במסגרת יישובית או בית ספרית, לפי הצורך, ותלווינה על ידי צוות היגוי. במסגרת זו יוכשרו המשתלמים להדריך בנושא בכיתות בתי הספר וגני הילדים בעזרת ערכה מיוחדת שהוכנה לצורך זה.

א. פרויקט הדרכת "קרב מגע" להגנה עצמית במוסדות החינוך מופעל משנת הלימודים התשנ"ג באחריות משרדנו ובשיתוף פעולה הדוק עם משרד הביטחון – אגף הנוער והנח"ל.

ב. ההחלטה על הקמת הפרויקט במוסדות החינוך נתקבלה על ידי ראש הממשלה על רקע הפיגוע החבלני שהיה בבית הספר "אורט קנדי" בירושלים בפברואר 1993, במטרה להקנות מיומנות וכלים שבעזרתם יוכלו התלמידים להגיב ולהתמודד במצבי חירום.

ג. הכשרת התלמידים בבתי הספר מתבצעת על ידי צוותי מדריכות קרב מגע/חיילות אשר יפעלו לפי תכנית הדרכה שנתית שתוכן ותופעל על ידי האגף לביטחון במשרדנו.

4. בטיחות סביבתית

5. הדרכת קרב מגע להגנה עצמית והתנהגות במצבי חירום לכיתות ט'–י' וי"א

ד. להלן הרכב תכנית ההכשרה בכיתות ט' – ו' ר"א:

1. בהדרכה הבסיסית לכיתות ט' ו' יקבלו התלמידים הרצאת מבוא ביטחונית ואימון מעשי בהגנה עצמית ובהתנהגות במצבי לחץ שיתחלק על פני שמונה שיעורים בני שעותיים, סך הכול 16 שעות אימון שבועיות.

2. תלמידי כיתות י"א שכבר עברו הכשרה בסיסית בעבר יקבלו 6 שעות אימון רענון בהגנה עצמית.

ה. בחינוך הממלכתי דתי בכיתות בנים תהיה ההדגמה על ידי שתי מדריכות, והתרגול יהיה בין הבנים לבין עצמם, מטעמי הלכה. ניתן יהיה להסתייע בהעברת האימון בבתי הספר הממלכתיים דתיים גם בעזרת מדריכים/חיילים ממוצא דרוזי שיוכשרו להדרכת בתי ספר במגזר הדרוזי.

ו. קציני הביטחון המחוזיים ונציגי ביטחון מוסדות החינוך לקרב מגע, בשיתוף סגל הפיקוח הצבאי, נפגשו עם הנהלות בתי הספר במהלך אוגוסט 1995 וייפגשו אתן בתחילת שנת התשנ"ו כדי לתאם לוח זמנים לביצוע ההדרכה בבתי הספר.

ז. פניות, שאלות והנחיות נוספות ניתן לקבל אצל קציני הביטחון המחוזיים. הפנייה יכולה להיעשות בכתב או בטלפון, על פי הכתובות האלה:

מחוז ירושלים: רחוב דבורה הנביאה 2, בניין לברם, ירושלים 91911, טל' קב"ט מחוזי ים ומנח"י: 293387 – 02

מחוזות ת"א והמרכז: שדרות שאול המלך 39, בניין הדר דפנה, ת"א 64928

טל' קב"ט מחוז ת"א: 6935377 – 03

טל' קב"ט מחוז מרכז: 6935599 – 03

מחוז הדרום: דרך הנשיאים 15, באר שבע 84895, טל' קב"ט מחוז דרום: 464269 – 07

מחוז חיפה: רחוב חורי 2, כיכר סולל בונה, מגדל הנביאים, חיפה 33045, טל' קב"ט מחוז חיפה: 353633 – 04

מחוז הצפון: בית הממשלה, נצרת עילית 17105, טל' קב"ט מחוז צפון: 500160 – 06

האגף לחינוך התיישבותי: רחוב ארניה 10, הקריה, ת"א 61070, טל' קב"ט האגף לחינוך התיישבותי: 6961525 – 03.

א. מערכת החינוך וציבור התלמידים באזורי הסיכון של יו"ש, ירושלים ויישובי "קו התפר" הם מטרה נגישה יותר למקרים של פיגועים חבלניים, כגון זריקת אבנים ובקבוקי תבערה על אוטובוס היסעים וירי על אוטובוס או לעבר כיתת לימוד.

6. **אימוני הישרדות באזורי יו"ש, ירושלים ויישובי "קו התפר"**

ב. במטרה לתרום להגברת הביטחון בציבור כי ביכולתו להיחלץ ממצב קשה שהוא עלול להיקלע אליו החליט משרדנו לשפר את יכולת ההישרדות במקרה של אירוע בעזרת אימון הניתן לציבור תלמידי בית הספר היסודי והעל-יסודי ולסגל ההוראה וההיסעים.

ג. האימון יועבר על ידי חברות לפי אפיון ומפרט שאושר על ידי אגף הביטחון במשרדנו ואשר זכו בעבודה זו במכרז כנדרש. התשלום בגין אימון זה יתחלק באופן שווה בין הרשות המקומית ובין משרדנו (כל צד יממן 50% מהעלות).

ד. להלן חלוקת שעות האימון הנדרשות:

1. כיתות א' – ה' תקבלנה 2 שעות הדרכה.

2. כיתות ו' – י"ב תקבלנה 3 שעות הדרכה או 6 שעות אימון מתקדם.

3. מורים וגננות יקבלו 6 שעות הדרכה ואימון ירי.

4. נהגי אוטובוס יקבלו 16 שעות הדרכה ואימון ירי ו-8 שעות אימון רענון לנהגים ותיקים.

1. לאחרונה התעורר הצורך לרכז, להרחיב ולפרסם שוב את ההוראות הנוגעות לתפקידי מלווי ילדים בהסעות השונות הנערכות במערכת החינוך. הוראות כאלו מופיעות בחוזרי מנכ"ל שונים, כמפורט להלן:

א. "הסעות תלמידים ועובדי הוראה", מיוחד ט"ו, התשנ"ב

ב. "נוהלי ביטחון, בטיחות ושעת חירום לגני ילדים", מיוחד ט', התשנ"ה

ג. "טיולים במערכת החינוך", מיוחד ג', התשנ"ב

ד. "נוהלי בטיחות לבתי ספר יסודיים", מיוחד י"ב, התשנ"ג.

2. סעיף זה יתמקד, כאמור, בתפקידים של מלווי תלמידים בהסעות השונות ולא יפרט את תפקידי המלווים של תלמידים בתנועה ברגל, מלווים חמושים שאחריותם היא לביטחון הילדים, מלווים בטיולים ומלווים בפעילויות ספורט ונופש חוץ בית ספריות וכו'.

3. מלווה ילדים בהסעות מערכת החינוך הוא נהג הרכב המסיע ו/או מלווה מבוגר שנקבע לכך.

4. תפקיד המלווים ברכב הוא להבטיח את שלומם ואת בטיחותם של הילדים בעת עלייתם לרכב המסיע, בעת נסיעתם בו ובעת ירידתם ממנו.

(3) הירידה תבוצע מהדלת הקדמית בלבד, תוך הקפדה על שקט ועל סדר.

ז. הוראות כלליות

(1) יש להקפיד שהתלמידים יעלו לרכב וירדו ממנו רק בתחנות שנקבעו מראש. אין להעלות ולהוריד תלמידים במקומות מזדמנים ולא מתוכננים.

(2) בהסעות של ילדי הגנים וילדי החינוך המיוחד יש להקפיד שהתלמידים ירדו מהרכב בפתח הגן/בית הספר או בפתח הכניסה לביתם. בשום מקרה אין להוריד ילדים במקום שממנו הם צריכים לחצות כביש כדי להגיע לפתח ביתם או לפתח הגן/בית הספר.

בכל מקרה יש לסייע לילדים לעלות לרכב ולרדת ממנו. בהורדת הילדים לגן/לבית הספר ילווה המלווה את הילדים עד כניסתם לחצר המוסד.

(3) ריסון ילדים (בחגורות בטיחות) ברכב פרטי, ברכב פרטי דו-שימושי או ברכב מסחרי יהיה בהתאם להוראות ולתקנות של משרד התחבורה. בכל מקרה מומלץ לרסן כל ילד, בכל גיל, ברכבים אלו.

(4) אם מתרחשת תאונה כלשהי או מתרחש אירוע חירום אחר, על המלווה לדאוג להזעקת העזרה הדרושה ובמקביל להשגיח על התלמידים ולסייע להם בכל הנדרש עד להגעת העזרה המבוקשת.

בסיום האירוע יש לדווח על כך לגורמים שנקבעו לקבל דיווח כזה.

(5) יש לערוך מפקד שמי של העולים לרכב בעת היציאה לפעילויות שונות מחוץ למוסד החינוך ובעת החזרה מהן.

(6) בנסיעה בטיולית ישב המלווה יחד עם התלמידים ולא ליד הנהג.

(7) בסיום ההסעה יש לבדוק אם לא נשאר תלמיד בתוך הרכב.

(8) במסגרת הדרכת נהגים ומלווים רצוי להשתמש בסרטים בנושא ליווי הסעת תלמידים במערכת, ובכלל זה תלמידי החינוך המיוחד. הסרטים הופקו על-ידי גף ההסעות והגן לבטיחות בדרכים במשרד.

(9) אסור בהחלט לעשן ברכב ההסעה.

5. מחובתם של האחראים על קיום ההסעות בפועל (רשויות מקומיות, מנהלי מוסדות חינוך וכו') להביא את ההוראות שתפורטנה להלן לפני המלווים השונים, לתדרכם ולהבטיח שהם בקיאים באותן הערות.

6. תפקידי המלווה (נהג הרכב ו/או המלווה)

א. יש להקפיד שמספר הנוסעים ברכב המסיע וסדרי הישיבה בו (שניים או שלושה ילדים במושב אחד) יהיו בהתאם להוראות משרד התחבורה (מותר להושיב 3 ילדים עד גיל 14 במושב המיועד לשניים).

ב. יש להבטיח שהסעת ילדים נכים תבוצע ברכב בטיחות, כפי שנקבע על ידי משרד התחבורה בכל הנוגע לתקנים ולמפרטים טכניים לפי סוגי הנכות והמגובלות של הילדים.

ג. אם יש מלווה נוסף לנהג הרכב, עליו לשבת בעת הנסיעה ליד פתח היציאה הקדמי.

ד. הפעילות הנדרשת בעת העלייה לרכב

(1) העלייה לרכב מבוצעת בתחנות האיסוף הן בעת הסעת התלמידים למוסד החינוך והן בעת החזרתם לבתיהם.

(2) הרכב יתקרב לתחנת האיסוף לאט ובזהירות (מחשש שמא יתפרצו התלמידים הממתינים לכביש כשיראו את הרכב המסיע). הרכב יחנה בשפת הכביש, ותיפתח הדלת הקדמית בלבד.

(3) המלווה יקפיד שהתלמידים ייכנסו לרכב בשקט ובצורה מסודרת, ויוודא שכל הילדים הממתינים עלו על הרכב. הרכב יתחיל בתנועה רק כאשר תיסגר דלת הכניסה וכל התלמידים ישבו במקומותיהם.

ה. בעת הנסיעה יקפיד המלווה שכל התלמידים ישבו במקומותיהם ולא יקומו במהלך הנסיעה. כמו כן יש לאסור קימה גם בעת שהרכב נעצר בתחנות האיסוף השונות, ויש להקפיד שישירו שקט וסדר ברכב ושהתלמידים לא יוציאו ראש וידיים מהחלונות.

ו. הפעילות הנדרשת בעת הורדת התלמידים מהרכב

(1) הירידה מהרכב תבוצע בתחנת ההורדה במוסד החינוך ובתחנות ההורדה השונות בעת חזרת התלמידים לבתיהם.

(2) ההורדה תבוצע בצד שבו נמצא מוסד החינוך או בתחנות ההורדה הקבועות בעת חזרת התלמידים לבתיהם.

8. איסור נשיאה ואחזקה של כלי נשק

בהמשך להוראות בסעיף ב' של החוזר המיוחד ט"ז, התשנ"ד, "מניעת אלימות בבתי ספר", בקטע העוסק ב"היבט הבטיחותי", אנו מבהירים בזאת כי בכל מסגרות החינוך (הפורמאלי והבלתי פורמאלי) אסור בהחלט לשאת ולהחזיק סכינים קפיציים, כלים ומכשירים חדים ומסוכנים, מכשירי הלם חשמלי (שוקר) וגז מדמיע (להלן "כלי נשק").

על מנהל בית הספר להחרים כל כלי ומכשיר העלולים לגרום חבלה גופנית או נזק לרכוש. מנהל בית הספר ימסור את הכלי המוחזק להורים לאחר העמדתם על חומרת המעשה. אם יסרב התלמיד למסור את כלי הנשק, יועבר העניין למשטרה.

כאשר קיים חשד להימצאותם של כלי נשק כגון חומרי פיוגוע, סכינים קפיציים, מכשירי הלם חשמליים (שוקר), גז מדמיע, אגרופנים ושרשראות או כל נשק אחר בבית הספר, זכותו של המנהל לבקש מכירת תלמידים (אך לא מתלמידים בודדים, כדי למנוע סטיגמה ואפליה) לרוקן את ילקוטיהם ואת כיסיהם. תלמיד המסרב נהישמע להנחיות יורחק מבית הספר עד להסרת התנגדותו. הוצאת התלמיד תיעשה בתיאום עם המפקח.

יחד עם זאת, בתי הספר יתירו לתלמידים לשאת כלים המשמשים אותם לצורך לימודיהם בשיעורים מסוימים, באישור המורה האחראי. במקרים אלו יקפידו המורים להורות לתלמידים כי השימוש בכלים אלו מוגבל לאותם שיעורים.

מנהל בית הספר מתבקש לפרסם הוראה זו על גבי לוח המודעות בבית הספר, בתקנון בית הספר ובהודעות להורי התלמידים.

מצבים שבהם תלמידים שוהים מחוץ לכותלי הכיתה, כגון הפסקות, הסעות, טיולים וביקורים, עלולים להיות מועדים לאלימות לסוגיה השונים. מצבים אלו דורשים עירנות יתר ופיקוח הדוק מצד הצוות החינוכי.

הוראה זו מכילה בתוכה את הנכלל בסעיף ב' שהוזכר לעיל, והיא הקובעת.

בריאות

"יום בריאות הלב"

זהו מבצע משותף של "לב אל לב ישראל" עם משרדנו שמטרתו העמקת המודעות למניעת מחלות לב למען דורות בריאים יותר בעתיד.

הפרויקט כולל חומר הסברה וחידון נושא פרסים בתחומי מניעת מחלות לב המיועד בעיקר לשכבת כיתות י' בכלל מערכת החינוך.

9. מפעולותיה של אגודת "לב אל לב ישראל" במערכת החינוך

דבר פרטים נא לפנות לנילי עציוני, מחלקת ההדרכה ב"לב אל לב ישראל".

קורסים והרצאות

אגודת "לב אל לב ישראל" מקיימת קורסים והרצאות בנושאים הקשורים במניעת מחלות לב וכלי דם, כמפורט להלן:

— קורסי החייאה, כ-3 שעות בלבד (ובכלל זה תרגול על בובת החייאה)

— הרצאות בנושא "תזונה נבונה"

— הרצאות בנושא "פעילות גופנית"

— הרצאות בנושא "התמודדות עם מצבי לחץ".

מספר המשתתפים המומלץ: 40 להחייאה ועד 80 להרצאות.

פרויקט "ערים מלמדות בניהן החייאה"

זהו מבצע הדרכת החייאה למאות תלמידים ב-זמנית, בתוך כותלי בית הספר (באולם ספורט או בחצר או במגרש ספורט וכד'). בית הספר יקוּשט במסרים הנוגעים למניעה, והאווירה סביב הפרויקט תהיה חגיגית.

למידע ולפרטים נוספים ניתן לפנות אל צוות מחלקת ההדרכה של "לב אל לב ישראל", טל' 09-972680, 09-973580 או פקס' 09-956476.

סיוע וייעוץ

מקרי התאבדות וניסיונות התאבדות הם אירועים טראומטיים המעוררים תגובות רגשיות קשות וגורמים טלטלה במשפחה, בקרב החברים ובקרב המורים.

התאבדות היא אירוע מורכב, הרבה מעבר למה שבא לידי ביטוי במערכת החינוך. למערכת החינוך אין סמכות וכלים לבדוק את כל המרכיבים והגורמים לאירוע זה. לעומת זאת, על מערכת החינוך מוטלת החובה לבדוק את עצמה.

מכיוון שאין למערכת יכולת לבדוק את התמונה בכללותה, אין בכוחה של ועדת בדיקה מטעמה להגיע למסקנה באשר לסיבות ההתאבדות. תפקידה של ועדת הבדיקה מוגבל אפוא לבדיקת הקשר שבין האירוע לבין תפקודה של מערכת החינוך, וזאת כדי להפיק את הלקחים המתאימים הן באשר להקפדה על נהלים, הן באשר לזיהוי ילדים בסיכון גבוה והן באשר לרגישות גורמי המערכת לפרט.

חשוב לזכור, שהקמתה של הוועדה ופעולתה עלולות לעורר ציפיות, כמו גם חרדות, הן בקרב המשפחה והן בקרב מערכת החינוך, דבר המצריך עבודה רגישה וזהירה.

חוזר זה עוסק (א) בנהלים להתערבות, (ב) בנהלים לגבי מקרה התאבדות ו-(ג) בנהלים לגבי ניסיונות התאבדות.

א. נהלים להתערבות

1. כאשר נודע למי מחברי הצוות החינוכי על איום בהתאבדות, עליו להודיע על כך מיד ליועץ ולמנהל בית הספר, ובאמצעותם למנהל השירות הפסיכולוגי-החינוכי במקום, והם יחליטו על דרכי הטיפול בתלמיד ובקהילת התלמידים.

2. על כל מקרה התאבדות או ניסיון התאבדות של תלמיד במסגרת בית-הספר או מחוצה לו ידווח מנהל המוסד החינוכי שהתלמיד לומד בו מיד למפקח על בית הספר, למנהל המחוז ולמנהל השירות הפסיכולוגי-החינוכי ביישוב.

3. מנהל בית-הספר, יחד עם היועץ ועם פסיכולוג בית-הספר, יפעילו גם תכנית התערבות, בהתאם לצורך, המכוונת לכלל התלמידים, לתלמידים שנחשפו לאירוע או שהם קרובים לתלמיד הנפגע, להורים, למורים ולצוות הניהולי. הסיוע יינתן ברמת הפרט, ברמת הקבוצה וברמת המערכת. הפסיכולוג המחוזי או/ו היועץ הבכיר יסייעו בהפעלת התכנית הללו. אם אין בבית-הספר יועץ או פסיכולוג, יפנה המנהל לעזרתו של השירות הפסיכולוגי-החינוכי במקום.

ב. נהלים לגבי מקרה התאבדות

1. עם קבלת דו"ח או ידיעה על מקרה של התאבדות תלמיד יפנה מנהל המחוז אל המנכ"ל בבקשה למנות ועדת בדיקה, והמנכ"ל ימנה ועדה כזו.

2. הרכב הוועדה יהיה כדלהלן:

א. יו"ר הוועדה – מפקח המחוז, ובחמ"ד – מחמ"ד המחוז

ב. נציג הרשות המקומית

ג. מפקח שאינו מהמחוז שבו אירעה ההתאבדות

ד. פסיכולוג מחוזי ויועץ בכיר

ה. פסיכולוג מומחה או יועץ בכיר שאינו מהמחוז שבו

אירעה ההתאבדות (כל ועדה תכלול גם פסיכולוג וגם יועץ בכיר)

ו. נציג ציבור.

3. **תפקיד הוועדה:** הוועדה תבדוק אם היה קשר בין העשייה החינוכית לבין האירוע, תסיק מסקנות, ותמליץ את המלצותיה החינוכיות והטיפוליות בלבד. כל זאת כדי להגביר את העירנות ואת הרגישות של המערכת לסימני מצוקה בעתיד.

4. **דרכי הבדיקה:** הוועדה תעיין במסמכים הנוגעים לאירוע ותזמן אנשים ובעלי תפקידים הקשורים בו.

בכל מקרה תזמן הוועדה את הורי התלמיד, את הנהלת בית-הספר, את חברי הצוות הטיפולי ואת מחנך הכיתה, וכן את מפקח בית הספר.

לפי הצורך תזמן הוועדה חברי צוות חינוכי, בני משפחה, חברים וגורמים בקהילה. במידת הצורך תבקר הוועדה בבית-הספר.

5. **היקף הבדיקה:** הוועדה תבדוק את הנושאים הבאים ותתייחס אליהם בדו"ח שתגיש:

א. תיאור נסיבות ההתאבדות והאירועים הרלוונטיים שקדמו לו ושבאו בעקבותיו

ב. דרכי ארגון בית-הספר והאקלים השורר בו, הקשורים באירוע

ג. קיומם של נהלים והוראות

ד. הצעדים שבהם נקט בית-הספר לפני האירוע ובעקבותיו

ה. דרכי שיקומו של בית-הספר (כמוסד חינוכי) ושל התלמידים הלומדים בו (כפרטים)

ו. מסקנות והמלצות.

בבדיקת הנושאים הללו תתייחס הוועדה לשאלה אם הייתה נגיעה לעשייה (או לאי-העשייה) החינוכית באירוע התאבדות.

6. הוועדה תגיש את ממצאיה למנכ"ל וליועץ המשפטי תוך שלושים יום ממינויה, תוך שמירה מוחלטת על סודיות.

7. מסירת ממצאי הוועדה להורים, למנהל המחוז, למנהל מחלקת החינוך, לשפ"י במשרדנו, למנהל בית-הספר ולמנהל השירות הפסיכולוגי-החינוכי המקומי תיעשה לאחר הדיווח למנכ"ל ובאישורו.

המנכ"ל ימנה אדם שתפקידו לעיין בדו"ח הוועדה, לשוחח עם הנוגעים בדבר ולהמליץ בפניו אם קיימת מניעה כלשהי ממסירת הדו"ח בשלמותו.

8. יו"ר הוועדה יחליט, בהתייעצות עם חברי הוועדה, איך יימסר הדו"ח להורים ועל ידי מי.

ג. נהלים לגבי ניסיון התאבדות

1. עם קבלת מידע על ניסיון התאבדות ימנה מנהל המחוז צוות בודק.

2. הרכב הצוות יהיה כדלקמן:

א. המפקח על בית-הספר – יו"ר הצוות

ב. הפסיכולוג המחוזי או נציגו

ג. נציג הרשות המקומית (מומלץ מלשכת הרווחה)

ד. יועץ בכיר או נציגו.

3. סמכויות הצוות, דרכי הבדיקה והיקפה יהיו זהים להנחיות לוועדת הבדיקה (ראה ב"ב 5-3 לעיל). כמו כן תוודא הוועדה שהתלמיד מקבל עזרה נפשית.

4. הצוות יגיש את ממצאיו למנהל המחוז תוך שלושים יום ממינויו. העתק הדו"ח יישלח למנכ"ל ולשפ"י.

5. במקרים חריגים ימנה המנכ"ל, על פי שיקול דעתו, ועדה לבדיקת ניסיון ההתאבדות. ועדה זו תפעל בהתאם להנחיות הוועדה לבדיקת התאבדויות ב"ב 5-2 לעיל.

11. באגף המרכזים הפדגוגיים במשרדנו הוכנה קלטת חדשה בנושא "מניעת התעללות בילדים", והיא משויכת לסדרה "סיפורים מן החיים". שם הקלטת "פשוט אמרו לא", מספרה הסידורי 4340, ומחירה 30 ש"ח.

הקלטת מכילה 26 פרקים קצרים המעוררים את תשומת לב הילדים לשמירה על שלומם ועל ביטחונם במפגש עם מצבי חיים שונים ומתרגלת דרכים כיצד להיות זהירים ועירניים ולזכור את כללי הזהירות הנמסרים להם.

שמות הפרקים הנמצאים בקלטת

1. בחזרה מהמרכול
2. במגדנייה
3. יותר מדי שאלות
4. בתחנת האוטובוס
5. משחק חדש
6. טיק טוק
7. הליצינים
8. ביריד
9. אחרי הלימודים
10. שוקולד

11. תראה את הדרך
12. מחכים לסבתא
13. התוכי
14. עגבניות רקובות
15. פוקוס פוקוס
16. לא הספר הזה
17. ליאור והסקי
18. באוטובוס
19. אימא מאחרת
20. הארנק האבוד
21. בקולנוע
22. החתלתול
23. מחכים בתור
24. מצלמים
25. במסעדה
26. מחבואים.

התכנית מתאימה להקרנה לילדים בגיל הגן (טרם חובה וחובה) ולכיתות הנמוכות של בית הספר היסודי.

הקלטת ניתנת לצפייה בכל המרכזים הפדגוגיים האזוריים.

נוהל ההזמנה

המזמין ישלח המחאה לפקודת "משרד החינוך, המרכזים הפדגוגיים", לכתובת זו: משרד החינוך התרבות והספורט, אגף המרכזים הפדגוגיים, ירושלים 91911, לידי מר עזרא מזרחי, מנהל ענף אפסנאות ואספקה, בצירוף מכתב המפרט את המען המדויק למשלוח החומר. החומר המוזמן יישלח למזמין בדואר. לא יישלח חומר למזמין ללא תשלום מראש. בירורים נוספים בטל' 02-238086.

הנושא המרכז

א. כידוע, אחת ממטרות הנושא המרכז השנתי היא למקד את תשומת הלב על נושא בעל חשיבות ערכית, לאומית או אוניברסלית ולחשוף אותו לפני מורים ותלמידים מתוך תקווה שלאחר "שנת הנושא" יבחרו בית הספר או המורה להמשיך בעיסוק בו במסגרות אחרות.

תהליך השלום עדיין בעיצומו, והוא יעסיק את הציבור בישראל גם בשנה הקרובה. חשוב שהתלמידים ימשיכו לעקוב אחר התהליך וירחיבו בו את הדעת, מעבר למוצע להם באמצעי התקשורת השונים.

לפיכך מוצע ומומלץ לדון במועצות הפדגוגיות בבתי הספר על הדרכים שבהן ניתן יהיה להמשיך ולעסוק ב"תהליך השלום" גם מעבר ל"שנת הנושא המרכז".

ב. אנו שוקלים להכין סרט וידיאו שיתאר פעילויות שהתקיימו במערכת החינוך בנושא "תהליך השלום" – ישראל במזרח התיכון". כיתות, בתי-ספר, מחוזות, רשויות מקומיות, מתנ"סים וכל גוף שקיים פעולות בנושא ויש לו תיעוד על כך

12. הנושא המרכז
לשנה"ל התשנ"ה:
"תהליך השלום" –
ישראל במזרח
התיכון"

13. הנושא המרכז לשנת הלימודים התשנ"ו: "תעשייה וייצור"

(בווידיאו או בתמונות) מתבקשים לשלוח זאת, בצירוף תיאור מילולי קצר, לדליה גורן, המזכירות הפדגוגית, בניין לביד, דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911.

א. יריד חומרי למידה ופעילויות

במשרד החינוך התרבות והספורט הוחלט לקיים תערוכה מקיפה של הישגי החינוך, "חינוך 2000". התערוכה תתקיים בבנייני האומה בירושלים, בימים ט'–י"ט בטבת התשנ"ו (1–11 בינואר 1996). כמו כן הוחלט שיריד חומרי הלמידה בנושא המרכז השנתי שהיה מתוכנן להתקיים בחופשת תנוכה (25.12.95) **ישולב** בתערוכה הכללית.

בתי ספר שעסקו בנושא "תעשייה וייצור" גם בשנים שעברו ובתי-ספר החושבים שיוכלו להציג דרך עבודה ייחודית ויצו להעמיד תצוגה ביריד מתבקשים לפנות לדליה גורן על פי הכתובת שלעיל.

ב. תיקונים ועדכון פרטים

לצערו נפלו כמה טעויות בפרטים שהתפרסמו בחוזר המיוחד, ט"ז, התשנ"ה, בנושא המרכז:

(1) ברשימת חברי ועדת ההיגוי

— בעמ' 33, מס' 16, מרפ"דים — ד"ר אלכס שניידר: מספר הטלפון צ"ל: 02-238121.

— בעמ' 34, מס' 27, המגזר הדרוזי — כמיל סויד: מספרי הטלפון צ"ל: 04-9978587 (ע') ו-04-9979727 (ב').

— בעמ' 34, מס' 37, נציגת מחוז ת"א: צ"ל: חנה ויסוקר.

— בעמ' 34, מס' 44: יועץ — ד"ר דן גלעדי: הכתובת צ"ל: רח' אונקלוס 17, שכונת בבלי, ת"א 62916, טל' 03-5469863.

(2) ברשימת העמותה לקשרי התעשייה עם הקהילה (עמ' 36)

להלן הרשימה המתוקנת והמעודכנת:

— בית התעשייה, רח' המרד 29, תל-אביב 68125, ת"ד 50047 ת"א 61500, פקס' 03-5160765

שמואליק ויס, מנהל תכנית "חשוב תעשייה", טל' 03-5198870

— עליזה כהן, קורסי יזמות תעשייתית, טל' 03-5198865

— חוה אפלבוואם, תכניות לימודים, טל' 03-5198748 — 03-5198749
— ורד טולדנו, השתלמויות מורים, טל' 03-5160749
— רותי רביד, נושא מרכז שנתי, טל' 03-5162576
— הדס זהר, מזכירות, כספים ומכירת חומרים, טל' 03-5198869

— יהודית גליק, מנהלת מרכז החוויה התעשייתית ורכזת מחוז ת"א ומחוז המרכז, טלפקס 03-5198760 (ישיב) או 03-5198766, במשרד: 03-5160765 (יהודית אחראית גם על תחרות "הממציא הצעיר" ועל "אות תמרי")

— אתי שחק, רכזת מחוז חיפה, רח' הנאמנים 8, חיפה 31336, טל' 04-521228, פקס' 04-524205 (אתי אחראית גם על הקשר עם המרפ"דים)

— שלי אהרון, רכזת מחוז ירושלים, רח' הרב קוק 12, ירושלים 94226, טל' 02-234987, פקס' 02-258464

— אביטל הכט, מנהלת התעשיידע ורכזת מחוז הצפון, רח' נשיאי ישראל 33, כרמיאל 20100, טלפקס 04-9886457

(3) ברשימת מוקדי סיוע וקידום (מס"קים) לעסקים קטנים (עמ' 36–41):

— בגוש עציון: צ"ל טל' 02-9931701, החברה לפיתוח, מועצה אזורית גוש עציון, אלון שבות, ד"נ צפון יהודה 90433.

— בדלית אל-כרמל: צ"ל מט"י, טשרניחובסקי 35, בניין אסטרא, חיפה 35709.

(4) בין הגופים העוסקים בנושא תעשייה וחינוך ומקיימים השתלמויות, סיורים וסדנאות ומכינים חומרי למידה יש להוסיף:

(א) המוזיאון הפתוח — גן התעשיות תפן, ת"ד 1, מגדל תפן 24959, פקס' 04-9872861. לתיאום סיורים והפעלות: טל' 04-9872022/977. מנהלת מחלקת החינוך: גב' רותי אופק.

(ב) גן התעשייה תל-חי, ת"ד 90001, ד"נ גליל עליון 12100, טל' 06-950769, פקס' 06-950775. מנהלת מחלקת החינוך: גב' ניקי ברק.

ג. **בתי-ספר מדגימים – בתי-ספר ש"חושבים תעשייה"**

בתי-הספר המפורטים להלן הם בתי-ספר העוסקים בנושא התעשייה מזה שנים מספר. מורים ומנהלים המעוניינים להכיר מקרוב תכניות לימודים ופעילויות בנושא התעשייה יכולים ליצור קשר עם בתי-ספר אלה לצורך התייעצות וקבלת מידע:

באזור הדרום

1. עירוני מקיף, ג', דרך שמשון באר-שבע, טל' 424422 – 07
2. אשל הנשיא, ד" נגב, 85310, טל' 911903 – 07

באזור המרכז

3. ביה"ס היסודי "ברנדיס", רח' נורדאו 26, הרצליה, טל' 09 – 582361
4. חט"ב יד גיורא, רח' ז'בוטינסקי 3, הרצליה, טל' 09 – 551123
5. ביה"ס היסודי כרכור, רח' המייסדים 74, כרכור, טל' 06 – 377044
6. תיכון "ברנר", רח' ישראל ישעיהו, פתח-תקוה, טל' 03 – 9325559
7. חט"ב "רשיש", רח' אמסטרדם 8, פתח-תקוה, טל' 03 – 9230355
8. חט"ב "בן-גוריון", רח' ביטרמן 13, פתח-תקוה, טל' 03 – 9224925
9. חט"ב "ברנר", עין גנים 71, פתח-תקוה, טל' 03 – 9325559

באזור הצפון

10. מקיף ע"ש הורוביץ, רח' צה"ל 103, כרמיאל, טל' 04 – 988804
11. ביה"ס "האירוסים", רח' משעול דולב 15, כרמיאל 20100, טל' 04 – 9885577
12. ביה"ס היסודי "כפר ורדים", כפר ורדים, טל' 04 – 9977038

ד. **תחרות כתיבת עבודות אישיות בנושא המרכז השנתי, "תעשייה וייצור"**

בשנת הלימודים התשנ"ה התקיימה תחרות כתיבת עבודות אישיות בנושא המרכז השנתי, "תהליך השלום – ישראל במזרח התיכון". לתחרות הוגשו כ-900 עבודות ובהן כ-500 מן

המגזר היהודי, כ-350 מן המגזר הערבי וכ-50 מן החינוך המיוחד.

לאור ההצלחה הוחלט לקיים גם בשנה זו תחרות בנושא המרכז השנתי, "תעשייה וייצור".

התחרות מתקיימת בשיתוף פעולה בין המזכירות הפדגוגית לבין מרכז יובילר להדרכה בכתיבה עיונית ובעבודות גמר שבבית הספר לחינוך, האוניברסיטה העברית.

התחרות מתקיימת ב-3 קבוצות: כיתות ה'–ו', כיתות ז'–ט', כיתות י'–י"ב. תתקבלנה עבודות ב-3 מסלולים: מסלול עיוני, מסלול יצירתי ומסלול עיוני או יצירתי בליווי אמצעים נוספים (וידאו, מולטימדיה, מחשב וכו').

מרכז יובילר יפרסם ספר ובו הצעות לנושאים ורשימת מקורות לנושאים המוצעים. בקרוב יישלחו לבתי-הספר פרטים נוספים ובכלל זה קריטריונים ודפי הנחיה לכתיבת העבודות.

בדבר פרטים אפשר לפנות למרכז יובילר, בית-הספר לחינוך, האוניברסיטה העברית, הר-הצופים, ירושלים 91905, טל' 02 – 882073, פקס' 02 – 882045. מנהלת המרכז: גב' תרצה לבציון; מרכזת הפרויקט: גב' מירי ראובן.

ה. **ביטוח תלמידים בעת ביקור במפעלי תעשייה**

אחריות המוסד החינוכי שתלמידיו מבקרים במפעלי תעשייה במסגרת פעילות רשמית של בית-הספר מכוסה בביטוח צד ג' שערך המשרד עם חברת "ענבל". זאת כמו בכל יתר פעילויות המוסד החינוכי, כמו טיול, ביקור במוזיאון וכדומה.

בשנות הלימודים התשנ"ז והתשנ"ח תעסוק מערכת החינוך במסגרת הנושא המרכז השנתי בנושאים "100 שנים לקונגרס הציוני הראשון" ו"יובל למדינת ישראל".

מוצע בזאת למועצות הפדגוגיות לחשוב על תכנון רב-שנתי בנושאים אלה.

ב. בקרוב תתפרסמה רשימות של השתלמויות למורים בנושאים לשנים הקרובות.

ג. תלמידים, מורים, צוותי בתי-ספר ואנשי חינוך אחרים בעלי רעיונות לפרויקטים מיוחדים בנושאים השנתיים לשנות הלימודים התשנ"ז והתשנ"ח מתבקשים להעבירם לדליה גורן, על פי הכתובת הרשומה בסעיף 12 ב'.

14. **הנושאים המרכזים לשנות הלימודים התשנ"ז והתשנ"ח**

בחינות בגרות וגמר

15. בחינת הבגרות בלימודי האסלאם (בבתי ספר עבריים)

החל משנת הלימודים התשנ"ו תקוימנה שתי דרגות בחינה במקצוע לימודי האסלאם בבתי הספר העבריים: 3 י"ל ו-5 י"ל.
ברמת 3 י"ל יהיה המבחן מורכב מ-2 י"ל בחינה חיצונית וי"ל אחת עבודה.
ברמה של 5 י"ל יהיה המבחן מורכב מ-2 י"ל בחינה חיצונית + 2 י"ל בחינה חיצונית + י"ל אחת עבודה.
המבחן יהיה מודולרי וניתן להשלמה.
פרטים יימסרו בחזור המפמ"ר לערבית ולאסלאם, מר שלמה אלון.

16. נושאים לבחינת הבגרות בדינים ובמבוא בבתי הספר הדתיים, קיץ התשנ"ו

- אלה הנושאים לפרק הראשון של שאלוני בחינת הבגרות בדינים ובמבוא שתתקיים במועד קיץ התשנ"ו:
- א. לנבחנים בדינים ובמבוא, סמל שאלון 006104, על פי שולחן ערוך עם ביאור ה"משנה ברורה"
- נושא ג – "סעודה": סימנים קנת, קנט, קעז, קפד, רח
נושא ה – "מועדים": סימנים תפט, תצה, תקפט, תרלט, תרנו.
- ב. לנבחנים בדינים ובמבוא, סמלי שאלונים 005102 או 005203 או 006103, על-פי קיצור שלחן ערוך "גאנצפריד"
- נושא ב – "סעודה וברכות": סימנים מ – מה, מח – סא
נושא ה – "בין אדם לחברו": כט, ל, לד, סב, סג, סה (א – יא), קמג, קמד, קסה, קעט, קפב – קצ, קצג, רז.
- ג. לנבחנים בדינים ובמבוא, סמלי שאלונים 005102 או 005203 או 006103, על-פי קיצור שולחן ערוך "מקור חיים"
- נושא ב – "ברכות": פרקים כז – מח (א – כח), מט – נב, נג
נושא ה – "הבית היהודי" ו"ממונות": קכה, קכח, קל, קמד, קמט (כה – כז), קנט – קס, קסב – קסג, קסו – קע.
הערה: לנבחנים בסמלי השאלונים 005102 או 005203 או 006103 יש אפשרות בחירה בין ב' ל-ג'.
הפרק השני של כל השאלונים יעסוק בנושאים כלליים ובמושגי יסוד בהלכה.
הפרק השלישי של כל השאלונים יעסוק במבוא לתושבע"פ על פי תכנית הלימודים הרגילה.

אטלס ישראל החדש, בהוצאת המרכז למיפוי ישראל והאוניברסיטה העברית בירושלים, התשנ"ה – 1995, ייכלל בחומר העזר המותר בשימוש בשאלונים שנכלל בהם הפרק "גיאוגרפיה של ארץ – ישראל", החל בקיץ התשנ"ו.

17. בחינות הבגרות בגיאוגרפיה – חומר עזר מותר בשימוש

הקדן ע"ש פרופ' קרל פרנקנשטיין ז"ל החליטה לתת מענקים לתלמידים שיכתבו עבודת-גמר על אחד הנושאים הקשורים למשנתו של פרופ' קרל פרנקנשטיין – נושאים בתחום החינוך והפסיכולוגיה הכרוכים בבעיות של עזובה, פיגור, עבריינות, מופרעות נפשית וכן שיקום החשיבה.
סכום המענק הוא 500 ש"ח.

העבודות תוכנה במהלך שנת-הלימודים התשנ"ו, ותוגשנה להערכה בחורף התשנ"ז.

את ההצעות ואת העבודות יש להכין על פי הכללים והנהלים המקובלים בהכנת עבודות-גמר ועל פי ההנחיות של הפיקוח על עבודות-הגמר באגף החינוך העל-יסודי.

חברי הקרן נכונים לסייע לתלמידים במציאת מנחים מתאימים.

תלמידים המעוניינים להכין עבודות-גמר בנושא (בעלי הצעה, רעיון או נושא) יפנו בכתב אל הקדן ע"ש פרופ' קרל פרנקנשטיין ז"ל, שדרות בן-מימון 8, ירושלים 92261.

פדגוגיה

משרדנו מייחס חשיבות רבה לשיתוף ההורים ולמעורבתם בתהליכי החינוך בגן הילדים. המטרה היא להביא לתקשורת מועילה בין הגננת לבין ההורים בכל הקשור לקידומו ולהתפתחותו של כל ילד וילד.

שיתופם של ההורים וקירובם אל המוסד החינוכי ייעשו באמצעות הגננת בדרכים האלה:

– הגננת תקיים קשר רציף עם ההורים מתחילת שנת הלימודים ובמהלכה בנושאים הקשורים לתפקוד הילד בגן הילדים, הישגיו וקשייו.

– הגננת תציג להורים מידע על תכניות המתקיימות בגן הילדים.

18. מענק לכתיבת עבודת-גמר בנושא הקשור למשנתו של פרופ' קרל פרנקנשטיין

19. שיתוף ההורים בפעילות החינוכית בגני הילדים

הגנת תפעל בדרכים האלה:

- הגנת תתאם מפגשים אישיים עם הורים בנסיבות ייחודיות.
- הגנת תזמן את ההורים למפגשים שבהם הם יכירו בדרך בלתי אמצעית את הפעילויות המתרחשות בגן הילדים ואת השפעתן על התפתחות הילד.
- הגנת תתכנן את שיתוף ההורים כחלק מתכנית עבודת החינוכית באשר לנושאים, לתכנים ולתיאום הזמנים. היא תיידע את ההורים בתחילת השנה באשר לתכנית לשיתופם.
- המחלקה לתכניות הורים וקהילה שבאגף לחינוך הקדם-יסודי פיתחה שורת הצעות לפעולות עם הורים שהגנת תוכל להסתייע בהן. בין הפעילויות כאלה המזמנות את ההורים להוצאות ולדיונים בנושאים נבחרים רלוונטיים לחינוך הילד. חלקן האחר של התכניות מזמנות את ההורים ואת ילדיהם לפעילויות משותפות בגן הילדים בשעות אחר הצהריים.

גנות מחנכות המעוניינות בהכוונה, במידע או בחומרי הדרכה בתחום שיתוף ההורים בפעילות החינוכית בגן הילדים תפנינה אל המדריכות הארציות ואל רכזות המחלקה לתכניות הורים במחוזות:

הדרכה ארצית

- זיוה בלזברג, טל' 9640355-03
- רות שקד, טל' 9692368-03
- לאה אוגור, טל' 6472076-03
- במגזר הערבי: וסאל עסלי, טל' 353251-06
- במגזר הדרוזי: שרה צוקרמן, טל' 765302-04
- **הרכזות במחוז צפון:** אלגרה אשל, טל' 797632-06
מיכל יצחקי, טל' 593130-06
- **הרכזות במחוז חיפה:** שרה צוקרמן, טל' 765302-04
חיה יגאל, טל' 725266-04
- **הרכזות במחוז מרכז:** זהבה במברגר, טל' 473849-08
- **הרכזות במחוז ת"א:** רות שקד, טל' 9692368-03
- **הרכזות במחוז מנח"י:** לילי עמיר, טל' 763403-02
- **הרכזות במחוז ים:** רפאיה נוב, טל' 634946-02
- **הרכזות במחוז דרום:** טליה וינברגר, טל' 751589-07

אנו ממליצים שהגנות תפנינה לשירות הפסיכולוגי-החינוכי (שפ"ח) ביישוב כדי לקבל ייעוץ והדרכה בכל הקשור לתקשורת עם הורים. אם מתגלות בעיות מורכבות, יש לפנות לשירות הפסיכולוגי החינוכי לקבלת עזרה.

בשנה הקרובה תעמודנה לרשות הגנות גם יועצות חינוכיות בכל מחוז, שתוכלנה להנחות אותן בנושאים חינוכיים. להלן שמותיהן ומספרי הטלפון שלהן:

- מחוז חיפה:** מסדה סטודני, טל' 234514-04
- מחוז מרכז:** נורית זרזיף, טל' 5748130-03
- מחוז ת"א:** נורית שטרנברג, טל' 982405-09
- מחוז ים ומנח"י:** צילה מגדסי, טל' 438667-02
- מחוז דרום:** עדה ליפציג, טל' 594131-08
- המגזר הדרוזי:** סלווה קויקס סלאמו, טל' 9962935-06

בעניין חומרים ומידע כללי על תכניות ועל פעילויות עם הורים לילדי הגן ניתן לפנות ליעל גבריאלי. מנהלת המחלקה לתכניות הורים וקהילה באגף לחינוך קדם יסודי, רח' שאול המלך 39, תל-אביב, טל' 6935517-03.

פרסי חינוך ותעודות הערכה, התשנ"ו

1. בשנת הלימודים התשנ"ו יוענקו עד 13 פרסי חינוך ותעודות הערכה למוסדות חינוך (בכל רמות הגיל והמגזרים) ולמפעלים חינוכיים ייחודיים ו-2-3 פרסים אישיים לאנשי חינוך, על תרומה ייחודית לחינוך.
2. הפרסים הם ארציים, והם מוענקים תוך התחשבות במגוון אוכלוסיות, ללא מכסות למחוזות ולאגפים.
3. הפרסים ניתנים בכל שנה לאותה שנה.
4. המזכירות הפדגוגית תמנה ועדה ארצית, שתורכב מחברי המזכירות הפדגוגית ומאנשי שדה שזכו בעבר בפרס חינוך, וועדה זו היא שתמליץ על הזוכים בפרסים. הוועדה תתפצל לוועדות משנה, ותקיים ביקורים בבתי-הספר המומלצים.
5. המלצות על מועמדים לפרס יכולות להינתן על-ידי מגוון ממליצים, כמו מנהלי מחוזות, מפקחים, מפמ"רים, ראשי מינהלים, מנהלי אגפים ומחלקות במשרדנו, מנהלים ומורים, מנהלי מחלקות לחינוך ברשויות מקומיות, ועדי הורים ועוד.
6. לא יומלץ מוסד בטרם מלאו שלוש שנים להקמתו.
7. אין להציע יותר מהצעה אחת.
8. להלן קריטריונים להמלצה על מוסד חינוכי שהצטיין בכמה תחומים:
 - מוסד הנמצא בתהליך מתמיד של התחדשות ומייצג חזון חינוכי ומדיניות חינוכית, בהתאם ל"אני מאמין" הבית-ספרי שגיבש

— מוסד המשמש דוגמה ומופת למימוש רעיונות העומדים על סדר-היום של המערכת, כמו חינוך הומניסטי, חינוך לערכים דמוקרטיים, חינוך אסתטי ועוד.

— מוסד שהוא בעל חידושים ויזמות בדרכי הוראה העונות על צרכים מגוונים של אוכלוסייה הטרוגנית והמעלה את הישגיה של אוכלוסייה זו

— מוסד המטפח אקלים חינוכי ולימודי חיוביים וסביבה לימודית אסתטית

— מוסד המטפח עבודת צוות

— מוסד בעל תפיסה הוליסטית בגישתו

— מוסד המקיים מעקב שיטתי אחר הישגי התלמידים ונערך לשיפור תוצריו

— מוסד המפתח תכניות לימודים בית ספריות ומעודד יזמות חינוכיות בלתי שגרתיות.

9. המנהלים שבית ספר הומלץ לפרס ואשר קיבלו על כך הודעה מהמזכירות הפדגוגית כינו חומר רקע בכתב על בית-הספר, שיכלול "אני מאמין" בית ספרי, תיאור תהליך השינוי שבית הספר עבר ופירוט המפעל החינוכי שבגיניו הומלץ בית הספר לפרס, וכן סדר יום מוצע לביקור הוועדה, שיכלול מפגש עם הורים ועם תלמידים.

את החומר יש להעביר, לפני ביקור הוועדה, לגב' יעל פרבר, הממונה על הנושא "פרסי חינוך", והיא תעבירו לחברי הוועדה. מועד הביקור יתואם עם מנהלי בתי-הספר, על ידי הממונה על הנושא.

10. להלן קריטריונים לקבלת פרס חינוך אישי לאנשי חינוך על תרומה ייחודית לחינוך:

— מפעל מתמשך, מחדש וייחודי, שגרם לשינוי מערכתי או לשינוי במערכת בתחומי ההוראה והחינוך

— עובד חינוך הפעיל במערכת, שהביא לשינוי משמעותי בתחומי החינוך או ההוראה.

מועמדים לקבלת פרס אישי יכולים להיות גננות, מורים, מנהלים, מפקחים ואנשי חינוך אחרים.

המומלצים לקבלת פרס על מפעל חיים אישי יוזמנו לריאיון אישי, כדי שניתן יהיה להתרשם מפועלם החינוכי.

11. הפרס

מועמד שהומלץ ואושר לפרס אישי או לפרס מוסדי יזכה בפרס כספי ובתעודת הערכה.

12. לוח זמנים

— המעוניינים להמליץ על מועמדים לפרס (מוסדי או אישי) יפנו לקבלת טופס המלצה לגב' יעל פרבר, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך התרבות והספורט, ירושלים, או ללשכות מנהלי המחוזות של משרדנו.

על הטפסים להגיע לממונה על נושא הפרס לא יאוחר מיום ג', ז' במרחשוון התשנ"ה (31.10.95) טפסים שיגיעו לאחר מועד זה לא יטופלו.

— מראשית נובמבר 1995 עד סוף פברואר 1996 תבקרנה ועדות המשנה בבתי הספר המומלצים.

— במהלך חודש מארס 1996 תסכם הוועדה הארצית את עבודתה, ותמסור דו"ח והמלצות בכתב למזכירות הפדגוגית.

— עם אישור המועמדים על ידי המזכירות הפדגוגית ועל ידי הנהלת משרדנו תישלחנה הודעות לבתי הספר הזוכים ולמקבלי הפרסים האישיים. כמו כן יישלחו מכתבים לכל המועמדים האחרים שהומלצו ושלא נכללו בין הזוכים.

— בחודש יוני 1996 ייערך טקס קבלת הפרסים בבית הנשיא בירושלים. (ה"ש)

תכניות לימודים וספרי לימוד

בעת ההיערכות של בית הספר לקראת שנת הלימודים התשנ"ו יכולה הנהלת בית הספר להחליט על הפעלת תכנית רשות חוץ בית ספרית שאושרה על ידי ועדה או להפעיל תכנית רשות שהיא בניסוי ונמצאת בתהליך של בדיקה לקראת אישורה.

להלן ציטוטים מתוך סעיף 206 בחוזר מו/7 בנושא תכניות רשות:

— "תכנית רשות היא תכנית שהמועצה הפדגוגית של בית הספר מעוניינת בהפעלתה, משום שיש בה מענה לצרכים העולים מתוך בחינת מטרות החינוך ומתוך צרכים ייחודיים של בית הספר. זוהי תכנית שאיננה לא תכנית חובה ולא תכנית בחירה."

— "היזמה לפיתוח תכנית רשות יכולה להיות בית ספרית או חוץ בית ספרית."

— "ניתן להפעיל תכנית רשות רק לאחר הבטחת ביצוען המלא של תכניות החובה ותכניות הבחירה."

להלן תכניות הרשות שאושרו עד כה:

1. מאבקם של יהודים בבריה"מ לחירות ולעלייה, לכיתות ח'–ט', ממ' וממ"ד
 2. הכרת סידור התפילה, לכיתות ה'–ו', ממ'
 3. יסודות מערכת התחבורה בחברה המודרנית, לכיתות ה' או ו', ממ' וממ"ד
 4. רעב באפריקה, לכיתות ז'–ט' ממ' וערבי
 5. עזרה הדדית, לכיתות ג'–ו' וז'–ח', ממ'
 6. שכנים, לכיתות ז'–ט', ממ' וערבי
 7. עבודה כערך, לכיתות א'–ב', ג'–ד', ה'–ו' וז'–ח', ממ'
 8. מזון לבריאות ולתיאבון, לכיתות א'–ד', ממ', ממ"ד וערבי
 9. לוגו – חשיבה, יצירה והנאה, לכיתות ה'–ו', ממ' וממ"ד
 10. שוני ושוויון, לכיתות א'–ו' וז'–ט', ממ'
 11. "כעץ שתול", גדילה, צמיחה ואריכות ימים, לכיתות ו' או ז', ממ'
 12. "פקודי 2000", מסע בעקבות משפחתי, לכיתות ו' או ז', ממ' וממ"ד
 13. הגולן, לכיתות ד'–ה' או ה'–ו', ממ' וממ"ד.
- נוסף לתכניות אלה אושרה תכנית רשות הנמצאת עתה בדפוס:
14. מפגשים עם מוסיקה – באמצעות בניית כלי נגינה, לכיתות ד'–ט', ממ', ממ"ד וערבי.
- התכנית פותחה ב"סטודיו לגיטרה" בקיבוץ מזרע, על ידי נפתלי להב.
- פרטים בדבר ההפעלה וההשתלמויות ניתן לקבל בטל' 429756–06. התכנית תפורסם בחוזר המנכ"ל לכשתודפס.
- פרטים על התכניות האלה ניתן לקבל במדור לתכניות רשות באגף לתכניות לימודים, משרד החינוך התרבות והספורט, ירושלים 91911.

22. תכניות לימודים

- פרסומי האגף לתכניות לימודים בחודשים ניסן–תמוז, התשנ"ה
1. תגבור לימודי יהדות (תל"י) לבית הספר הממלכתי, א'–ט', התשנ"ה
2. תכנית לימודים בארכיאולוגיה לחטיבה העליונה, מהדורה ראשונה, התשנ"ה.

תכניות לימודים לחינוך המיוחד

1. היסטוריה, תכנית לימודים לתלמידי החינוך המיוחד בבית הספר הממלכתי, מהדורה ראשונה, התשנ"ה
 2. לימודי המולדת והחברה, הסביבה הקרובה, לחינוך המיוחד בבית הספר היסודי הממלכתי ולכיתות ג'–ו' המשולבות בבתי ספר כלליים, מהדורה ראשונה, התשנ"ה
 3. מדעי הטבע, תכנית לימודים לתלמידי החינוך המיוחד המשולבים בחטיבות ביניים כלליות, מהדורה ראשונה, התשנ"ה
 4. מדעי הטבע והטכנולוגיה לכיתות א'–י', לחינוך המיוחד בבית הספר הממלכתי והממלכתי דתי, מהדורה ראשונה, התשנ"ה.
- תכניות הלימודים נשלחו לכל בתי הספר. עותקים נוספים ניתנים לרכישה בהוצאת "מעלות", רח' קרליבך 29, תל-אביב.

חינוך לשוני לבית הספר היסודי הממלכתי-דתי

1. פתחו את השער, מדריך למורה בכיתה ג'
- המדריך כולל עיון והצעות להפעלה ביצירות הספרות ובמדרשי חז"ל. פרק מיוחד מוקדש לכתיבה בעקבות קריאה, ופרק נוסף מכיל הצעות לתכנון העבודה בכיתה ולארגונה.
- המדריך יצא לאור בהוצאת "מעלות", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.
2. קורא בעניין, מבין וכותב כהלכה, פרקי קריאה וחוברת עבודה, לכיתה ה'
- בחוברת פרקי הקריאה יש טקסטים מגוונים מתחומי דעת שונים שהציר המקשר ביניהם הוא ארץ ישראל, ובחוברת העבודה יש פעילויות לפיתוח מיומנויות ואסטרטגיות של קריאה וכתיבה. הפעילויות מכוונות ללמידה אינטגרטיבית-אינטרדיסציפלינרית בזיקה לתכנים הנלמדים בחמ"ד.
- החוברת ערוכה לרמות קושי אחדות, ומתאימה לכיתה הטרוגנית.
- החוברות יצאו לאור בהוצאת "מעלות", והן ניתנות לרכישה בחנויות הספרים.

מולדת וחברה לבית הספר היסודי הממלכתי והממלכתי הדתי

1. נכיר את הבדווים במדבר, מארז תמונות ופעילויות, לכיתות ב'–ג'
- במארז שתי-עשרה תמונות צבעוניות המיועדות להעשרה, להרחבה ולקישוט הכיתה. לתמונות מצורפים דפי פעילויות

ודפי מידע על הסתגלות בעלי חיים וצמחים לתנאי המדבר, על נאות מדבר ועל נופי המדבר.

הפעילויות מיועדות לעבודה בקבוצות, והן מבוססות על למידת חקר: על שאלות שאלות, על קריאת מידע ועל הסקת מסקנות.

המאזן יצא לאור בהוצאת "מעלות", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.

2. נכיר את הבדווים במדבר, למורה

זהו מדריך הכולל חומר רקע למורה על החברה הבדווית, פריסה של הרעיונות העיקריים של הנושא, וכן הצגת אפשרויות ללמידה והצעות לשילוב הנושא כנושא מרכז בלימודי החברה.

המדריך יצא לאור בהוצאת "מעלות", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.

פריטים 1-2 מלווים את המקראה לתלמיד ואת חוברת העבודה שיצאו לאור בהוצאת "מעלות".

תולדות ההתיישבות לבית הספר היסודי ולחטיבת הביניים

תולדות ההתיישבות בראי האתר, הצעות לסיוורים לימודיים באתרים היסטוריים ובמוזיאונים בהתאם לתכניות הלימודים

המדריך מיועד למורים המלמדים תולדות היישוב, היסטוריה, מולדת וחברה וגיאוגרפיה בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים.

המדריך ערוך לפי כמה חתכים:

* נושאי הלימוד בתולדות היישוב בארץ בגיאוגרפיה, במולדת ובחברה, פרוסים על פני התקופה, החל ביישוב הישן ועד מלחמת העצמאות

* חתכים גיאוגרפיים – לפי המחוזות האדמיניסטרטיביים של משרד החינוך התרבות והספורט

* תיאור כל אתר או מוזיאון – הכולל רקע כללי, תיאור האתר ומידע על סוגי ההדרכה והפעילויות הלימודיות המוצעות בו, וכן מידע על כתובות, על מספרי טלפון ועל זמני ביקור.

חתכים אלה נועדו להקל על המורה בכל אזור ואזור בארץ לבחור באתר המתאים לו לפי נושאי הלימוד במקצועות שנזכרו לעיל.

המדריך יצא לאור בשיתוף עם המועצה לשימור מבנים ואתרי התיישבות בהוצאת "מעלות", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.

מתמטיקה לבית הספר היסודי

1. פרקי גיאומטריה לכיתה ג'

2. אחת, שתיים ו...שלוש, חוברת 10, מהדורה חדשה, לכיתה ד'

3. ישרים מקבילים ונפלאות המחוגה, מתוך "ועוד אחת" לכיתה ד'

4. בעיות מילוליות דו-שלביות, מתוך "ועוד אחת" לכיתה ד'.

פריטים 1-4 יצאו לאור בשיתוף עם מט"ח, והם מופצים על ידי "גסטליט".

היסטוריה לחטיבת הביניים בבית הספר הממלכתי

היסטוריה בראי האמנות – הרנסנס האיטלקי, ערכת תמונות ומדריך למורה

המדריך והתמונות באים להרחיב ולהעשיר את המידע ההיסטורי על תקופת הרנסנס באמצעות האמנות: הציור, הפיסול והאדריכלות. הם מלווים את נושא הרנסנס בספרי הלימוד "תולדות ישראל והעמים גו" ו"שיעורים בהיסטוריה ג".

היצירות שנבחרו מבטאות את הרעיונות המרכזיים של הרנסנס ושל ההומניזם בתחומי הציור, הפיסול והאדריכלות.

לנוחות המורים הופקו שקופיות מן התמונות. סדרת השקופיות "הרנסנס האיטלקי" ניתנת לרכישה באגף המרכזים הפדגוגיים, רח' פארן 7, ירושלים 91911.

ערכת התמונות והמדריך למורה יצאו לאור בהוצאת "מעלות", והם ניתנים לרכישה בחנויות הספרים.

היסטוריה לחטיבה העליונה בבית הספר הכללי

הקיום היהודי בתפוצות במאה ה-20, מדריך למורה

המדריך משלב את תולדות ישראל בתולדות העמים ומנסה לבחון את ההיסטוריה היהודית גם מנקודת המבט של היסטוריה כללית.

במדריך הצעות מפורטות להוראות חמש בעיות קיומיות והצעות לעבודות הרחבה, ובכלל זה רשימת ספרים ומאמרים לקריאה נוספת.

המדריך נשלח ללא תשלום לכל החטיבות העליונות בבתי הספר הכלליים.

תורה שבעל פה לחטיבה העליונה בבית הספר הכללי

1. משפט עברי

בחוברת ארבע סוגיות במשפט העברי שעניינן היחיד, החברה ויחסי הגומלין ביניהם.

הסוגיות הן: סמכות הרוב וזכויות המיעוט, הגנה על סודיות מידע, איכות הסביבה, גידול בעלי חיים.

כל סוגיה פותחת בהצגת הבעיה הנדונה במונחים מודרניים, תוך הסתייגות במקורות מידע עכשוויים. בהמשך מוצעים מקורות המשפט העברי העוסקים בבעיה הנדונה ומוטלת משימה לימודית שכדי לעמוד בה יש להתעמק בהבנתם.

הספר ניתן לרכישה בחנויות ההפצה של "אטלס".

2. פרקי משנה, חלק א', פרקים מסדר נזיקין

החוברת כוללת פרקים מתוך ארבע המסכתות הראשונות בסדר נזיקין. בראש החוברת הובאה מסכת סנהדרין, העוסקת במבנה של המערכת המשפטית ובהליכים המשפטיים, ואחריה כל שלוש ה"בבות" העוסקות בנושאים המשפטיים עצמם. המסכתות מלוות בהסברים ובשאלות. הספר ניתן לרכישה בחנויות ההפצה של "אטלס".

פילוסופיה לחטיבה העליונה

פילוסופיה של הדת, מקורות ללימוד הפילוסופיה, ספר ו'

החוברת מציעה מבחר מקורות של הוגי דעות מרכזיים בתחום, מן התקופה הקלסית ומן התקופה המודרנית. הטקסטים מתמקדים בבעיות המרכזיות שבתחום. לפני כל טקסט מבוא קצר על ההוגה, על יצירותיו העיקריות ועל שיטתו. מנגנון דידקטי מתלווה לכל טקסט, והוא כולל הערות להבהרה לפסקאות קשות שבטקסט ושאלות סיכום ועיון לתלמיד ולמורה.

הספר יצא לאור בשיתוף עם האוניברסיטה העברית, בית הספר לחינוך, והוא ניתן לרכישה בחנויות ההפצה של "אטלס".

לימודי חברה לחטיבה העליונה

לקט דידקטי

בלקט מבחר מאמרים על הוראת מקצועות מדעי החברה – סוציולוגיה, כלכלה, מדע המדינה והיסטוריה – בעולם וחידושים והתפתחויות בראי מדעי החברה בישראל.

הלקט נשלח לכל המורים למדעי החברה בחטיבה העליונה.

מתמטיקה לכיתה א'

1. "אחד, שתיים ו...שלוש" – מהדורה משוכתבת, חלקים 1, 2, 3

הספרים מופצים על ידי "גסטליט", והם ניתנים לרכישה בחנויות הספרים.

2. "אחת, שתיים ו...שלוש" – מארז אבזרים המארז מופץ על ידי "גסטליט", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.

פריטים 1–2 הם תרגום והתאמה של המהדורה העברית החדשה.

מתמטיקה לחטיבה העליונה

אלגברה לרמה של 4–5 י"ל, חלק א' – מהדורה משוכתבת

מערכות משוואות; פולינומים; גיאומטריה אנליטית.

הספר מופץ על ידי מרכוס, מחסן ספרים, בן יהודה 6, ירושלים.

מדע בחברה טכנולוגית (פרויקט מב"ט)

1. עונות השנה, לכיתות א'–ב'

החוברת עוסקת בשינויים החלים בסביבה במהלך עונות השנה: שינויי מזג-אוויר, תופעות בעולם החי (בעלי-חיים וצמחים), פעילותו של האדם והתנהגותו. בחוברת שלוש יחידות: ימות הגשמים, אביב סביב וימות החמה.

הספר יצא לאור בהוצאת "רמות", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.

2. עונות השנה, מדריך למורה

הספר יצא לאור בהוצאת "רמות", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.

הערה: כל הספרים תורגמו מעברית לערבית.

23.

מפרסומי האגף
לתכניות לימודים
למגזר הערבי
בחודשים מרס-
יולי 1995

24.

שינויים בתכנית
הלימודים במדע
המדינה

להלן השינויים שיוכנסו לרשימת המקורות לתכנית הלימודים במדע המדינה החל משנת הלימודים התשנ"ו. הרשימה רלוונטית לתלמידים המתחילים ללמוד מדע המדינה בהתשנ"ו.

מטרות השינויים: א. עדכון רשימת המקורות לאור השינויים בישראל ובמדינות מזרח-אירופה
ב. קיצור התכנית.

רשימת המקורות במדע־המדינה נבדקה על ידי ועדת היגוי למקצוע שהוקמה על ידי מנהל האגף לתכניות לימודים. הוועדה בדקה את המקורות הקיימים בתכנית הלימודים במדע־המדינה עקב פניות רבות של מורים בקשר לכמות החומר ולמידת עדכניותו.

להלן הפריטים שנוספו:

א. פריטים השייכים לנושא "המשטרים הלא־דמוקרטים"

1. שטרנהל ז', קטעים מתוך המבוא לספרו "יסודות הפאשיזם", עם עובד, 1992
2. זקס ד', "פונדמנטליזם: הטוטליטריות של סוף המאה", פוליטיקה מס' 44 (מקוצר)
3. אבינרי ש', "המציאות חזקה מכל טוטליטריות", הארץ, 9.3.90
4. אבינרי ש', "אין סוציאליזם ללא חירות", הארץ, 11.90 (מקוצר)
5. אבינרי ש', "לבלוב מאוחר של לאומיות", הארץ, 12.7.91
6. בטשא ויסעור, "משנות מדיניות בעת החדשה, היטלר על אומה וגזע", הוצאת ניומן, כרך שני, 1975, עמ' 663–666.

ב. פריטים השייכים לנושא "המערכת הפוליטית בישראל"

7. ישי י', "קבוצות אינטרס בישראל, סקירה חודשית", כרך 34, חוברת 9, 1987, עמ' 18–26
8. ליבמן י', "המושג 'מדינת ישראל' ותפיסותיו בחברה הישראלית", מתוך: מדינה וממשל ויחסים בינלאומיים, 30 (חורף התשמ"ט), עמ' 51–60
9. גולדברג ג', "המפלגות בישראל: ממפלגות המון למפלגות אלקטוראליות", רמות, אוניברסיטת ת"א, 1992, עמ' 23–25 ו-44–49
10. נויברגר ב', "המפלגות בישראל", מתוך: ממשל ופוליטיקה בישראל, האוניברסיטה הפתוחה, ת"א, 1991, עמ' 167–182.

להלן הפריטים שהושמטו

א. מתוך ספרו של ש' אבינרי, "רשות הרבים", בנושא "ההגות המדינית"

1. "התפוררות האידיאה של הפוליס והמעבר לקוסמופוליס" (ראה גם בחוברת מדעי החברה הירוקה, הוצאת משרד החינוך והתרבות, ירושלים, התשנ"ד, עמ' 42, נקודה 4)

2. כל נושא הנצרות, תומאס איש אקווינס ומארסיליו (כנ"ל, נק' 4, וכן נק' 6)
3. "מאצני וטרייטשקה" (חוברת מדה"ח, עמ' 43, נק' 13)
- ב. מתוך המקראה בעריכת ב' נויברגר, "משטרים ופוליטיקה"
4. מקאיבר ר', "ממשפחה למדינה" (ראה גם בחוברת מדה"ח, עמ' 36)
5. מיל ג'ס, "ממשל של נציגים" (כנ"ל, עמ' 38)
6. סרטורי ג', "המפלגות הפוליטיות באירופה: סוגיית הפלוראליזם המקוטב" (כנ"ל)
7. ליפסט ס"מ, "בחירות – הביטוי למלחמת מעמדות דמוקרטית" (כנ"ל)
8. בארי א', "כפיפות הכוח הצבאי לרשות המדינה" (כנ"ל, עמ' 39)
9. שמיר י', "קללת המאה ה-20" (כנ"ל, עמ' 41)
10. ערן ע', "מדינת המפלגה – ברית המועצות בתקופת סטלין" (כנ"ל)
11. ג'ליאס מ', "התפוררות הטוטליטריות ההלניסטית" (כנ"ל)
12. היטלר א', "עקרון המנהיג" (כנ"ל)
13. נויברגר ב', "מדינה ומפלגה באיטליה הפאשיסטית" (כנ"ל)
14. לינץ ח', "משטר אוטוריטרי – ספרד" (כנ"ל)
15. גלעדי ד', "יזמה פרטית, הון לאומי וגיוש פוליטי של הימין" (כנ"ל, עמ' 46)
16. גוטמן ע', "מפלגות ומחנות – יציבות ושינוי מקום המדינה ועד המהפך, 1948–1977" (כנ"ל, עמ' 47)
17. הורביץ ד' וליסק מ', "מאפיינים מבניים ותוכניים של מפלגות" (כנ"ל, עמ' 46)
18. אריאן א', "הכלכלה הפוליטית של ישראל" (כנ"ל, עמ' 49)
19. צמח מ' וצין ר', "עמדות של בני נוער ביחס לערכים דמוקרטיים" (כנ"ל, עמ' 48)
20. ברנזון צ', "מגילת העצמאות, חזון ומציאות".

25. תיקון והשלמה

לרשימת ספרי הלימוד המאושרים בחוזר המיוחד י"א, התשנ"ה

במקראות ישראל חדשות ב', מדריך למורה, מס' קטלוגי 01/2.24.002, שובש שם המחבר, וצ"ל רות דומניץ, ולא כפי שהופיע ברשימת ההשלמות בסעיף 388 בחוזר נה/10.

26. השלמה

מס' קטלוגי 00/2.22.311, ללוש לשון / ת"ל, הוצאת מעלות, 16.25 ש"ח

מס' קטלוגי 03/3.22.339, במבט כולל / ת"ל, הוצאת מעלות, 27.98 ש"ח

מס' קטלוגי 00/3.35.904, ההר המרכזי וירושלים, ספר לתלמיד/ח' נעמן, הוצאת טח"י, 26.20 ש"ח

מס' קטלוגי 01/3.35.904, ההר המרכזי וירושלים, מדריך למורה/ח' נעמן, הוצאת טח"י, 31.44 ש"ח.

השתלמויות וימי עיון

כחלק מתהליך ההיערכות של בתי-הספר לשינוי במבנה הלימודים ובדרכי ההערכה של תלמידים ובהתאם להמלצה לקיומה של סדנה לכתיבה עיונית כשעות-לימוד חובה במערכת השיעורים של כיתה' (ועדת בן-פרץ) – משרדנו מבקש להציע השתלמות למורים בסדנאות לכתיבה עיונית. זאת כתשתית לפיתוח האפשרויות הקיימות בבית-הספר בתחום של למידה עצמית ולמידת-חקר.

מורים המעוניינים להעמיק את ידיעותיהם ואת הכשרתם בנושא הכתיבה העיונית-המדעית יוכלו להשתתף בקורסים בתחום זה שיתקיימו במהלך שנת-הלימודים התשנ"ו.

השתלמויות אלה מיועדות למורים מתחומי-דעת (דיסציפלינות) שונים, המלמדים בדרגות-כיתה שונות (החל מחטיבת-הביניים).

ההשתלמויות תתמקדנה בטיפול בתהליכים ובהליכים הנהוגים בכתיבה המדעית בתחומי הדעת השונים ובדיון ובהתנסות בדרכי הכתיבה העיונית-המדעית.

בסדנאות יטופלו, בין השאר, הנושאים האלה:

1. בחירת הנושא לעבודה

2. מבנה העבודה העיונית כעבודה מדעית

3. הספרייה ומאגרי-מידע – הכרת השימוש בהם

4. הטיעון המדעי – דרכי בנייתו וכתיבתו

5. סקירת הספרות

6. הצגת ממצאים, הדיון בהם והסקת מסקנות

7. ה"אפראט" המדעי של העבודה.

בצד ההתייחסות לכל אחד מן הנושאים יהיה גם טיפול בהיבטים מעשיים ובעיות העולות במהלך הפעלתה של סדנה לתלמידים ותוך כדי הנחייתם השוטפת.

ההשתלמויות כרוכות בהשתתפות פעילה, בתרגול ובעבודת-כתיבה והכנה. הסדנאות הן בנויות כ-60 שעות לימוד, והן מבוססות על למידה קבוצתית ויחידנית.

כדי לאפשר את פיתוחו של צוות בבית-הספר שיעסוק בנושא ויתרום לפיתוחו, מומלץ שמנהלים יפנו להשתלמות מורים אחדים מבית-הספר העוסקים בתחומי-דעת שונים. פיתוח של צוות יאפשר ביסוס תשתית ואווירה לימודית מתאימה ותומכת, שהם תנאי לעידוד נושא כתיבת העבודות בבית-הספר.

ההשתלמויות תוכננו ונבנו בשיתוף עם הפיקוח על עבודות-הגמר, העומד לרשות בתי-הספר בהדרכה ובעצה להתארגנות מתאימה לצורך פיתוחו של הנושא. ניתן לפנות בכתב ובעל-פה אל המפקחת על עבודות-הגמר, הגב' אפרת טל, באגף לחינוך על-יסודי (בניין לברם, רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים, טל' 293331/2 – 02).

לקבלת מידע מפורט יותר על תכניות ההשתלמות יש לפנות אל העוסקים בנושא באוניברסיטאות השונות.

במהלך שנת הלימודים התשנ"ו תתקיימנה ההשתלמויות במקומות אלה:

1. אוניברסיטת בן-גוריון, באר-שבע, היחידה להשתלמות, בית-הספר לחינוך, טל' 461875 – 07

2. אוניברסיטת חיפה, המחלקה להדרכה, ההשתלמויות ושירותים בחינוך, בית-הספר לחינוך, טל' 240208 – 04 ו-240868 – 04

3. האוניברסיטה העברית, ירושלים, מרכז ע"ש מרק וליובה יובילר, המחלקה להשתלמויות, בית-הספר לחינוך, טל' 882073 – 02

4. אוניברסיטת תל-אביב, המרכז להדרכה ולהשתלמויות, בית הספר לחינוך, טל' 6408466 – 03.

ההשתלמויות מוכרות לגמול השתלמות.

27. לקראת שוויון הזדמנויות לבני שני המינים

בהמשך לסעיף 227 בחוזר נה/6: בהתשנ"ו מתוכננות פעולות הכשרה והשתלמות בנושא שוויון הזדמנויות המפורטות בזה. פעולות אלה מכוונות להכשיר מאגר של מתמחים שיסייעו לבתי הספר בתכנון ובקיום השתלמויות בית-ספריות ויקדמו את הטמעת הנושא במערכת הן ברמה האישית והן ברמה הבית-ספרית.

להלן רשימת קורסים והשתלמויות בנושא "שוויון בין המינים" בחינוך בשנת הלימודים התשנ"ו:

שם המוסד	שם ההשתלמות	משך ההשתלמות	קהל-היעד	טל' / פקס'
ביה"ס המחוזי להשתלמות עו"ה, מכללת בית-ברל	שוויון הזדמנויות בין המינים במערכת החינוך	180 ש' שנתיות	מורים ומנחי הורים	09-906333 09-454104(פ)
מח' להשתלמות מורים, ביה"ס לחינוך, האוני' העברית	חינוך ותפקידי מין (ג'נדר)	סמסטר א', 56 שעות	מורים משתלמים	02-882021/2 02-882045(פ)
המכללה לחינוך, סמינר הקיבוצים	1. שוויון בין המינים בחינוך	סמסטר א', 120 שעות	מנחים ואנשי חינוך בעלי תואר אקדמי	03-6902323 03-6990269(פ)
	2. שוויון הזדמנויות בין המינים בחינוך	56 שעות שנתיות	מנחי הורים	
המרכז ללימודי המשך, מכללת אחווה	1. להשוות הזדמנויות בין בנים לבנות	60 שעות שנתיות	מורים משתלמים	08-588013/8 08-501626(פ)
	2. ההבדלים בין המינים	60 שעות שנתיות	מורים ופרחי הוראה	
מרכז ההדרכה רמת-אפעל	שוות=ערך	כ-200 שעות שנתיות	סדנת מחנכים לבתי"ס על-יסודיים קיבוציים ואחרים	טלפקס 03-5342997
המח' להשתלמויות, ביה"ס לחינוך, אוני' חיפה	הזדמנויות שוות לבנים ולבנות בחינוך שנתיות	120 שעות שנתיות	מורים מנוסים, יועצים	04-240868 04-240208

58

נו/1, ו' באלול התשנ"ה (1 בספטמבר 1995)

שם המוסד	שם ההשתלמות	משך ההשתלמות	קהל-היעד	טל' / פקס'
מדרשת אמונה	שוויון הזדמנויות בין המינים עפ"י המקורות	56 שעות שנתיות	מחנכות ומנחות בעלות השכלה תורנית	02-720141
המח' לקורסים ולהשתלמויות, החברה למתנ"סים	שוויון בין המינים	112 שעות שנתיות	מנהלות אזוריות ורכזות בכירות לגיל הרך ולמשפחה	09-478810 09-901476(פ)

על השתלמויות שתאורגנה במהלך שנת הלימודים תתפרסם הודעה בחוזר המנכ"ל.

חדר מורים לומד

בתי ספר המעוניינים לקיים בהתשנ"ו השתלמות בית ספרית בנושא "לקראת שוויון בין שני המינים בחינוך" יפנו לקבלת פרטים נוספים לגב' נאוה סגן, הממונה על שוויון בין המינים בחינוך, משרד החינוך התרבות והספורט, פארן 7, ירושלים 91911, טל' 02-238061 ו-02-238138, פקס' 02-238054.

חומרי עזר לשילוב בהשתלמות הבית-ספרית

בחודש מאי 95 הסתיימה ההפקה של המשדר "הורים וקריירה" בסדרה "קשר משפחתי". ניתן יהיה לרכוש את הקלטת של המשדר החל מאוקטובר 95 (פרטים נוספים יופיעו בחוזרים הבאים).

באוניברסיטה הפתוחה ניתן לרכוש את הקלטות הבאות בסדרה "המין האחר": א. מין ויכולת ב. מין וחברה. הקלטות מצטיגות בשני חתכים שונים את הסיבות ואת אופן היווצרותם של דימויים מינניים ועמדות לא שוויוניות של צעירים ומבוגרים.

בתי ספר המעוניינים לקבל עותק נוסף של המקראה "מצא מין את שוויונו" יפנו בכתב אל אורלי קצוביץ, משרד החינוך התרבות והספורט, האגף לתכניות לימודים, ירושלים 91911.

ימי עיון למנהלים

מפקחים המעוניינים לתרום לקידום הנושא ולקיים יום עיון למנהלים באזור פיקוחם יפנו לנאוה סגן, הממונה על שוויון בין המינים.

שוויון הזדמנויות בחינוך ושנת התעשייה

בתי הספר נקראים לשלב היבטים של שוויון בין המינים בתכנים ולוונטיים שבהם יעסקו התלמידים במסגרת הנושא המרכז השנתי,

59

נו/1, ו' באלול התשנ"ה (1 בספטמבר 1995)

"תעשייה וייצור". חומרי עזר למורים ניתן יהיה לקבל מן הממונה על שוויון בין המינים, וכן מן העמותה לקשרי התעשייה בקהילה, בית התעשייה, רח' המרד 29, מיקוד 68125.

28. קורסים אקדמיים להכשרת מנהלים למערכת החינוך בשנת הלימודים התשנ"ז

- בתחילת שנת הלימודים האקדמית התשנ"ז (באוקטובר 1996) יפתח במוסדות להשכלה גבוהה מחזור חדש של הקורסים האקדמיים להכשרת מנהלים למוסדות החינוך.
- אלה מוסדות ההכשרה בשנת הלימודים התשנ"ז:
 1. האוניברסיטה העברית, הר הצופים, ירושלים 91905
 2. אוניברסיטת חיפה, הר הכרמל, חיפה 31999
 3. אוניברסיטת תל-אביב, רמת אביב, ת"א 69978
 4. אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן 25100
 5. אוניברסיטת בן-גוריון, באר-שבע 84210
 6. המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין, שדרות הרצל 89, ירושלים 91035
 7. מכללת ירושלים, בית וגן, ירושלים 91160
 8. מכללת אורנים, ביה"ס לחינוך של התנועה הקיבוצית, דואר טבעון 36910
 9. מכללת עמק הירדן (שלוחה של אוניברסיטת בר-אילן), צמח 15132
 10. מכללת גורדון, רח' טשרניחובסקי 73, חיפה 35705
 11. מכללת בית-ברל, דואר בית-ברל 44905
 12. המכללה לחינוך "סמינר הקיבוצים", דרך נמיר 149, ת"א 62507
 13. מכללת קיי, רח' יהודה הלוי, ת"ד 56, באר-שבע 84100.

א. מטרת הקורסים

1. לימודי תעודה בתחומים של מינהל החינוך ומיומנויות הניהול, לשיפור תפקודו של המנהל במערכת החינוך
2. הכשרת תעודה של מועמדים לתפקידים של מנהלי מוסדות במערכת החינוך
3. הרחבתה והעמקתה של ההשכלה האקדמית של מנהלים ושל מועמדים לניהול, על-ידי אפשרויות של שילוב הלימודים בקורס, בלימודים לקראת תואר אקדמי (B.Ed, B.A. או M.A.).

ב. אוכלוסיית היעד

לקורסים להכשרת מנהלים יתקבלו עובדי הוראה לפי סדר הקדימויות שלהלן:

1. מנהלים קבועים בחינוך היסודי והעל-יסודי שלא עברו הכשרה במינהל החינוך
 2. מנהלים בתקופת ניסיון, שנבחרו במכרז, והם בעלי ותק של שנת ניהול אחת לפחות (תשומת-הלב מופנית להוראת שעה שפורסמה בסעיף 306 בחוזר מט/7, לגבי החובה המוטלת על מנהלים בפועל לסיים את הקורס להכשרת מנהלים תוך שלוש שנים ממינוים כדי שלא תופסק עבודתם).
 3. סגני-מנהלים ובעלי תפקידים מרכזיים אחרים במוסדות החינוך העונים על כל הדרישות המפורטות ב-ג' שלהלן
 4. עובדי הוראה אחרים, העונים על כל הדרישות המפורטות ב-ג' שלהלן.
- יועדפו מועמדים שיגלו כישורי ניהול, הנהגה חינוכית ויכולת לימוד ברמה אקדמית.

ג. תנאי הקבלה

1. יתקבל לקורס עובד הוראה קבוע, בעל ותק בהוראה של חמש שנים, לפחות, העונה על הדרישות כדלקמן:
 - בחינוך היסודי ובחטיבות הביניים: בעל תעודת מורה מוסמך-בכיר, לפחות, אשר התחייב לסיים את לימודי התואר הראשון במסגרת קורס להכשרת מנהלים. קבלת התעודה של בוגר קורס להכשרת מנהלים מותנית בקבלת התואר הראשון — B.A. או B.Ed.
 - בחינוך העל-יסודי: בעל תואר אקדמי ראשון, לפחות. תלמידים שיופנו לקורסים להכשרת מנהלים באוניברסיטאות יידרשו להירשם ללימודים לתואר שני במינהל החינוך. הללו יקבלו תעודת בוגר קורס מנהלים רק אחרי סיום כל חובותיהם, הן במסגרת לימודי התעודה והן במסגרת לימודי התואר השני. אחרים (ללא תואר) יופנו מלכתחילה ללימודי תעודה באוניברסיטאות או במכללות, ויהיו זכאים לתעודת בוגר קורס מנהלים אחרי סיום כל חובותיהם במסגרת לימודי התעודה.
2. עובד הוראה שאינו עונה על דרישות הקבלה — בקשתו להצגת מועמדות תבוטל. עובדי הוראה וחינוך העומדים בתנאי הקבלה וזכאים להציג את מועמדותם לקורסים להכשרת מנהלים — מועמדים אלה יעברו בלשכה

ו. נוהלי ההרשמה לקורס להכשרת מנהלים

1. בקשה להצגת מועמדות לקורס תוגש באמצעות "טופס הצגת מועמדות לקורס אקדמי להכשרת מנהלים", הכולל ארבעה חלקים:

(1) דף רישום (בשלושה עותקים), שימולא על-ידי המועמד

(2) שאלון למועמד (בשני עותקים), שימולא על-ידי המועמד

(3) שאלון למנהל להערכת המועמד (בשני עותקים), שימולא על ידי המנהל

(4) שאלון למפקח להערכת המועמד (בשלושה עותקים), שימולא על ידי המפקח.

המעוניינים יוכלו לקבל את טופס הצגת המועמדות באמצעות פנייה אישית אל מנהל בית-הספר, ובמידת הצורך אל המפקח על השתלמויות במחוז.

מנהלי בתי-הספר יצטיידו בטופסי הצגת המועמדות מהמחלקה להשתלמות בלשכה המחוזית. הדבר נכון גם לגבי מנהלים של בתי-ספר על-יסודיים לסוגיהם.

2. עובד הוראה המבקש להגיש את מועמדותו לקורס מנהלים ימלא את דף הרישום ואת השאלון למועמד. **עותק אחד של דף הרישום (בצבע ורוד) ישלח המבקש ליחידה להכשרת מנהלים** במשרד החינוך התרבות והספורט, ירושלים 91911. את שני העותקים הנוספים של דף הרישום, וכן את שני העותקים של השאלון למועמד שהעובד מילא הוא יחזיר למנהל בית-הספר. כל זאת לא יאוחר מיום חמישי, ז' בכסלו התשנ"ו (30 בנובמבר 1995).

3. חובה על המנהל למלא את טופס ההערכה שלו ולמסור אותו, יחד עם כל הטפסים האחרים (ראה 1 לעיל) למפקח הכולל על בית-הספר – ללא עיכוב או דחייה כלשהם. מנהל חדש, שאינו מכיר את המבקש, יעביר את טופסי חוות-הדעת למי שקדם לו בתפקיד ואשר הכיר את המבקש. מבקש שהוא עצמו מנהל יעביר את הטופס המיועד לחוות-הדעת של המנהל אל המפקח הכולל על המוסד. חוות-הדעת של המנהל היא מרכיב חשוב בגיבוש ההחלטה לגבי המועמד, ולכן העדרה מתקבל כחוות-דעת שלילית.

4. חובה על המפקח הכולל למלא את טופס ההערכה המיועד לו ולהעביר עותק אחד של טופס זה (בצבע ורוד) ישירות ליחידה להכשרת מנהלים בירושלים. את יתר הטפסים

המחוזית מיון ראשון, המבוסס על הנתונים האישיים ועל המלצות המנהל והמפקח, כפי שבאו לידי ביטוי בטופסי הצגת המועמדות.

תהליכי מיון נוספים יתקיימו במרכזי הערכה (מיון שני) ובועדות המיון המחוזיות (מיון שלישי). מועמדים שציוניהם במרכזי ההערכה יהיו נמוכים, יידחו, ולא יוזמנו לוועדות המיון המחוזיות.

אישור סופי על הקבלה לקורס יינתן על-ידי היחידה להכשרת מנהלים במינהל כוח-אדם, הכשרה והשתלמות.

3. ככלל, מועמדים מהחינוך היסודי יופנו ללימודים במכללות, ומועמדים בעל-תואר אקדמי ומועמדים מהחינוך העל-יסודי יופנו ללימודים באוניברסיטאות. בעלי תארים שני ושלישי יופנו ללימודים במוסד שתופעל בו תכנית ייחודית עבורם.

4. שילוב לימודי קורס המנהלים במכללות, כהמשך לימודים לקראת תואר B.Ed. וכן באוניברסיטאות, לקראת תואר ראשון או שני (B.A. או M.A.), ייעשה בכפיפות לתנאי הקבלה של המוסדות השונים.

5. ככלל, לא יתקבל לקורס יותר ממועמד אחד מאותו מוסד חינוך.

6. כל המועמדים שיתקבלו לקורסים להכשרת מנהלים יהיו חייבים להמציא מהבעלות על בית-ספרם אישור בכתב ליציאתם ללימודים. טופס מיוחד למטרה זו יישלח אליהם במצורף להודעה על קבלתם.

ד. ערעורים

"מבקשים" או מועמדים המעוניינים לערער על דחייתם יוכלו לעשות זאת תוך 21 יום בלבד מהתאריך של מכתב הדחייה. ערעורים אלה ייבדקו מחדש רק אם יהיה בהם מידע חדש, שלא הוצג במהלך המיון מסיבות שאינן תלויות בפונים. ערעורים אחרים (או ערעורים חוזרים) לא יידונו ויוחזרו לפונים.

מועמד שבקשתו נדחתה יוכל להציג את מועמדותו שנית לאחר שנתיים ובהמלצת מנהל המחוז או מנהל האגף.

ה. פטורים מחובת הלימודים בקורס מנהלים

על פי חוזר מיוחד ד', התשמ"ח, עובדי הוראה קבועים, בעלי תואר אקדמי במינהל החינוך, עונים על התנאים הנדרשים ממועמדים למשרות ניהול; לפיכך הם אינם נדרשים להשתתף בקורס להכשרת מנהלים.

יעביר המפקח הכולל למפקח על ההשתלמויות במחוז, ללא עיכוב או דחייה כלשהם (באשר למועמדים מהחינוך הממ"ד, ראה ב-6 להלן).

5. המפקחים על ההשתלמויות במחוזות יעבירו את כל טופס המקור (בצבע לבן) ליחידה להכשרת מנהלים במשרד החינוך התרבות והספורט בירושלים, לא יאוחר מיום חמישי, י"ד בכסלו התשנ"ו (7 בדצמבר 1995). העתקי כל הטפסים ישמשו את ועדות המיון המחוזיות.

6. כל טופסי המועמדות וההמלצות של מועמדים מהחמ"ד יועברו על-ידי המפקח הכולל ישירות למר נסים אליקים, סגן ראש מינהל החינוך הדתי בפועל (משרד החינוך התרבות והספורט, ירושלים 9191). מינהל החינוך הדתי יעביר את העתקי-המקור של כל הבקשות אל היחידה להכשרת מנהלים לא יאוחר מיום חמישי, י"ד בכסלו התשנ"ו (7 בדצמבר 1995).

7. מועמדים שלא ימלאו כראוי את טופסי הצגת המועמדות, או שימלאו טפסים ישנים, שהגיעו לידיהם שלא על פי הנהלים, לא יטופלו. הטפסים יוחזרו למנהל בית-הספר, והוא יתבקש להחליט אם לתקן את הטעון תיקון או לבטל את המועמדות. יש להקפיד גם על ההוראות להעברת הטפסים, כנאמר לעיל, שכן במקרה של העברת טפסים לכתובת לא נכונה תבוטל המועמדות. מועמד שהטפסים עברו מולאו כראוי יקבל הודעה בכתב מהיחידה להכשרת מנהלים המאשרת את קבלת הטפסים ואת המשך הטיפול במועמדותו, בהתאם לנוהל קבלת מועמדים.

8. מועמדים מרשתות חינוך על-יסודיות, כגון "אורט", "עמל", "אמי"ת" וכיו"ב, חייבים לעבור מיון ראשון ברשתות או לקבל את הסכמת הרשתות להצגת מועמדותם. מועמד שלא יאושר על-ידי הבעלות של המוסד שהוא עובד בו לא יתקבל ללימודים בקורס.

ז. תכנית הלימודים ומסגרתם

תכנית הלימודים משתנה לפי ייחודו של המוסד להשכלה גבוהה והצורך להתאים את הלימודים לקראת תואר אקדמי. לימודי התעודה נמשכים שנתיים, והיקפם בכל שנה כמחצית מתכנית לימודים שנתיית רגילה.

ההכשרה העיונית האקדמית כוללת:

- נושאים עיוניים במינהל החינוך;
- נושאים חדשניים בחינוך;
- היבטים עיוניים על בעיות חברה ותרבות בנות-זמננו בעולם וב ישראל, בזיקתן לחינוך ולניהול מוסד חינוכי;

— סדנאות למומנויות-ניהול הכוללות תרגילי-התנסות במצבי-ניהול.

ההכשרה המעשית כוללת:

— הכרת מערכות החינוך במחוזות, במטה משרד החינוך התרבות והספורט, ברשויות המקומיות וברשתות חינוך ארציות;

— סיורים, תרגילי-צפייה במנהלים בעת עבודתם והתנסות במשימות-ניהול, המתועדים ומוגשים בכתב, כפרויקטים מסכמים.

ההכשרה העיונית האקדמית וההכשרה המעשית מרכיבות יחד את תכנית הלימודים, ואין לוותר על אף אחת מהן.

שילוב בלימודים אקדמיים

כאמור, חלק מתכנית הלימודים בקורס, או כולה, יוכרו כהשלמה לתואר ראשון או לתואר שני, בהתאם לתנאי האוניברסיטאות והמכללות:

— באוניברסיטה העברית ובאוניברסיטאות חיפה ובן-גוריון קורס ההכשרה משולב במסלול הלימודים לתואר שני (M.A.). לימודים במוסדות אלה מחייבים הרשמה ללימודי מינהל החינוך לקראת תואר שני.

— באוניברסיטת בר-אילן יהיו הלימודים משולבים בלימודי מינהל החינוך בשני מסלולים: לתואר ראשון ולתואר שני (B.A. ו-M.A.).

— באוניברסיטאות בר-אילן ות"א יתאפשרו לימודי תעודה לתלמידים שלא התקבלו לתואר שני במינהל החינוך.

— באוניברסיטת ת"א תופעל תכנית ייחודית לבעלי תארים שני ושלישי.

ח. תעודת סיום וגמולי השתלמות

1. עם סיום לימודיו, ולאחר שעמד בכל החובות, יקבל בוגר הקורס תעודה של בוגר קורס להכשרת מנהלים. תעודת הסיום תינתן במשותף — על-ידי המוסד המכשיר (האוניברסיטה או המכללה) ועל-ידי משרד החינוך התרבות והספורט.

2. באוניברסיטאות יקבלו התלמידים בקורסים להכשרת מנהלים המשולבים במסלול לימודים לתואר שני (M.A.), נוסף לתואר, גם תעודת בוגר קורס מנהלים, כנאמר לעיל.

התלמידים מהחינוך היסודי ומחטיבות-הביניים, בעלי דרגת מורה-מוסמך-בכיר בלבד, ילמדו בקורס להכשרת

7. נושא מענק-הלימודים מותנה מדי שנה בהחלטות המשרד.

י. חובות המשתתף בקורס

1. התלמיד חייב למלא את כל המשימות שתוטלנה עליו במסגרת הקורס ולסיים את לימודי התעודה בו בתום שתי שנות לימוד, ללא פיצול הלימודים.
2. במוסדות שבהם קורס המנהלים משולב בלימודי תואר ראשון או שני יוכל התלמיד להאריך את לימודיו מעבר לשנתיים, בכפיפות לתקנות המוסד.
3. עם קבלתו לקורס יחתום התלמיד במוסד ההכשרה על טופס הסכמה להעברת מידע על הישגיו בקורס, על-פי דרישת משרד החינוך התרבות והספורט.
4. על המשתתף בקורס למלא בצורה תקינה, גם בתקופת לימודיו, את תפקידיו במוסד החינוך שהוא עובד בו.
5. משרד החינוך התרבות והספורט רשאי, בתיאום עם מוסד ההכשרה, להפסיק את לימודיו של תלמיד בקורס, אם לא עמד בחובות המוטלות עליו במסגרת הקורס, או אם התנהג בצורה שאינה הולמת עובד-הוראה המיועד לתפקיד הנהגה חינוכית.
6. תלמיד שלא יעמוד בכל החובות הנגזרות מתכנית הלימודים לא יהיה זכאי לתעודת סיום, ויהיה צפוי לניכוי השתתפות המשרד בלימודיו משכרו.
7. על המשתתף בקורס להמשיך ולשרת במערכת החינוך לפחות ארבע שנים לאחר תום תקופת ההכשרה. הפרת תנאי זה תגרור את ניכוי ההשתתפות של המשרד בלימודיו משכרו.
8. מועמד שקיבל אישור על השתתפות בקורס, ואין באפשרותו ללמוד, חייב להודיע על-כך מיד, בכתב, ליחידה להכשרת מנהלים. בהודעה בכתב יש לפרט את הסיבות שגרמו להפסקת הלימודים או לדחייתם. העתקים מההודעה יישלחו אל רכזי הקורסים במוסדות-ההכשרה. מועמד שאינו עובד משרד החינוך התרבות והספורט ישלח את העתק ההודעה גם אל הבעלות על המוסד שהוא עובד בו.
- על-אף האמור ב-1 לעיל, תלמיד שבקשתו להפסקת הלימודים או לדחייתם תאושר יקבל הודעה בכתב על האפשרות להמשיך את לימודיו במועד מאוחר יותר. לא הודיע המשתתף על פרישה מהלימודים, או לא קיבל אישור לפרישתו – יחויב בתשלום השתתפות המשרד בלימודיו.

מנהלים המשולב במסלול לימודים לתואר ראשון, B.A. או B.Ed, ויקבלו, נוסף לתואר, גם תעודת בוגר קורס מנהלים, עם סיום לימודי התואר.

3. קבלת התעודה, עם סיום הקורס, אינה מקנה קביעות בניהול למנהל בית-ספר הנמצא בתקופת ניסיון, ואיננה מבטיחה משרת-ניהול לעובד הוראה שאינו מנהל, אולם היא עונה על הדרישה המפורטת בחוזר מט/7, סעיף 306 (ראה ב-2 לעיל).

4. תלמידי הקורס יקבלו גמולי השתלמות על לימודיהם לפי חישוב אישי, בהתאם להסכמי השכר בנדון. הלימודים המוכרים לגמול יסווגו לשעות השתלמות, עם ובלי ציון, בהתאם למהותם, כמקובל בעניין זה. גמולי השתלמות שניתנו בשלב-ביניים עבור לימודים לקראת תואר אקדמי יבוטלו עם קבלת התואר והעלייה בדרגה.

ט. תנאים וסיוע ללימודים

מועמד שיתקבל לקורס להכשרת מנהלים יזכה לסיוע, כמפורט להלן:

1. תלמידים לתואר ראשון ושני במכללות ובאוניברסיטאות ישלמו בעצמם את שכר הלימוד בהתאם לתכנית הלימודים השנתית במוסד, ולאחר מכן יגישו בקשה להחזר שכר הלימוד באמצעות המפקח על ההשתלמויות במחוז.
2. תלמידים שיופנו ללימודי תעודה (ללא תואר) ישלמו גם הם את שכר הלימוד בהתאם לתכנית הלימודים השנתית במוסד, ולאחר מכן יגישו בקשה להחזר שכר הלימוד ישירות למשרדנו בירושלים, לפי הכתובת הזו: היחידה להכשרת מנהלים, משרד החינוך התרבות והספורט, ירושלים 91911.
3. תלמידים בשנת שבתון ישוחררו מתשלום כלשהו, מאחר ששכר-הלימוד עבורם ישולם באמצעות קרן ההשתלמות.
4. תלמיד בקורס יהיה רשאי לרכז את עבודתו בבית-הספר לארבעה ימים בשבוע.
5. הוצאות נסיעה לצורך לימודים-תוחזרנה לתלמיד, על-פי דיווח, בהתאם לנהלים.
6. בוגר הקורס הממשיך את לימודיו לקראת התואר B.Ed, B.A. או M.A. יהיה זכאי למענק-שעות או להחזר שכר-לימוד, לצורך זה, מהמחלקה להשתלמות עובדי הוראה במחוז, בהתאם לתקנות של יחידה זו בנדון.

9. תלמיד המתמנה במהלך לימודיו בקורס למשרת ניהול רשאי להפסיק את לימודיו בתום שנת-לימודים אחת, כדי שיוכל להתמסר בשלמות לתפקידיו בבית-הספר. כעבור שנה של עבודה הוא יוכל להמשיך ולסיים את לימודיו במוסד ההכשרה שלמד בו. במקרה של מינוי כזה באמצע שנת לימודים תתבצע ההפסקה בהתאם לנסיבות. בכל מקרה, הפסקת לימודים וחידושם במועד מאוחר יותר יתואמו גם עם מוסד ההכשרה, נוסף על התיאום עם היחידה להכשרת מנהלים.

יא. לימודים במסגרת שנת-שבתון

לזכאים לשנת-שבתון מומלץ לחלק אותה לשנתיים, כדי שבכל אחת משנות-הלימוד בקורס המנהלים יהיו במעמד של שבתון בהיקף של חצי-משרה. הסדר זה יקל עליהם את נטל הלימודים האינטנסיביים בקורס.

ליוצאים לשנת-שבתון מלאה מומלץ לנצל שנה זו גם ללימודים, לשם צבירת נקודות זכאות נוספות לקראת תואר אקדמי.

אלה ואלה ידווחו ליחידה להכשרת מנהלים על היקף השבתון בטופס מיוחד שיצורף לאישור הסופי על הקבלה לקורס.

יב. לוח הזמנים למיון המועמדים לקורסים האקדמיים להכשרת מנהלים

1. החל מיום שישי, ו' באלול התשנ"ה (1 בספטמבר 1995), ניתן יהיה לקבל בלשכות המחוזיות טפסים להגשת מועמדות. ההרשמה והחזרת הטפסים על-ידי המועמדים תיעשינה עד יום חמישי, ז' בכסלו התשנ"ו (30 בנובמבר 1995).

2. מיום ראשון, י' בכסלו התשנ"ו (3 בדצמבר 1995), ועד יום חמישי, כ"ה בשבט התשנ"ו (15 בפברואר 1996), ייערך מיון על פי נתוני הטפסים, ויופעלו מרכזי-הערכה לבחינות המועמדים. הערכות וההמלצות של מרכזי-ההערכה תועברנה לוועדות המיון המחוזיות.

3. מיום ראשון, כ"ח בשבט התשנ"ו (18 בפברואר 1996), ועד יום חמישי, כ"ג באדר התשנ"ו (14 במרץ 1996), תופעלנה הוועדות המחוזיות למיון המועמדים הסופיים לקורסים להכשרת מנהלים.

יג. תכניות משלימות לפיתוח מנהלים

למנהלים חדשים, לאחר כניסתם לעבודה, תינתן אפשרות להשתלמות נוספת, יישומית, בקורסים מודולריים, בבית-הספר לעובדי הוראה בכירים. במכללת אורנים ובמכללת סמינר הקיבוצים וגם בסמינר הערבי בחיפה הוקמו מרכזים לטיפוח

ולפיתוח מנהלים, ותופעלנה בהם תכניות לליווי מנהלים חדשים אחרי כניסתם לתפקיד.

יד. להלן שמות המפקחים על ההשתלמויות במחוזות משרד החינוך התרבות והספורט, כתובותיהם ומספרי הטלפון שלהם:

1. במחוז ירושלים (ומנח"י – ירושלים): מר דוד אדרי, משרד החינוך התרבות והספורט, רח' דוד המלך 18, ירושלים 91911, טל' 02-259540 או 02-242341
2. במחוז הצפון: מר מרדכי מובשוביץ, בית הממשלה, נצרת עילית 17105, טל' 06-500344/6
3. במחוז חיפה: מר יואב אריכא, רח' חורי 2, כיכר סולל בונה, מגדל הנביאים, חיפה 33507, טל' 04-353705
4. במחוז המרכז: מר יעקב בוימן, רח' טשרניחובסקי 17, תל-אביב 63291, טל' 03-5255290
5. במחוז תל-אביב: מר מנחם כהן, רח' טשרניחובסקי 17, תל-אביב 63291, טל' 03-5254675 או 03-5254278
6. במחוז הדרום: מר חגי הבא, דרך הנשיאים 15, ת"ד 610, באר-שבע 84105, טל' 07-464081/4
7. באגף לחינוך התיישבותי: מר יוסי לוי, הקריה, רח' ארניה 10, הקריה, תל-אביב 61070, טל' 03-6922810

בהתאם למדיניות משרדנו, המדגישה הכשרה והשתלמות של מנהלי בתי-ספר, יקיים בית הספר לעובדי הוראה בכירים ע"ש עמנואל יפה בירושלים בשנים התשנ"ו – התשנ"ז קורס דו-שנתי, למנהלים חדשים בבתי-ספר יסודיים. הקורס מיועד למנהלים שנבחרו במכרז (יהודים – ממ' וממ"ד, ערבים, דרוזים, וכן למנהלי בתי ספר בחינוך המיוחד) העובדים בפועל בניהול בית-הספר, שנה עד חמש שנים.

בקורס יעסקו בבעיות עקרוניות של ניהול בית-ספר וביישומן לארגון חיי היום-יום במוסד החינוכי, במציאות נתונה ובתחומים שהם באחריותו של מנהל בית-הספר. הקורס יקיף שישה שבועות לימוד המתפרסים על פני שנתיים, התשנ"ו – התשנ"ז. בכל שנה יהיו שני שבועות לימוד לא רצופים בתוך שנת הלימודים ושבוע בחופשת הקיץ. נוסף לכך ייערכו ביקורים אישיים וקבוצתיים בבתי ספר מדגימים, וכן תינתן אפשרות למפגשים קבועים עם מנהלים ותיקים. מהמנהלים תידרש התנסות בביצוע משימה של הכנסת שינוי בבית הספר שבניהולם, לאחר קבלת הדרכה מתאימה.

הקורס יתקיים בבית הספר לעובדי הוראה בכירים בירושלים, בתנאי פנימייה, ויקיף במשך שנתיים כ-300 שעות לימוד המוכרות

לצורכי גמול השתלמות. המנהלים שיתקבלו ללימודים בקורס יתחייבו להשתתפות מלאה בכל ששת שבועות הקורס ובכל הפעילויות הנלוות שנמנו לעיל.

המעוניינים יוכלו לקבל פרטים נוספים בטל' 790511-02.

30. "מכון המנהלים" בבית הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית, מחזור ט'

בבית הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית פועל מכון למנהלים, שבו ניתנת הזדמנות למנהלי בתי ספר ללמוד ולהתדיין עם קבוצת עמיתים במסגרת אקדמית.

המכון למנהלים הוקם בהתייעצות ובתיאום עם המזכירות הפדגוגית במשרדנו, עם התאגדות המנהלים בבתי הספר העל יסודיים ועם ארגון המנהלים של בתי הספר היסודיים.

תכנית המכון היא דו-שנתית, והיא מוצעת למנהלים מכל הארץ במסגרת דו-מסלולית: למנהלי בתי ספר יסודיים ולמנהלי בתי ספר על יסודיים. התכנית תתקיים בתנאי פנימייה ב"בית מאירסדורף" שבקרית האוניברסיטה העברית בהר הצופים.

מערכת הלימודים תכלול 3 פגישות בנות 3 ימים כל אחת, בחודשים נובמבר, ינואר ומאי, בשנת הלימודים התשנ"ו (1995-6).

העמידה בדרישות הקורס תקנה גמולי השתלמות בהתאם לתקנות.

מנהלים המעוניינים להשתלב בתכנית בשנת הלימודים התשנ"ו יפנו להרשמה ולקבלת פרטים נוספים למכון המנהלים, בית הספר לחינוך, האוניברסיטה העברית, הר הצופים, ירושלים, טל' 7/882036-02 ו-882056-02. (ה"ש)

31. סדנאות לכתיבה וחוגים בבית אריאלה

החלה ההרשמה לשנת הלימודים התשנ"ו 1995/6 לסדנאות ולחוגים אלה:

פרוזה (1)*

פרוזה (2)*

שירה (1)*

שירה (2)*

סדנא לתרגום אמנותי*

סדנא לכותבי ספרות ילדים*

סדנא לכתיבת פרוזה ושירה לילדים ולנוער

חוג לכתיבה עיתונאית ולתקשורת

* מותנה בהגשת עבודה.

בני נוער כותבים

"ילדים כותבים" (א)

"ילדים כותבים" (ב)

אמנות הסיפור (א)

אמנות הסיפור (ב)

"שיחות בוקר" – "עולמות נסתרים"

"שיחות בוקר" – "פגישה עם זר"

"שיחות בוקר" – "אהבות אסורות"

"שיחות בוקר" – "חלון ראויה לשירה"

ז'אנרים בספרות ילדים

"ספרים בכותרות" – מועדון הספר

איורים לספרי ילדים

אנדרלמוסיקה למתחילים

אנדרלמוסיקה למתקדמים

"דו שיח במחול"

"כל העולם במה"

"גורלה הטראגי של האהבה" – חידת האהבה

"קסם החלום"

"פאניקה"

יצירות מופת בספרות עולם

"הפרח הכחול" – הפילוסופיה של הרומנטיקה – מבט לאחור

"בחזרה אל האושר" – טרזן, מרלין ואלביס

"נונסנס – היגיון אחר".

הקורסים מוכרים לצבירת גמול השתלמות על פי הנחיות משרדנו.

פרטים והרשמה בבית אריאלה, שד' שאול המלך 25, תל-אביב 64367, טל' 6910141-03 ו-6910146-03.

32. השתלמות מורים בנושא "חינוך ערכי ודתי בעידן של שבידת מיתוסים"

החינוך הדתי במחוז תל-אביב, בשיתוף עם תנועת "אל עמי" ועם היחידה להשתלמות באוניברסיטת בר אילן, מקיים בשנת הלימודים התשנ"ו מרכז השתלמות בנושא "חינוך ערכי ודתי בעידן של שבידת מיתוסים".

נושאי הקורס

1. בין פשרנות דתית להזדהות אמונית
2. בינו לבניה בגיל ההתבגרות
3. משמעות התפילה בדור של רציונאליות ומדע
4. התמודדות ערכית עם השפעות תקשורת ההמונים
5. היבטים בחיזוק כוחות הנפש.

מסגרת ההשתלמות

הזמן: פעם בשבועיים, בימי רביעי אחר הצהריים, החל מחודש מרחשוון התשנ"ו.

המקום: אוניברסיטת בר-אילן, בית הספר לחינוך.

ההיקף: 14 מפגשים של 4 שעות לימודיות.

אופי ההשתלמות

1. שילוב של עיון והעשרה מתוך המקורות
2. סדנאות מתודיות – הצגת כלי עזר להוראה בכלל ולשעות חינוך בפרט.

מבנה ההשתלמות

- * 15.30 – 17: "שילוב אמצעים מתודיים בחינוך ערכי היום", יונה גודמן – מכללת אורות
- * 17.30 – 19: "שילוב יסודות בחינוך לאמונה בעידן משברים", הרב אלישע וישליצקי – "אל עמי".

קהל היעד

מחנכים, מורים, מנהלים, מפקחים ויועצים מהחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי כאחד.

ניתן לצבור 56 שעות עם ציון. הקורס מוכר כלימודי חובה בשנת שבתון ולגמול השתלמות.

הרשמה

העלות: 190 ש"ח לקורס כולו (לא כולל דמי הרשמה).
דמי הרשמה: 90 ש"ח.

72

נו"ו, ר' באלול התשנ"ה (1 בספטמבר 1995)

לקבלת טופסי הרשמה ניתן לפנות ליחידה להשתלמות, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן 52100, טל' 5318445 – 03.

33.

המרכז להשתלמות מורים במדעי הטבע והטכנולוגיה, שלומי – התשנ"ו

ה"מרכז" נקבע על ידי מנכ"ל המשרד כמוסד מוביל בכל הנוגע להשתלמויות במדעים, בטכנולוגיה ובמחשבים ליישום דו"ח "מחר 98" (דו"ח הוועדה בראשותו של פרופ' חיים הררי).

מתקני הלימוד ב"מרכז" נבנו במגמה לאפשר קיום השתלמויות מורים במדעים, בטכנולוגיה, במתמטיקה ובמחשבים, בתנאי לימוד משופרים, משולבים באירוח מלא, בתנאי פנימייה נוחים. כדי לקיים השתלמויות ההולמות את מדעי הטבע והטכנולוגיה צוידו חדרי הלימוד בצידוד מעבדתי, באמצעי עזר חדישים להוראה ובמחשבים שיאפשרו קיום קורסים ברמה גבוהה. לרשות המשתלמים ספרייה וחדר עיון, ובהם ניתן גם ללמוד גישה למאגרי מידע ממוחשבים (כולל אינטרנט).

המרכז מופעל על ידי הגף להשתלמות עובדי הוראה – מינהל כוח אדם, הכשרה והשתלמות. פעילויות המרכז מונחות על ידי ועד מנהל בראשותו של פרופ' בני גייגר, וחברים בו מפמ"רים למקצועות מדעי הטבע והטכנולוגיה, ממלאי תפקידים בכירים במשרד, אנשי אקדמיה בתחום הוראת המדעים, נציגי ארגוני המורים ועוד. למרכז הוועד נתמנה מר שמחה גוטליב.

יעדי ה"מרכז"

א. להעלות את רמת ההוראה בתחומי מדעי הטבע, הטכנולוגיה והמתמטיקה של עובדי החינוך בחטיבה הקדם-יסודית, בבית הספר היסודי ובחטיבת הביניים, תוך אפשרות להיענות גם לצרכים מסוימים של מורי החטיבה העליונה במקצועות אלה.

ב. להעמיק את הידע של המשתלמים בתחומי הלימוד השונים, ללמד דרכי הוראה מגוונות ואת אופן יישומן של תכניות הלימודים במדעי הטבע, הטכנולוגיה והמתמטיקה ולשלב את המחשב בהוראה ברוח דו"ח "מחר 98".

הפעילות הלימודית כוללת את תחומי התוכן האלה:

- רקע מדעי בתחומים הדיסציפלינריים והאינטרדיסציפלינריים של מדעי הטבע (פיסיקה, כימיה, ביולוגיה), טכנולוגיה ומתמטיקה
- תכניות הלימודים בתחומים האלה (רציונל ומפרטי תוכן)
- המחשב, שילוב פעילויות לימוד ממוחשבות בהוראת המדעים, הטכנולוגיה והמתמטיקה ונגישות למאגרי מידע מקומיים ועולמיים

73

נו"ו, ר' באלול התשנ"ה (1 בספטמבר 1995)

- פילוסופיה של המדע ופילוסופיה חינוכית והשתמעותן להוראת מדעים וטכנולוגיה
- פסיכולוגיה קוגניטיבית ודרכי חשיבה של תלמידים ותפיסת מושגים מדעיים
- חומרי למידה והתאמתם לאוכלוסיות תלמידים שונות
- תכניות לימודים ייחודיות וחומרי למידה
- טכנולוגיה חינוכית ואמצעי עזר להוראת המדעים והטכנולוגיה
- חוגי העשרה בבתי הספר במדעי הטבע, בטכנולוגיה ובמתמטיקה.

במהלך הקורסים מודגשת הכרת המחשב ככלי חינוכי, כמאגר מידע, כמעבד תמלילים, ככלי תקשורת וככלי הדמיה לניסויים מדעיים טכנולוגיים.

הקורסים במסלולים השונים מתבססים על הרצאות רקע, על סדנאות, על הדרכה פרטנית ועל שימוש במגוון של אמצעים פדגוגיים.

הקורסים מנוהלים על ידי יועצים ומנחים מקצועיים, תוך הסתייעות באנשי אקדמיה ובמומחים למקצועות הנלמדים במרכז.

נוסף לפעילויות הלימודיות הסדירות מתקיימות פעילויות העשרה ותרבות בשעות הערב. תשומת לב מיוחדת ניתנת לתולדות ההתיישבות בגליל המערבי, בעיירות הפיתוח ועוד.

מסגרת ההשתלמות

1. הקורסים מתקיימים בדרך כלל במשך שבוע ימים (בימים א'-ה'), 45-50 שעות לימוד (נוסף לעבודות ולמטלות שיתחייבו בהן המשתלמים).
2. מספר המשתתפים בכל קורס יהיה 28-32 משתלמים.
3. מסגרות תוכני הקורס נקבעות במשותף עם המפמ"רים ועם הפיקוח הארצי.
4. נוסף לשבועות השתלמות מתקיימים במרכז גם ימי עיון והשתלמויות קצרות מועד.

גמול השתלמות

המורים שימלאו אחר דרישות הקורס יקבלו אישור לגמול השתלמות – עם ציון – על מספר שעות ההשתלמות שלמדו, בהתאם לתקנות משרדנו.

האגון וסדרי ההרשמה לקורסים

1. ההרשמה לקורסים תיעשה במחוזות, על ידי המפקחים המקצועיים למדעי הטבע, לטכנולוגיה, למחשבים ולמתמטיקה ועל ידי המפקחות על גני הילדים, על פי הנחיית הנהלת המחוז.
2. דמי ההרשמה לקורס בשנת הלימודים התשנ"ו הם 100 ש"ח.
3. הסעה מאורגנת תעמוד לרשות המשתלמים ממרכזי תחבורה נוחים למרכז ההשתלמות ובחזרה.
4. המשתלמים יקבלו החזר של הוצאות נסיעה בכפופות לנהלים שנקבעו בחוזר המנכ"ל בנושא.

תרבות

ועדת הרפרטואר להצגות לילדים ולנוער של המזכירות הפדגוגית ושל "אמנות לעם" ממליצה על ההצגות, על המופעים ועל המפגשים האלה:

התיאטרון לילדים ולנוער

1. האגודה לקידום תרבות והתיאטרון לילדים ולנוער מייסודו של משרד החינוך התרבות והספורט מציגים: "תיאטרון זה להפך", מאת פ"ק וכטר. בימוי: מיכאל בלומנטל, תפאורה ותאורה: מושיק יוסיפוב. מוסיקה: ערן דינור. תלבושות: רננה מישורי. זהו מחזה קומי ל-9 שחקנים על מנהלת תיאטרון ש"נתקעה" בלי הצגה. טיפוסים מן הקהל ומן הרחוב מייצרים תיאטרון במקום, המתחיל בסיפורים אמיתיים ומסתיים בחלומותיהם המומחזים.
2. האגודה לקידום תרבות והתיאטרון לילדים ולנוער מייסודו של משרד החינוך התרבות והספורט מציגים: "חלומות גנובים". מחזה ובימוי: חנוך רעים.

ארבעה ילדים בודדים מתעוררים בלילה ומגלים שהחלומות נגנבו מהם, וזה לא חלום רע, זה קורה באמת. יחד הם יוצאים להשיג לעצמם את החלומות הגנובים.

* בתי הספר הדתיים יתייעצו עם הפיקוח לבדיקת התאמת ההצגות.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות ב'–ו'. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון לילדים ולנוער, רח' קלישר 48, תל אביב 65165, טל' 5106924–03.

איגוד האמרגנים ומפיקי אמנויות הבמה בישראל

3. אילן שינפלד מציג: "סיפורי קסם". בימוי: נועם מאירי.

המופע מבוסס של שלושה סיפורים ידועים לילדים – "מלך החסידות", "מר ג'ייקוב" ו"החלילן מהמלין". השחקן בכל אחד משלושת חלקי המופע הוא המספר. הוא מגלם את הדמויות בסיפור, הוא היוצר את המקום, את האווירה ואת הסיטואציה של הסיפור.

המופע מומלץ לתלמידי כיתות ב'–ה'. להזמנת המופע נא לפנות לאילן שינפלד, רח' כפר סבא 21, נוה צדק, תל אביב 65147, טל' 5176364–03.

4. אורי קלאוזנר מציג: "חמורים בצמרת", מאת אורי קלאוזנר ותמיר שוואלב. תפאורה: טוירה ריי המלינו. תלבושות: טיטי אטיאס. מוסיקה: עמית הראל.

זוהי הצגה עליזה וססגונית, מלווה בשירה, במוסיקה ובריקודים. בהצגה צמד חמורים המתגוררים בחווה אשר ביער הקסום. אחד החמורים יוצא למסע להגשמת חלומותיו, וכשהוא נקלע לצרה, בא לעזרתו חברו, החמור השני.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות א'–ב'. להזמנת ההצגה נא לפנות לאורי קלאוזנר, רח' אבן גבירול 27, תל אביב 64079, טל' 5237405–03.

5. התיאטרון הארצי לנוער מציג: "בעקבות התו האבוד", מאת יענקלה יעקובסון. בימוי: ישראל גוריון. מוסיקה: רמי בר-דוד. תפאורה: דליה פן.

זהו מחזה בחרוזים על מנצח הנתקף חרדת יצירה זמן קצר לפני עלייתו לבמה. בחדר ההלבשה הוא נתקל במנהל העצבני, במנקה הטורדנית ובחלילנית שמעוררת בו רגשי אהבה. התפאורה, התאורה והצלילים גם הם משמשים בהצגה זאת דמויות חיות.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות ב'–ו'. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון הארצי לנוער, רח' ויצמן 55, תל אביב 62091, טל' 6955111/4–03.

6. תיאטרון הקיבוץ מציג: "נעמה והרוח", מאת אורן נאמן, על פי סיפור מאת מיכל גולדברג. בימוי: מיכל גולדברג.

זהו סיפורה של ילדה בבית הילדים בקיבוץ עין-גב בליל סופה, בשנת 1964. הדאגה לאביה הדייג, היחסים עם חבריה, עם

אמה, עם המטפלת ועם הרוח – השרקיה – כל אלה שזורים בפנטסיה.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות ב'–ו'. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון הקיבוץ, רח' דובנוב 10, תל אביב, טל' 5452610–03.

7. בימת קדם מציגה: "תעלולי נאסר א-דין" מאת יצחק גורן. בימוי: אבי מלכה.

זוהי קומדיה על הרפתקאותיו הבלתי נלאות של הגיבור המזרחי, על מלחמתו הקבועה בשולטן, על מערכת יחסיו עם ג'עפר, משרתו, וכן על החמור המלווה אותו והיועד לדבר ומפתיע את כולם.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות ב'–ה'. להזמנת ההצגה נא לפנות לבימת קדם, רח' מאפו 22, תל אביב, טל' 5237022–03.

8. נאוה הפקות מציגה: "מחסן השטושים של דתיה". מחזה ופזמונים: דתיה בן דור. בימוי: יקי מחרז. מפגש עם סיפורים ושירים של דתיה בן-דור. מחסן השטושים, שטויות בחרוזים, הוא עולמה הנסתר של דתיה, ובו גם החומרים המשמשים מקורות ליצירתה.

ההצגה מומלצת לילדי הגן ולתלמידי כיתות א'–ג'. להזמנת ההצגה נא לפנות לנאוה הפקות, ת"ד 7739, רמת גן, טל' 5798621/2–03.

9. תיאטרון גל"ם מציג: "סימפוניית הצעצועים ואדון מחשב", מאת רותי שטרן מרוז. בימוי: בני פורת. מוסיקה: גיא מרוז.

בכל יום הצעצועים מנגנים לילד את סימפוניית הצעצועים. בוקר אחד הם חומדים לצון ומנגנים את הסימפונייה בקצב הדיסקו. הילד נפגע ומתנקם בצעצועים. הוא מביא הביתה צעצוע חדש, את המחשב.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות א'–ד'. להזמנה נא לפנות לתיאטרון גל"ם, רח' שינקין 54 ב', גבעתיים 53305, טל' 5719662–03.

10. חני הפקות מציגה: "ילדת מפתח", מאת שלומית טריגר-הגואל. בימוי: חגית רכבי-ניקולבסקי. תפאורה: טלי יצחקי. מוסיקה: אלדד לידור.

המחזה בנוי מעשרה סיפורים המתחברים לסיפור אחד שהשחקנית מספרת אותו בעזרת מוסיקה, תנועה וריקוד. ההצגה מפגישה אותנו עם עולמה הפנימי של צ'וצ'י, ילדה בת עשר. חלומות, סודות, ריבים, אהבה ומסיבות שזורים בסיפור עצוב של הורים פרודים.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות ג'–ו'. להזמנת ההצגה נא לפנות לחני הפקות, ת"ד 1382, תל אביב 61131, טל' 03–323408.

11. דינה בר מציגה: "צרור נפלאות". בימוי וכוריאוגרפיה: דינה בר.

זהו מפגש היכרות עם תיאטרון תנועה לקהל הצעיר ולכל המשפחה.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות א'–ב'. להזמנת ההצגה נא לפנות לדינה בר, טל' 03–5407391.

12. נאמן הפקות מציגים: "השולחן הכחול", מאת גבי אלדור ויגאל עזרתי. בימוי: גבי אלדור.

שולחן הנמצא בבית המשפחה הוא המספר את הסיפור. ברקע מתנהלים חיי המשפחה מנקודת מבטו ה"שולחנית". לקראת ליל הסדר המשפחה זורקת את השולחן בלי לדעת שבמגרתו טמון אוצר.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות א'–ג'. להזמנת ההצגה נא לפנות לנאמן הפקות, רח' שטנד 11, תל אביב, טל' 03–5230556.

35. יום המוסיקה והמחול נקבע ליום שלישי, ו' בסיוון התשנ"ו (28.5.96).
מר יוסי מלכה, עוזר שר החינוך התרבות והספורט, יעמוד בראש ועדת ההיגוי שתתאם את כל פעולות המערכת ביום זה. (ה"ש) והמחול

כוח אדם ותנאי שירות

36. א. כללי
החזרי שכר לימוד לעובדי הוראה בשנת הלימודים התשנ"ו

1. עובדי הוראה בפועל (בכלל עובדי ההוראה כלולים מדריכים מקצועיים מוסמכים ומורים למקצועות הטכנו-לוגיים הלומדים לתואר טכנאי והנדסאי או לתארים הנזכרים להלן), הלומדים לתואר אקדמי, לתעודת הוראה או לימודים אקדמיים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל (לרבות האוניברסיטה הפתוחה, מכללות להכשרת עובדי הוראה במסלולים אקדמיים ומוסדות חינוך אחרים שהוכרו על ידי המועצה להשכלה גבוהה או על ידי מוסדות מוכרים להשכלה גבוהה), יכולים לבקש השתתפות בהוצאות שכר לימוד עד גובה שכר הלימוד הנדרש באוניברסיטאות.

2. עובד הוראה שקיבל מענקי השתלמות במשך שלוש שנים מלאות ו/או החזרי שכר לימוד עד לגובה שכר לימוד מלא לשלוש שנים אינו זכאי לבקש השתתפות בהוצאות שכר לימוד.

3. החזרי שכר לימוד יבוצעו לפי סדר עדיפויות, ורק בגבולות התקציב המאושר לסעיף זה.

4. סדר העדיפויות לאישור ההחזרים יהיו כדלהלן:

1. לימודים לתואר אקדמי ראשון לעובדי הוראה בכל רובדי החינוך ו/או לימודים לתואר אקדמי שני לעובדי הוראה בחטיבה העליונה ו/או לימודים אקדמיים לתואר שלישי לעובדי הוראה במכללות ובסמינרים להכשרת עובדי הוראה

2. א. לימודים לתואר אקדמי שני לעובדי הוראה בחטיבת הביניים

ב. לימודים לתואר אקדמי שלישי לעובדי הוראה בחטיבה העליונה

3. לימודים לתואר אקדמי שני או שלישי לעובדי הוראה ברבדים שבהם לא נדרש תואר אקדמי שני או שלישי

4. לימודים בקורסים לעובדי הוראה בהיקף של 4 ש"ש ומעלה המתקיימים במרכזי ההשתלמות ליד המוסדות להשכלה גבוהה והמוסדות להכשרת עובדי הוראה

5. לימודים לתואר אקדמי שני או שלישי לעובד הוראה שאושרו לו בעבר מענקים בהיקף מלא לרכישת תואר אקדמי ראשון או שני.

ב. זכאות

זכאים להגיש בקשה להחזר שכר לימוד עובדי ההוראה האלה:

(1) עובדי הוראה קבועים במשרתם או עובדי הוראה שסיימו שלוש שנות עבודה לפחות שאינם בשנת שבתון ושלא קיבלו השנה מענק שעות, חברי הסתדרות המורים או ארגון המורים העל-יסודיים, העובדים בהיקף של שליש משרה לפחות בהוראה במוסדות חינוך רשמיים או במוסדות חינוך מוכרים שיש להם קשרי התחשבות עם משרד החינוך התרבות והספורט

(2) א. עובדי הוראה הלומדים לפחות 6 שעות שבועיות לתואר ראשון או לתעודת הוראה

ב. עובדי הוראה הלומדים לפחות 4 שעות שבועיות לתואר שני או לתואר שלישי

(3) עובדי הוראה הכותבים עבודת תיזה לתואר שני או לתואר שלישי.

ג. הנוהל להגשת בקשה

(1) טפסים מיוחדים יימצאו בלשכות של המפקחים המחוזיים של ההשתלמות ובמשרדי ארגוני המורים וכן במזכירותי בתי הספר החל מיום ראשון, ח' באלול התשנ"ה (3.9.95).

(2) עובדי הוראה המבקשים לקבל השתתפות בשכר לימוד ימלאו את הטופס המתאים וישלחו אותו, בצירוף אישור על היקף לימודיהם בשנה זאת, למפקח על ההשתלמות שבמחוזם.

(3) כותבי תיזה יצרפו לבקשה אישור על היקף שכר הלימוד הנדרש מהם.

(4) עובדי הוראה במוסדות להכשרת עובדי הוראה יעבירו את בקשותיהם למנהל הגף להכשרת עובדי הוראה בירושלים.

(5) עובדי הוראה מהאגף לחינוך התיישבותי יעבירו את בקשותיהם למפקח על ההשתלמות באגף לחינוך התיישבותי בקריה בתל אביב.

(6) עובד הוראה המועסק בכמה מקומות או מחוזות רשאי להגיש רק בקשה אחת, למחוז שהוא עובד בו את מרבית השעות.

(7) המועד האחרון להגשת הבקשה הוא יום רביעי, א' במרחשוון התשנ"ו (25.10.95).

ד. הנוהל להגשת קבלות

(1) החזר שכר לימוד שאושר לעובד הוראה שהוא עובד מדינה ישולם על ידי גזברות משרדנו במחוז חודש לאחר הגשת הקבלות המקוריות.

(2) החזר שכר לימוד שאושר לעובד הוראה שאינו עובד מדינה ישולם על ידי הבעלות על מוסד החינוך שהוא מועסק בו חודש לאחר הגשת הקבלות המקוריות.

(3) אגרת החינוך, דמי ההרשמה, תשלומים לשירותים ותשלומי ריבית פיגורים – כל אלה לא ייכללו בהחזר שכר לימוד. ינוכה מס כחוק (מס הכנסה וכד') מהחזר שכר הלימוד.

(4) המועד האחרון להגשת הקבלות הוא יום ראשון, כ"ט בסיוון התשנ"ו (16.6.96).

ה. דיווח והתחשבנות עם הבעלות

משרדנו יחזיר לבעלות על המוסדות המוכרים (שיש להם קשרי התחשבנות עם המשרד) את סכומי ההחזרים שאושרו ושולמו למוריהם לאחר שידווחו על הביצוע לגף להשתלמות עובדי הוראה ברחוב דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911.

ו. אישורים מיוחדים וחריגים

1. לקידום נושאים מיוחדים תפעל ועדה משותפת לארגוני המורים ולמשרדנו. ועדה זו תאשר שכר לימוד מעבר לקריטריונים שנקבעו. עובדי הוראה המשתלמים בנושאים מיוחדים יפנו לגף להשתלמות ברחוב דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911.

2. הוועדה תהיה בהרכב זה:

א. מנהל המחלקה לתנאי שירות (יו"ר)

ב. מנהל הגף להשתלמות עובדי הוראה

ג. נציגי שני ארגוני המורים.

לפני הקצאת ההחזרים תתכנס הוועדה לדיון בבעיות שתועלנה על ידי ארגוני המורים. (ה"ש)

זכאות

1. להחזר הוצאות נסיעה להשתלמות יהיו זכאים עובדי הוראה המועסקים על ידי משרדנו ועל ידי הבעלויות הכלולות בהסדרים של משרדנו להחזרי שכר לימוד.

2. מורים משתלמים באחת מהמסגרות הבאות יקבלו החזר הוצאות נסיעה:

א. לימודים אקדמיים במוסדות להשכלה גבוהה ובמכללות אקדמיות

ב. לימודי הסבה והסמכה במוסדות להכשרת עובדי הוראה
ג. קורסי השתלמות וימי עיון הנערכים ביזמת הפיקוח של משרד החינוך התרבות והספורט.

3. מורים בשנת שבתון מלא או חלקי אינם זכאים להחזר הוצאות נסיעה להשתלמות.

4. הוצאות נסיעה להשתלמות תוחזרנה עבור נסיעות בינעירוניות בלבד.

נהלים להגשת הבקשה להחזר הוצאות נסיעה להשתלמות

1. הוצאות הנסיעה תוחזרנה לעובד ההוראה באמצעות הגזברות של המעסיק, על סמך טופס בקשה להחזר הוצאות נסיעה, מאושר על ידי המנהל הישיר של עובד ההוראה.
לטופס הבקשה יש לצרף אישור לימודים מטעם מוסד הלימודים או מרכז ההשתלמות.
מורים שאושר להם מענק שעות השתלמות או החזר שכר לימוד פטורים מצירוף אישור לימודים לבקשתם.
2. טופס הבקשה להחזר הוצאות נסיעה יוגש פעם אחת עבור כל הנסיעות המתוכננות במסגרת ההשתלמות שבה עובד ההוראה משתתף.
3. עובד ההוראה המשתלם או משתתף ביום הדרכה או ביום עיון המתקיים מטעם הפיקוח יגיש את הבקשה פעם בחודש.
4. הבקשה להחזר הוצאות נסיעה, חתומה על ידי המנהל הישיר של עובד ההוראה, תצורף לדו"ח הנוכחות של עובד ההוראה הנשלח פעם בחודש לגזברות המחוז/הבעלות המשלמת את משכורתו של עובד ההוראה.
5. טפסים להגשת הבקשה ניתן להשיג בלשכות המחוזיות של משרד החינוך התרבות והספורט, במרכזי ההשתלמות השונים ובמזכירות בתי הספר.

התשלום

הגזברות של המעסיק תשלם לעובד ההוראה מדי חודש את החלק היחסי של הוצאות הנסיעה, כמפורט בטופס הבקשה.

התחשבנויות עם הבעלויות

הבעלויות הכלולות בהסדרים של משרדנו תגשנה לחשבות המשרד ריכוז חצי שנתי של הוצאות הנסיעה שאושרו ושולמו בהתאם להוראות אלה, ומשרדנו יעביר לבעלויות הוצאות אלה בהתאם.

התחולה

תחולת ההנחיות האלה היא מיום שישי, ו' באלול התשנ"ה (1.9.95).

להלן טופס בקשה להחזר הוצאות נסיעה ללימודים/להשתלמות:

משרד החינוך התרבות והספורט _____ הבעלות _____
גזברות מחוז _____ (רשום את שם הבעלות המשלמת את שכר)

בקשה להחזר הוצאות נסיעה ללימודים/להשתלמות

מלא את כל הפרטים בלי לדלג על אף פרט

1. קרא את ההנחיות בסעיף זה לפני שתמלא את הבקשה.
2. הבקשה תוגש פעם אחת בלבד עבור כל הנסיעות המתוכננות.
3. הבקשה תוגש עם תחילת הלימודים בצירוף המסמכים הנדרשים ותצורף לדו"ח הנוכחות החודשי של עו"ה.

פרטים אישיים

שם משפחה _____ שם פרטי _____ ס"ב _____ מספר זהות _____ מספר זהות _____ שם ביה"ס/גן הילדים _____ סמל המוסד _____ ספרות 6

כתובת מגיש הבקשה: רחוב ומספר: _____ שם היישוב: _____ מיקוד: _____

פרטים על הלימודים (הקף בעיגול והשלם את הפרטים)

1. אני לומד לקראת תואר: ד"ר / מ"א / ב"א / בא"ד / ב"א טכ' / תעודת הוראה של אוניברסיטת בכיר / מוסמך / הסבה לתחום הוראה אחר בחינוך – הרחבת הסמכה
מספר שבועות הלימוד: _____ שבועות
2. אני משתתף ביום עיון / בקורס שנתי ביזמת משרד החינוך והפיקוח.
שם הקורס: _____ היקף הקורס בשעות: _____
מספר המפגשים המתוכנן: _____
3. מועד תחילת הלימודים: _____ / _____ / _____ מועד סיום הלימודים: _____ / _____ / _____
סה"כ חודשי הלימוד: _____ חודשים
4. שם מוסד הלימודים: _____ מקום מוסד הלימודים: _____

פרטים על הנסיעות (באוטובוסים ובנסיעות בינעירוניות בלבד)

1. ממקום _____ למקום _____ תעריף הנסיעה בכיוון אחד _____ ש"ח
ממקום _____ למקום _____ תעריף הנסיעה בכיוון אחד _____ ש"ח
2. הנסיעות הן בימים: א / ב / ג / ד / ה / בשבוע
3. סה"כ מספר הנסיעות בכל תקופת הלימודים / ההשתלמות / ימי העיון הוא _____ נסיעות בכיוון אחד

חתימת המנהל הישיר של מגיש הבקשה (בשם מלא וברור)

הצהרת עובד ההוראה

אני מצהיר, שכל הפרטים הרשומים לעיל נכונים וכן שלא ביקשתי ולא אבקש החזר הוצאות נסיעה בגין הלימודים המפורטים בכל מקור אחד. אם יחולו שינויים בלימודי או בהיקף נסיעותיי, אדווח על כך מיד לגזברות המחוז/לבעלות המשלמת את שכרי.

חתימת עובד ההוראה _____ תאריך _____

38. היעדרות בשל מחלת ילד חולה במחלה ממארת, הודעת נש"מ נה/ 17 מיום 1.1.95

ביום 28.7.94 פורסם תיקון לחוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג-1993, שלפיו עובד/ת שעמו/ה ילד שלא מלאו לו 16 שנה ועבד/ה שנה אחת לפחות אצל אותו מעביד זכאי/ת לזקוף עוד 60 ימים בשנה על חשבון חופשת המחלה הצבורה כאשר הילד חולה במחלה ממארת. זאת בתנאי שבן/בת הזוג עובד/ת ואינו נעדר/ת מעבודתו/ה מכוח זכאותו/ה כאמור, או שהילד נמצא בהחזקתו/ה הבלעדית של העובד/ת.

עובד/ת הוראה הנאלץ/ת להיעדר מן העבודה בשל האמור לעיל, ימסור/ת מסור למנהל בית הספר אישור רפואי על כך תוך ציון המחלה, והמנהל יצרף את האישור לדו"ח הנוכחות של עובדי ההוראה בביתה ספר, כנהוג במקרים של מחלה.

39. ניכוי ממשכורתם של עובדי הוראה עבור הקרן לביטוח הדדי מייסודה של הסתדרות המורים בע"מ בשנת הביטוח 1995

בהתאם להסכם הקיבוצי שנחתם בירושלים ב-י"א בסיוון התש"ס (26 במאי 1980), ופורסם, בין השאר, בחוזר מא/1, סעיף 27, ובחוזר נה/1 סעיף 26, אנו מפרסמים בזה את הוראות הביצוע:

1. (א) הניכוי עבור הקרן לביטוח הדדי של עובדי ההוראה (להלן "הקרן") בסך 100 (מאה) ש"ח יבוצע בשני שיעורים, כדלקמן:

- ניכוי ראשון, בסך 50 (חמישים) ש"ח, ממשכורת דצמבר 1995 המשולמת בראשית ינואר 1996.
- ניכוי שני, בסך 50 (חמישים) ש"ח, ממשכורת ינואר 1996 המשולמת בראשית פברואר 1996.

סכום הביטוח המרבי הוא 50,000 (חמישים אלף) ש"ח, למקרה של נכות או של פטירה, חלילה, בהתאם לתקנון הקרן שהתפרסם בנספח ב לחוזר נד/1 והמתפרסם ב"יומן למורה" מדי שנה.

(ב) הניכוי יבוצע ממשכורתם של עובדי ההוראה הזכאים למשכורת בחודשים אלה ממשדד החינוך התרבות והספורט והמועסקים בתפקידי הוראה בהיקף של שליש משרה, לפחות.

(ג) האמור ב-א' לעיל יחול גם על עובדי הוראה חברי ארגון המורים העל-יסודיים, לאור הודעת ארגון זה על הצטרפותו להסכם.

2. (א) הוראות ההסכם הנזכר לעיל אינן חלות על עובדי הוראה שהודיעו בעבר שאינם מעוניינים בביטוח בקרן ולא ביטלו את הודעתם עד כה.

(ב) עובד הוראה שאינו מעוניין בביטוח בקרן יודיע על כך בכתב, ללא דיחוי, ותוך זמן סביר ממועד פרסום זה, למשרדנו, לגזברות הלשכה המחוזית שהוא משתייך אליה

(נוסח ההודעה להלן, ב-3). את העתק ההודעה ישלח עובד ההוראה ל"קרן לביטוח הדדי לעובדי הוראה", בית הסתדרות המורים, רחוב בן-סרוק 8, תל-אביב 62969. הודעה זו תישאר בתוקפה, אלא אם כן יודיע עובד ההוראה על ביטולה לקראת שנת הלימודים שלאחר מכן.

(ג) הגיעה ההודעה שניתנה על ידי עובד ההוראה, כאמור ב-ב', לאחר ביצוע הניכוי מהמשכורת, אין הביטוח תקף, והסכום שנוכה יוחזר לעובד ההוראה על ידי הקרן, באופן שייקבע על ידה.

(ד) עובד הוראה שלא נוכחו ממשכורתו דמי הביטוח - בגלל טעות או משום שביקש לא לנכותם, כאמור ב-ב', או מסיבה אחרת כלשהי - יודיע לקרן במישרין על רצונו להצטרף אליה. תוקף הביטוח יהיה מהתאריך שייקבע על ידי הקרן, בכפיפות לתקנות.

(ה) הקרן לא תשלם מענקי ביטוח בהתאם לתקנות לעובד הוראה או לנהנים, אם הפרמיה לא שולמה במלואה, מכל סיבה שהיא, בהתאם לתקנות ובמועד שנקבע בתקנון ולפי קרות המקרה המזכה במענקי ביטוח.

3. להלן נוסח ההודעה שישלח עובד הוראה שאינו מעוניין בביטוח בקרן. ההודעה תהיה תקפה, אם היא תישלח בהתאם לנאמר ב-2 ב' ר-ג' לעיל.

לכבוד

הגזברות
לשכת מחוז

הודעה

אני הח"מ ת"ז שם ביה"ס
וכתובתו
מס' ביה"ס טלפון ביה"ס
כתובת פרטית מיקוד
טלפון מצהיר/ה בזאת:
(א) אינני מעוניין(ת) להיות חבר(ה) בקרן לביטוח הדדי של עובדי הוראה שהוקמה בהתאם להסכם שנחתם ב-י"א בסיוון התש"ס (26 במאי 1980) בין הממשלה ובין הסתדרות המורים.
(ב) הודעתי זו נמסרת על פי סעיף 3(ב) להסכם הנ"ל.

(ג) כל הפרטים המנויים לעיל נכונים.

תאריך חתימה
העתק: קרן הביטוח ההדדי, רחוב בן-סרוק 8, ת"א 62969.
את נוסח התקנון ראה בנספח ב' לחוזר נד/1.

40. גמולי ניהול, פיקוח וחינוך

- א. גמול ניהול ופיקוח
החל ב-1 באלול התשנ"ה (1.9.95) ייתוספו 5% לאחוזי גמולי הניהול והפיקוח המופיעים בטבלאות שבנספח ג' להסכם השכר מיום 15.5.89.
הסדר זה מבטל את ההוראות שתחולתן הייתה ב-1.9.94 וב-1.1.95.
- ב. תוספת לגמול חינוך – למחנכי כיתות ז'-ח'-ט' בחטיבת הביניים ולמחנכי כיתות ז'-ח' בבתי ספר יסודיים שמונה שנתיים
לגמול החינוך של מחנכי כיתות ז'-ח'-ט' בחטיבת הביניים ולמחנכי כיתות ז'-ח' בבתי ספר יסודיים שמונה שנתיים ייתוספו 5%.

41. גמול פיצול

בישיבת הוועדה הפריטטית שהוקמה מתוקף סעיף 12 להסכם השכר עם ארגון המורים העל יסודיים מיום 31.8.94 וסעיף 17'ב' להסכם השכר עם הסתדרות המורים מיום 19.9.94 הובהר וסוכם:

א. הבהרות

1. הקבצה נחשבת ככיתה לצורך חישוב גמול פיצול. למען הסר ספק הקבצה היא צירוף תלמידים משתי כיתות ומעלה.
2. קבוצת עבודה בחינוך הטכנולוגי המונה 20 תלמידים ומעלה נחשבת כיתה לצורך גמול פיצול.
3. הוראה בקבוצות לצורך גמול פיצול

1. מורים בחינוך גופני

- 1.1 לגבי הוראת חינוך גופני בכיתות א'–ד': בכיתות א'–ד' רק כיתה שלמה במלואה תיחשב ככיתה לצורך חישוב גמול פיצול.
- 1.2 לגבי מורים לחינוך גופני המלמדים בכיתות ה' ומעלה תיספרנה גם הקבוצות שנוצרו מצירוף תלמידים מכיתות שונות ככיתות לצורך חישוב גמול פיצול.

תחולת תת-סעיף ב'-1: ו' באלול התשנ"ה (1.9.95).

2. מורים למלאכה

לגבי מורים למלאכה המלמדים קבוצות, תיחשב כל קבוצה ככיתה לצורך גמול פיצול. נוהל זה שריר כלפי מורים למלאכה המלמדים מכיתה א' ומעלה.

תחולת תת-סעיף ב'-2: ו' באלול התשנ"ה (1.9.95).

סעיף 17'ג' של חוזר מיוחד ה', התשנ"ה, "ריכוז ההוראות בנושא גמולי השתלמות לעובדי הוראה", יתוקן כדלהלן:
"בעל תואר אקדמי ממוסד מוכר להשכלה גבוהה בחו"ל שלמד גם מקצועות פדגוגיים וקיבל הסמכה להוראה בחו"ל (לאחר שהשלים השכלה עברית והוסמך להוראה בארץ). התחולה: 1.9.91."

42. גמול כפל תואר – תיקון

להלן שינויים בסעיף 104 לחוזר נד/2:

הפסקה השנייה של תת-סעיף א' תשונה כדלהלן:

"הדירוג של מורים לתושב"ע ו/או למחשבת ישראל שהם בעלי הסמכה להוראה או בעלי תעודת בגרות או בעלי תעודת 'השכלה תורנית רבנית גבוהה' מהרבנות הראשית או בוגרי קורס ההשלמה המיוחד ייקבע לפי שיטת נקודות זכות מצטברות על ידי הוועדה להערכת השכלה תורנית שליד הגף לדירוג והסמכה באגף כוח אדם בהוראה במשרד החינוך התרבות והספורט, כמפורט כלהלן: ..."

תת-סעיף ג'-1 ישונה לנוסח הזה:

"דרגת שכר אקדמית אקוויולנטית לפי הוראות אלה תאושר אך ורק למורים המלמדים תושב"ע או מחשבת ישראל אשר למדו לפחות 4 שנים בישיבה לפי ב'-1 לעיל והם בעלי תעודת בגרות או בעלי הסמכה להוראה או בעלי תעודת 'השכלה תורנית רבנית גבוהה' מהרבנות הראשית או בוגרי קורס ההשלמה המיוחד."

התחולה: ו' באלול התשנ"ה (1.9.95).

מינהל חינוכי

44. דף הערכה חדש להערכת עבודת הגננת

בעקבות התמורות שחלו בעבודת הגננת בשנים האחרונות עלה הצורך להכין דף חדש להערכת עבודתה (ראה את דוגמת דף ההערכה החדש להלן).

לאחר תדריך המפקחות על גני הילדים יחליף דף ההערכה החדש את דף ההערכה הקודם, והוא ייכנס לתוקפו מתחילת שנת הלימודים התשנ"ו.

המפקחות תצגנה את דף ההערכה החדש לגננות באחד ממפגשיהן עם הגננות שבאזור פיקוחן, ותדונה עמן במשמעויותיו.

להלן גיליון ההערכה החדש:

שם הגננת:	ת"ז:	כתובת:
שם המפקחת:	שם הגן:	כתובת הגן:
טלפון:	תאריך הביקור:	
תפקידים נוספים של הגננת:	ממלכתי/ממלכתי-דתי	משך הביקור:
תחומי ההערכה	רצפים להערכה בתחומים השונים	הערות

קשרי גומלין

1. בין הגננת לילדים	התייחסותה לפרט בתוך הקבוצה	התייחסות מבחינה	1 2 3 4 5	אין התייחסות לפרט
2. בקבוצת הילדים	אווירה חברתית	אווירה נעימה	1 2 3 4 5	אווירה קשה
	הרגלים	הרגלים נאותים	1 2 3 4 5	אין הרגלים
	משמעת	משמעת טובה	1 2 3 4 5	משמעת לקויה
	פעילות עצמאית	הילדים עצמאים	1 2 3 4 5	הילדים תלויים
3. בין הגננת לצוות החינוכי	שיתוף פעולה תורם	שיתוף פעולה מפרה	1 2 3 4 5	אין שיתוף פעולה
4. בין הגננת להורים	שיתוף פעולה מפרה	שיתוף פעולה מפרה	1 2 3 4 5	אין שיתוף פעולה

סביבה חינוכית לימודית

1. ארגון מרחב וזמן	הגינה ובטיחות	משיביעים רצון	1 2 3 4 5	לקויים
	מראה הכיתה ומראה החצר	אסתטי ומותאם	1 2 3 4 5	מוזנח
	מרכזי פעילות	מזמנים התנסויות ופעילות	1 2 3 4 5	אינם פעילים
	אמצעי הוראה	מגוונים ומותאמים	1 2 3 4 5	לוקים בחסר
	סדריוס	מתוכנן	1 2 3 4 5	אינו מתוכנן

תחומי ההערכה

רצפים להערכה בתחומים השונים

2. תכנים

בחירה ופיתוח תכנים	מותאמים לרמת הילדים	1 2 3 4 5	אינם מותאמים לילדים
יישום תכניות לימודים	מיישמת ומפעילה	1 2 3 4 5	אינה מיישמת
התמצאות בתחומי הדעת	מגלה התמצאות	1 2 3 4 5	אינה מתמצאת
לגנונות ממ"ד			
חינוך לאמונה ולקיום מצוות	מחנכת ומקדמת	1 2 3 4 5	אינה מתייחסת לתחום

יזמות של הגננת:

פתיחות הגננת להדרכה:

השתלמות הגננת:

הערות:

תאריך:

חתימת המפקחת:

כללי

45. מפקד האוכלוסין והדיוור 1995 – תזכורת

ביום ה', כ"ה בתשרי התשנ"ו (19 באוקטובר 1995), יחל בכל רחבי הארץ מפקד האוכלוסין והדיוור 1995. המפקד, הנערך על-פי חוק, הוא מפעל ממלכתי חשוב הנוגע לכל תושב במדינה. על-ידי מילוי נכון ומדויק של שאלון המפקד יתרום כל תושב את חלקו להצלחת מפעל זה, אשר יתרום לשיפור איכות החיים של האוכלוסייה בישראל. נתוני המפקד ישמשו לצורכי תכנון ופיתוח של שירותים רבים ומגוונים לתושבים. הפרטים שיימסרו על-ידי התושבים יישמרו בסודיות. נתוני המפקד יעובדו לסיכומים סטטיסטיים, ולא תהיה שום אפשרות לזהות את ממלא השאלון או את מי שהנתונים מתייחסים אליו.

המפקד במערכת החינוך

מחנכי הכיתות והמורים המקצועיים המבקשים להקדיש לנושא המפקד כמה שיעורים – על-פי הצורך והעניין – לפני מועד המפקד ובמהלכו. פרטים נוספים בנושא זה פורסמו בחוזר מיוחד, שכפול/4, התשנ"ו.

לקראת המפקד הכינה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשיתוף עם משרדנו, חוברת-עזר למורים. חוברת זו מקיפה את כל ההיבטים של המפקד, והיא נועדה לסייע למורים להורות את נושא המפקד בכיתות. עותקים של החוברת נשלחו לכל בתי-הספר היסודיים והתיכוניים בארץ.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשיתוף עם שירות הסרטים הישראלי, הכינה סרט על המפקד. סרט זה מיועד לתלמידי חטיבות הביניים, והוא ישודר במסגרת שידורי הטלוויזיה החינוכית. ניתן לארגן צפייה בסרט בשידור חי או לצפות בקלטת של הסרט, אשר סופקה לכל חטיבת ביניים.

עזרי לימוד

48. סדרת קלטות: "דרכים ואסטרטגיות בחינוך לאמנות"

"דרכים ואסטרטגיות בחינוך לאמנות" היא סדרה בת 4 קלטות וידיאו בהפצת המרפ"ד הארצי בירושלים, טל' 294086 – 02, לבית הספר היסודי ולחטיבת הביניים, במגזרים הממלכתי, הממלכתי-דתי, הדרוזי, הבדואי והערבי.

סדרת הקלטות מדגימה באופן ויזואלי תכנית חדשנית בחינוך לאמנות ולהוראתה, המשלבת הפגשה עם יצירות מופת ולימוד עיוני בתחום האמנות, בהתנסויות ביצירה ובעשייה לטיפוח אסתטי של הסביבה.

מטרת הסדרה לזמן למורים לאמנות, למנהלים, למדריכים, למפקחים ולאנשי חינוך מעין "מדריך אור-קולי" המכיל הסבר על תהליכי ההוראה ועל מטרותיהם ותיאור מהלך היצירה בביצועים חיים.

בסדרה 4 קלטות וידיאו:

1. הגלריה לאמנות בבית-הספר (12 דקות)
 2. אמנות הפסיפס כמנוף ליצירתיות ילדים ובני-נוער (15 דקות)
 3. גישות בינתחומיות בהוראת האמנות (10 דקות)
 4. חינוך לדו-קיום באמצעות עשייה אמנותית (7 דקות).
- כל ארבע הקלטות שבסדרה הן בעת ובעונה אחת יחידות העומדות ברשות עצמן וחלקים מתוך מכלול המזמן מגוון אפשרויות בחינוך לאמנות לטיפול הוליסטי של התלמיד כפרט ייחודי, כחבר בקבוצה וכאזרח בקהילה, הנוטל חלק בטיפוחה האסתטי.
- התכנית נשענת על ניסיון חיובי בהפעלתה בלמעלה ממאה בתי-ספר ומוסדות חינוך במחוז הצפון.

חינוך חברתי ובלתי פורמאלי

49. מדע וחשיבה 2000 – מוזיאון ומרכזים לחינוך טכנולוגי ומדעי

1. העמותה "מדע וחשיבה 2000" היא עמותה ציבורית שמטרתה העיקרית קידום החינוך הטכנולוגי והמדעי בקרב הנוער במדינת ישראל.
- לשם מימוש מטרה זו ובחסות עיריית כפר סבא הקימה ומפעילה העמותה מרכז לחינוך טכנולוגי ומדעי הכולל מוזיאון למדע ואגף לימודים.

46. מפקד תלמידים, התשנ"ו

1. גם השנה, כמדי שנה, יערוך מינהל הגיוס מפקד של תלמידים הלומדים בכיתות י"ב במגמות הטכנולוגיות.
2. מטרות המפקד
 - א. לאתר בוגרי מגמות טכנולוגיות, להסמיכם למקצוע צבאי ולמנוע את גיוסם באמצע שנת הלימודים.
 - ב. לאתר כיתות טכנולוגיות נוספות שאינן מוכרות על ידי צה"ל כדי להגדיל את הפוטנציאל המקצועי לגיוס.
 - ג. לתכנן את הגיוס המקצועי לצה"ל בשנים הקרובות.
 - ד. לעדכן את נתוניהם האיכותיים של המיועדים לשירות ביטחון, תלמידי בית הספר, על פי המידע שנאסף.

3. שיטת המפקד

- א. המידע ייאסף פיסית מבתי הספר, כמו בתחילת שנת הלימודים הקודמת.
 - ב. נציגי לשכת הגיוס יבקרו בבתי הספר עם רשימת הלומדים בהם, שתוכן על פי הצהרת התלמידים בלשכת הגיוס.
 - ג. מנהלי בתי הספר יתבקשו להכין רשימות של הלומדים בכיתות י"ב במגמות הטכנולוגיות. רשימות אלו תשווונה עם הרשימות שתוכנה על ידי הלשכות.
 - ד. נציגי לשכת הגיוס האזורית יתאמו טלפונית עם בתי הספר את מועד הביקור, סמוך למועדים שלהלן.
4. לוח זמנים המתוכנן לפעילות: ט"ו ו-ט"ז באלול התשנ"ה, 10 ו-11 בספטמבר 1995.
 5. מנהלי בתי הספר מתבקשים לסייע לנציגי צה"ל בביצוע מפקד התלמידים.

שיפור השירות

47. טלפונים המופעלים במטבעות
- מנהלי בתי הספר שמוחקן בהם טלפון המופעל במטבעות מתבקשים לדאוג שבכל מקרה פעימת מונה תהיה במחיר פעימת מונה של טלפון ציבורי (בכרטיס או באסימון) ושייעשו סידורים מתאימים להחזרת עודף. אם הדבר בלתי אפשרי, יש להימנע מהתקנת טלפון מסוג זה בבית הספר.

המרכז עובד בשיתוף פעולה עם מחלקת החינוך בעיריית כפר סבא ובחסות המרכז לפעולות נוער בטכניון, משרד המדע, משרד החינוך והמשרד לאיכות הסביבה.

2. היסודות הדידקטיים של החינוך הטכנולוגי-המדעי

- א. תכניות לימוד וגישות הוראה המושתתות על עשייה ועל פיתוח חשיבה מדעית (לתלמידים ניתנת הזדמנות להכיר תופעות וחוקים מדעיים על ידי פעילות מדעית חוקרת)
- ב. עבודה במעבדות ובסדנאות המצוידות במערכות ניסוי מתקדמות המתאימות למסגרות לימודיות
- ג. הדרכה על ידי צוות מדריכים בעלי תארים אקדמיים בתחומי הנדסה ומדע שונים וכולם בעלי כשרונות ומוטיבציה לעבוד עם נוער.

מסגרות הפעולה במרכז בכפר-סבא

1. אגף המוזיאון

במוזיאון תערוכות של "שעשועי מדע" ושל "כאוס", ובמעבדות מופעלות סדנאות מדע. חלק מהנושאים בסדנאות הם העשרה לתכנית הלימודים של משרדנו וחלק אחר הם חומר חדש שאינו מוכר לתלמידים.

מתכונת הביקור

- א. הביקור במוזיאון כולל סיור בתערוכה והשתתפות בסדנה מדעית.
- ב. כל הפעילות היא מעשית ואישית; כלומר, הילד לומד מדע דרך חושיו.
- ג. קבוצות הלימוד הן קטנות, עד כ-20 ילד בקבוצה, וכל קבוצה מלווה על ידי מדריך לאורך כל הפעילות.
- ד. הסדנאות פותחו בשיתוף פעולה עם מורים למדעים.
- ה. בשנת הלימודים התשנ"ו תופעלנה סדנאות מיוחדות בנושא אקולוגיה ואיכות הסביבה בחסות היחידה האזורית לאיכות הסביבה בשרון.

2. אגף הלימודים

אלה הפעילויות באגף הלימודים:

- א. לימודי מדע וטכנולוגיה לנוער מתעניין ולתלמידים מחוננים בשעות אחר הצהריים (בחסות המחלקה לתלמידים מחוננים במשרדנו)
- ב. פרויקטים מיוחדים, כגון טיפוח מצוינות במדע לתלמידים מצטיינים בחסות קרן אייסף
- ג. הפעלת תכנית לחינוך טכנולוגי ומדעי המשולבת בלימודי הבוקר בבית הספר.

3. תכניות לעתיד

- תערוכה מיוחדת בנושא איכות הסביבה שתופעל ותוקם בשיתוף ובתמיכת היחידה האזורית לאיכות הסביבה באזור השרון
- "מוזיאון לטף", מוזיאון לילדי גן חובה.

פרטים לגבי הביקור במוזיאון

1. תכנית הביקורים במוזיאון

קיימים כמה מסלולים אפשריים לביקורים במוזיאון:

- א. ביקור רגיל (כ-3.5 שעות) — הכולל סיור באחת מתערוכות המוזיאון והשתתפות בסדנה מדעית
- ב. ביקור ארוך (כ-5 שעות) — שילוב של שלוש פעילויות הכולל תערוכות וסדנאות, שיותאם לגיל המבקרים
- ג. סיורים מיוחדים בחופשות לקבוצות במסגרת של "ימי כיף במדע"
- ד. ימי עיון והשתלמויות למורים ולסטודנטים
- ה. סיורים במוזיאון לקהל הרחב.

2. שעות פעילות

לתלמידים המבקרים במסגרת בית ספר: 8.30–15.

לקהל הרחב: ניתן לקבל מידע במזכירות.

לפרטים נוספים ניתן לפנות לענת או לאריאלה, טל' 987639–09, פקס' 980019–09. הכתובת: שיכון עלייה, רח' רמז 33, כפר סבא 44321.

ספרות ילדים ונוער

1) הרבעון "ספרות ילדים ונוער" — השנה ה-22

חוברת א' (פ"ה) תופיע בחודש ספטמבר, ובה מפתח לרשימת המאמרים, על פי נושאים, שפורסמו בחוברות א'–פ'. החוברת תכלול חלק מן ההרצאות שנישאו בכנס שהתקיים בירושלים בראשית חודש יולי האחרון בנושא ההומור בספרות הילדים. כמו כן יופיעו המדורים הקבועים: "ממדף הספרים", "במבט ראשון" ו"משוט בעולמנו".

מנויים חדשים ומנויים ותיקים מוזמנים להצטרף או לחדש את מנוייהם לשנת התשנ"ו. מחירה של חוברת בודדת הוא 7 שקלים, ושל חוברת כפולה 14 שקלים. מנוי לשנה עולה 25 שקלים. את התשלום יש להעביר אל המדור לספרות ילדים, משרד החינוך התרבות והספורט, רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911.

בפרס לעידוד הקריאה בבתי-הספר לשנת התשנ"ה זכו בתי הספר האלה:

- "נילי" בזכרון יעקב
- "בכר רוסר-שקו" בצור-משה
- "יחדי" ברעננה
- "מצדה" בירושלים
- "נילי" במטה בנימין
- "אהבת ציון" בתל-אביב
- "אילנות" בתל-אביב
- "ביאליק" בעכו
- "חמ"ד שפירא" בטבריה
- "עציון גבר" באילת.

בתי-הספר הזוכים עסקו בטיפוח הקריאה החופשית, בהקניית הרגלי עבודה בספריית בית הספר, בפגישות עם יוצרים ובמעורבות של מורים והורים בספריית בית הספר.

איכות החיים והסביבה

כנס האיכות הלאומי יתקיים השנה בת"א, בכ"ב-כ"ג במרחשוון התשנ"ו (15-16.11.95), ויכלול מושבים במגוון תחומים נרחב.

אחת החוליות החשובות והמרכזיות בשרשרת האיכות היא החינוך. לנושא זה יוחדו כ-2-3 מושבים, אשר יכללו הרצאות ודיונים של אנשי חינוך ואנשי מטה, אקדמיה, מינהל, מורים ותלמידים.

המעוניינים בקבלת פרטים נוספים יפנו אל ISAS – מזכירות כינוס איכות, ת"ד 13218, ירושלים 91131, טל' 02-6520574, פקס' 02-6520558. (ה"ש)

51. כנס האיכות הלאומי

ביום שלישי, כ"ב בסיוון התשנ"ה (20.6.95), נערך בבנייני האומה בירושלים טקס סיום תחרות בית הספר היפה, התשנ"ה.

הטקס נערך במעמד שר החינוך התרבות והספורט, והחל כיום עיון בנושא "הסביבה בעידן השלום".

להלן תוצאות התחרות:

במקום הראשון: בית הספר "טבע, סביבה וחברה" בתל אביב

52. תוצאות תחרות בית הספר היפה, התשנ"ה

במקום השני: בית הספר היסודי "נוף ים" ב' באשקלון

במקום השני: בית הספר היסודי במנשיית זבדה

במקום השלישי: בית הספר היסודי בכרכור

ציון לשבח מיוחד: בית הספר היסודי "נרקיסים" בקרית טבעון

ציון לשבח מיוחד: בית הספר היסודי "רעות" בטבריה

ציון לשבח מיוחד: בית הספר היסודי באום אל פחם

תעודת הצטיינות ועידוד מיוחד: בית הספר היסודי "ויצמן" בחולון

תעודת הצטיינות ועידוד מיוחד: בית הספר היסודי "הנביאים" בקרית גת

הצטיין במגזר הערבי: בית הספר היסודי איכסאל ג'

הצטיין במחוז מרכז: בית הספר היסודי "רמז" ביהוד

הצטיין במחוז מרכז: בית הספר היסודי "נחשונים" באריאל

הצטיין במחוז ירושלים: בית הספר היסודי ע"ש יהושע גן בבית אריה

הצטיין במנח"י: בית הספר היסודי ע"ש מנשה אלישר. (ה"ש)

תקשורת, וידיאו וטלוויזיה

להלן סרטים שהופקו לאחרונה:

– "פה ושם בארץ הירדן", בהפקת שירות הסרטים הישראלי, במאי רפיק חלבי, אורך 46 דק'

זהו סרט ישראלי ראשון שצולם בירדן המציג פרופיל של הממלכה ההאשמית. במסע מתגלים נופים תנכים מרהיבים וכן אתרים היסטוריים וארכיאולוגיים, כגון קבר אהרון, קבר יתרו ופטרס, לצד פסיפס אנושי מרתק.

– "בין לומדים ומלמדים", בהפקת שירות הסרטים הישראלי, במאי משה אבני, אורך 21 דק'

הסרט עוסק בפרויקט ניסיוני שמטרתו שיפור תהליכי למידה. בבסיסי השיטה מונחת ההנחה כי למידה היא תהליך קשה של שינוי ועל כן יש ליישם את הטכניקות המתאימות לכל פרט.

הסרט מציג מגוון פעילויות של יועצים, מורים ותלמידים הבודקים את חוויות הלמידה ומנסים לגלות את אופן הלמידה המתאים להם ביותר.

המורה לא עוד "יודע כול", "ששופך" חומר לימודי על תלמידיו. המורה הוא מדריך בחיפוש אחר טכניקות ושותף בתהליך הלימוד.

— **"ראובן"**, בהפקת שירות הסרטים הישראלי 1995, במאי אורי גולדשטיין, אורך 46 דק'

הסרט "ראובן" הוא עיבוד דוקומנטרי טלוויזיוני לספר "בית אבי" שכתב יגאל אלון בשנות ה-60 המאוחרות.

במאי הסרט בחר להתמקד בשני נושאים: עבודת האדמה והקשר לאדמה של "הראשונים" והיחסים אב-בן הבאים לידי ביטוי לעת זקנתו של האב, ראובן.

הסרט נע בין כמה מישורי התרחשות או תיאור. מובאים ציטוטים מהספר על רקע הנופים שבהם מתרחשת עלילת "בית אבי", מצולם בית הספר החקלאי "כדורי" של היום, ועולה ההשוואה למחזור הראשון, של 1935, שלמדו בו כמה מנהיגים לעתיד של מדינת ישראל.

יחסי האב-הבן משוחקים בסרט "בשום מקום" לכאורה. מטרת הבמאי הייתה להשמיע את הטקסט מתוך הספרים של יגאל אלון וכתבי אביו כפי שאכן נכתבו במקור, ללא התערבות מצדו.

— **"המאחז חירבת מחאז"**, בהפקת שירות הסרטים הישראלי ומרכז ההסברה, במאי יהודה יניב, אורך 54 דק'

בקרבות בין הצבא המצרי הפולש לבין חטיבת "יפתח" במלחמת העצמאות עברה חירבת מחאז, גבעה בשער הנגב, שש פעמים מיד ליד.

"ימי צקלג", ספרו של ס' יזהר, מבוסס על הקרבות שהתנהלו על הגבעה הזאת. 50 שנה לאחר מכן חוזרים הלוחמים ומנסים להבין מה באמת קרה שם.

בסרט עולות שאלות שהן אקטואליות עד היום:

- * היחסים בין העולים החדשים לצברים ילידי הארץ
- * כיצד משתקף הכלל "אין משאירים פצועים בשטח" במציאות?

* נסיגה או בריחה: התנהגות אמיתית בעת קרב.

— **"לגדול עם המשחק"**, בהפקת גף המידע והפרסום במרכז הקליטה, מח' העלייה, הסוכנות היהודית ושירות הסרטים הישראלי, הבמאי נתן ליפשיץ, אורך 30 דק'

סרט זה הופק ב-1993, ובימים אלו הוא זכה במקום ראשון במסגרת הפסטיבל הישראלי הרביעי לתקשורת חזותית. הסרט עוסק בחשיבות המשחק בהתפתחות הילד בגיל הרך. "לגדול

עם המשחק" הוא סרט הדרכה לעולות מאתיופיה. הסרט מוליך את האם האתיופית צעד צעד ומראה לה דרך לגדל את תינוקה תוך שימוש במשחקים שמסייעים לה לא רק בפעולות מוטוריות אלא גם בפעולות התורמות לאישיותו של הילד.

מוחות (מרכז וידיאו, חינוך ותרבות) הוא מלכ"ר אשר נוסד על ידי אנשי אקדמיה מתחום החינוך והתקשורת. המרכז שם לעצמו למטרה לקדם את השימוש במדיום הטלוויזיוני כמנוף להשגת יעדים חינוכיים ותרבותיים. זאת באמצעות הפקות מקוריות של תלמידים והפצת תכניות העשרה ולימוד בווידיאו לספריות בתי הספר ברחבי הארץ.

התכניות המופצות על ידי מוחות מתאימות לתכניות הלימודים בבתי הספר העל-יסודיים (בחס"ב ובתיכונים), במכללות להכשרת מורים ובמסגרות השונות של חינוך מבוגרים.

המרכז מקבל ייעוץ מהאגף לתכניות לימודים לגבי היצע התכניות שהוא מעמיד לרשות המערכת. התכניות מותאמות לנושאי תכניות הלימודים ברמות לימוד שונות, והן מלוות בדפי הנחיה הממקדים את המורה ואת הלומד בעיקרי התכנים והמושגים הנלמדים. מומלץ להשתמש בקלטות לא רק בהוראה המתבצעת בכיתות, אלא כחלק מסביבות לימוד של למידה פעילה ויחידנית המעשירות את משאבי ההוראה של בתי הספר.

השנה מוחות מרחיבה את היצע הסרטים שברשותה באמצעות המקורות האלה:

1. רכש חדש

נרכשו 40 סרטים חדשים (נוסף ל-150 תכניות הווידיאו שנרכשו בשנים הקודמות), בנושאים מגוונים: מדעי החיים והסביבה, פסיקה, כימיה, ביולוגיה, גיאוגרפיה, היסטוריה ואגדות ילדים לגיל הרך.

2. סרטים של הטלוויזיה הישראלית

מוחות הגיעה לסיכום עם הנהלת הטלוויזיה הישראלית על שיווק והפצה של תכניות ששודרו על ידי הטלוויזיה (דוגמאות לסרטים: מה שנקרא, משפט קסטנר, עמוד האש, פלאי קלעים, נוער לפני גיוס ועוד).

התכניות יכולות לשרת את בתי הספר במסגרת ההוראה הישירה בכיתות, אך גם כחומר בספריות בתי הספר, לצפייה במקום או אף להשאלה לצפייה בבתי.

חוזרי מנוי המפרטים את נושאי התכניות ואת תנאי המנוי נשלחים במישרין למוסדות החינוך והתרבות. קטלוג תכניות מפורט ניתן לקבל במוחות.

בתי הספר המעוניינים בתכניות מסוימות ששודרו במסגרת הטלוויזיה הכללית מוזמנים לפנות למוחות.

המרכז ישמח לקבל הצעות, בקשות ותגובות מבתי הספר לגבי השירות המוצע ולגבי צורכיהם בחומר לימוד והעשרה חזותי.

הפקות מקוריות של תלמידים

מוחות תרכז בקצות תלמידים שיפיקו, בהדרכה ובהנחיה של אנשי מקצוע מתאימים, סרטים מקוריים בנושאים חינוכיים ותרבותיים. בדרך זו ניתן לעודד גילויים של יצירתיות, לפתח דפוסים של עבודת צוות פורייה ולהתמודד עם תכנים חינוכיים בדרך מורכבת, מעורבת ותורמת לפרט ולקהילה.

מורכבותה של הפקה טלוויזיונית תאפשר למספר רב של תלמידים, ואולי גם של הורים ומורים, ליטול בה חלק פעיל.

מוחות תעודד הפקות הקשורות לתחומים האלה:

א. מפגש בין זרמים

הפקות משותפות של תלמידים מזרמים שונים (דתיים-חילוניים, יהודים-ערבים, עולים-ותיקים), שתתמקדנה בתחומי עניין משותפים.

ב. סרט סיום שנה

הפקה משותפת של תלמידים, הורים ומורים שתהיה פרויקט מסכם וחוויתי של המחזור המסיים.

ג. הפקות בנושא המרכז

הפקות תלמידים בנושאים המרכזים של מערכת החינוך.

להזמנת סרטים ולתיאום תכניות יש להתקשר למוחות, ת"ד 4050, ירושלים, טל' 617522 – 02, פקס' 617431 – 02.

הודעות שונות של מפמ"רים

א. הוראות כלליות

1. הוראת החינוך הגופני בבתי הספר תושבת על תכנון הוראה כולל, שיקיף את מכלול השיעורים והאירועים של החינוך הגופני במהלך שנת הלימודים. תכנון זה יתבסס על תכניות הלימודים ועל ההישגים המצופים שפורסמו על ידי האגף לתכניות לימודים.

2. בכל בית ספר ימונה אחראי או מרכז מקצועי, שירכז את התכנון המוסדי, שיכלול מטרות, יעדים והישגים מצופים

בחינוך הגופני ודרכי מדידה והערכה על מידת השגתם. העתק התכנון המוסדי יימצא בידי מנהל בית-הספר.

3. כל מורה לחינוך גופני יגיש למנהל הצעת תכנון הוראה מותאמת לאוכלוסיית בית-הספר ולתנאיו. התכנון יכלול מטרות ותכנים לשנת הלימודים כולה ותכנון תקופתי לכל כיתה.

4. מפעלי החינוך הגופני ייערכו לפי "תקנון אירועי החינוך הגופני והספורט" (ירושלים, מהדורה רביעית ומתוקנת, התשנ"ג-1993), שנמצא בכל חטיבות הביניים ובתי-הספר העל-יסודיים. מורים לחינוך-גופני שירצו לקבל את התקנון יפנו אל המפקח על החינוך-הגופני והספורט במחוז.

מורים בבתי הספר היסודיים המעוניינים במידע רלוונטי וספציפי, בפרקים מתוך התקנון, יפנו אף הם אל המפקח על החינוך הגופני והספורט.

5. הוראות הביטחון והבטיחות תקפות בהתאם לנהלים בחוזר המיוחד י"ב, התשנ"ג, "נוהלי בטיחות לבתי ספר יסודיים ולחטיבות הביניים".

6. המנהלים והמורים לחינוך גופני יקפידו שהתלמידים ינעלו נעלי התעמלות רכות ומתאימות לשיעורי החינוך הגופני. אין לאשר השתתפות לתלמידים הנועלים נעלי קומנדו, נעלי הרים ודומותיהן, המגבילות את התנועה החופשית ועלולות לגרום נזקים.

ב. שיעורי החינוך הגופני

1. שיעורים לחינוך גופני בימי חום

א. להגנה מקרני השמש בימים החמים מומלץ ביותר לחבוש כובעים וללבוש חולצות "טי" בעת הפעילות מחוץ לאולם ההתעמלות.

ב. רצוי לא לתת שיעורי חינוך גופני מחוץ לאולם ההתעמלות אחרי השעה 12 (בעיקר בחודשים מאי, יוני וספטמבר).

2. בגיל הגן

מומלץ לקיים בגני הילדים 5 שיעורים לחינוך גופני בשבוע, 25 דקות השיעור, באמצעותן של הגננות (שיעורי ריתמיקה, שהם בתחום החינוך המוסיקלי, אינם כלולים במכסה הזאת). המורים לחינוך גופני של בתי-הספר, הקולטים את ילדי הגנים, מתבקשים לסייע לגננות המלמדות בתכנון ובמתן עצה מקצועית.

מוצע לגנות לכלול את נושא החינוך הגופני בתכניות ההשתלמות.

3. בכיתות א'-ב'

חשוב מאוד כי שיעורי החינוך הגופני בכיתות היסוד יינתנו באמצעות מורה מומחה.

מערכת השעות כוללת 2 ש"ש לכיתה, ומומלץ להקדיש להוראת החינוך הגופני שעה אחת נוספת במערכת.

בכיתות א' מומלץ וניתן לייעל את תוכן ואת מהות השיעורים בחינוך הגופני ועל-ידי כך להגיע ל-5-6 שיעורים בשבוע, 20-25 דקות בכל פעם. דוגמאות לביצוע: כאשר יש בבית הספר 2 כיתות א', א'1/ מקבלת את מחצית השיעור, וכיתה א'2/ את מחציתו השנייה. אם יש רק כיתה א' אחת – יחול אותו סידור על כיתה א' + כיתה ב'.

4. בבית הספר היסודי (כיתות ג'-ו')

מערכת השעות כוללת 2 ש"ש לכיתה, ומומלץ להקדיש להוראת החינוך הגופני שעה אחת נוספת במערכת.

שיעורי החינוך הגופני יינתנו על-ידי מורה מומחה לחינוך גופני. אין לשבץ שני שיעורים ביום אחד, ורצוי לאפשר הפסקה של שניים עד שלושה ימים בין שיעור לשיעור.

5. בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה

מערכת השעות כוללת 2 ש"ש לכיתה. מומלץ להוסיף ש"ש אחת, במיוחד לכיתות י"א – י"ב העומדות לפני הגיוס לצה"ל.

שיעורי החינוך הגופני לתלמידי כיתות ז' – ח' של בתי הספר היסודיים ולתלמידי חטיבות הביניים והחטיבה העליונה יתקיימו פעמיים בשבוע, שעה שבועית אחת בכל פעם (ברוח של יומיים עד שלושה ימים בין שיעור לשיעור).

יש לארגן את קבוצות הלימוד תוך שמירה על המגמה של מניעת אכלוס יתר – וזאת במסגרת תקן השעות הנתון של בית הספר. המצב הרצוי הוא 15 תלמידים לפחות ולכל היותר 26 תלמידים בקבוצה.

כדי לעודד את התלמידים בכיתות י"א – י"ב לטפח את כושרם הגופני לקראת גיוסם לצה"ל, אנו ממליצים למנהלי בתי-הספר ולמורים לחינוך הגופני –

א) לבנות תכנית לימודים שתדגיש בכיתות י"א – י"ב את נושא הכושר הגופני;

ב) להבטיח את שמירת רצף שיעורי החינוך הגופני או מסגרת אחרת של חינוך גופני עד סיום שנת הלימודים, ורצוי אף בחופשת הקיץ;

ג) הציון בחינוך גופני בכיתות י"ב: חובה על המורים לחינוך גופני לבצע מבחנים בכיתות י"ב, שהערכתם תתבטא במתן ציון הגמר. המבחנים יבוצעו סמוך ככל האפשר לסיום שנת הלימודים. ואלה המרכיבים שמהם ייקבע הציון:

- 1) מבחן כושר גופני לתלמידים ולתלמידות
 - 2) מבחן מעשי במקצוע – אישי או קבוצתי, על-פי בחירת התלמיד, מתוך המקצועות המעשיים שלמד בבית-הספר
 - 3) מבחן עיוני – ידע והבנה בחינוך גופני, בספורט ובבריאות
 - 4) השתתפות פעילה בשיעורים במהלך שנת הלימודים
 - 5) שיפור והתקדמות של התלמיד יחסית לעצמו.
- הציון בחינוך גופני בכיתה י"א יהיה שליש מן הציון הסופי בכיתה י"ב.
- הצעה לשקלול ולהערכה של הישגי התלמידים ניתן לקבל על ידי פנייה למפקח על החינוך הגופני והספורט במחוז.

ג. שעות שהייה והשתלמויות מוסדיות

מוצע, כי מערכת השיעורים של בתי הספר תיבנה באופן שתאפשר את ניצול שעות שהייה ומועדי ההשתלמויות המוסדיות למטרות האלה:

1. קיום סדנה למורות הכוללות בכיתות א'-ב', באותם בתי ספר שעדיין אין בהם מורה מומחה, לליבון ולתכנון של דרכי הוראת החינוך הגופני בכיתות אלה
2. טיפול אישי בילדים מתקשים או מצטיינים בחינוך גופני
3. הכנת נבחרות או מופעים לסגל תלמידים נבחר ומצומצם
4. טיפול בוועדות ובעיתון ספורט לבית הספר
5. ארגון ההפסקה לפעילות ספורטיבית
6. קיום ישיבות צוות של המורים לחינוך-גופני לבניית תכניות לימודים ומבחנים למעקב אחר הישגים.

בכל בית ספר ייערכו ימי התעמלות, ספורט ומחול פנימיים, בהשתתפות כל תלמידי בית הספר. מסגרת המפעל והתכנית תעובד על ידי המורה לחינוך גופני, בשיתוף מועצת התלמידים וועדות הספורט, ותאושר על ידי הנהלת בית הספר. הפיקוח על החינוך הגופני ממליץ לקיים את ימי הספורט בראשי החודשים או סמוך להם, כמפורט להלן:

בראש חודש כסלו: יום כושר גופני

בראש חודש טבת: יום אתלטיקה קלה

בראש חודש ניסן: יום מחול

בראש חודש אייר: יום "בריאות לכול" במוסד.

מומלץ לשלב את הורי התלמידים ב-1-2 מימי האירוע, כמשתתפים פעילים או כשופטים מארגנים. נושאי פעילות מתאימים: כושר גופני, מחול, יום "בריאות לכול".

ההפסקות בבית הספר (במיוחד ההפסקה הגדולה) תנוצלה לפעילויות כגון הפסקה פעילה, ריקודי עם, ליגה בין כיתתית, למשחקים וכו'. ב. ניהול הפעילויות יהיה בידי מועצת התלמידים.

ה. לימוד שחייה

1. שיעורי שחייה יינתנו בכיתות ה' (בכיתות אחרות – לפי אישור ריכוז הפיקוח על החינוך הגופני), ויהיו שיעורי חובה בכל המקומות שמצויות בהם ברכות שחייה העונות על הדרישות של הוראות הבטיחות.

2. לימוד השחייה יכלול 10-12 שיעורים, שיעור אחד בכל יום (אין לצרף שעות), באחד המסלולים המפורטים להלן, שייקבע על ידי הפיקוח על החינוך הגופני והספורט בהתאם למכסת השעות שהוקצבו על-ידי המחוז:

א. ברשויות שקיימות בהן ברכות מקורות: בצורה מרוכזת, יום אחר יום, במשך שבועיים, במהלך שנת הלימודים

ב. ברשויות שהברכות בהן פתוחות 2-3 פעמים בשבוע: במשך 4-6 שבועות, בחודשים ספטמבר-אוקטובר ומאי-יוני, או בצורה מרוכזת (כמפורט לעיל).

3. המפקח על החינוך הגופני והספורט במחוז, בעזרת הרכזים הארגוניים והרשויות המקומיות, יתאם עם מנהלי בתי הספר את מערכת השיעורים, את סדרי ההסעה ואת כל שאר הסידורים הקשורים בלימוד השחייה.

4. מימון: הרשות המקומית והנהלת בית הספר אחראיות לגביית החזר הוצאות מהורי התלמידים בשיעור של 100% עבור דמי כניסה ו/או 100% עבור הוצאות הנסיעה בתחבורה מאורגנת לברכת השחייה.

ו. מסגרות התחרות הספורטיבית

1. כללי

א) מפעלי הספורט יאורגנו ויטופלו על-ידי התאחדות הספורט של בתי-הספר.

מסגרות התחרויות המחוזיות תתבצענה בשתי מתכונות:

האחת לכל בתי הספר, לפי מסגרות התחרות כפי שהיו נהוגות עד כה, והשנייה – לבתי ספר שהקימו מועדון ספורט בית-ספרי בכיתות ז', ח', ט' בענפי הספורט האלה: כדורעף ואתלטיקה קלה לתלמידים ולתלמידות וכדוריד לתלמידות בלבד.

ב) על כל נבחרות בתי הספר להופיע לתחרויות בתלבושת ספורט אחידה מלאה (מכנסיים וחולצה) וזהה. העדר תלבושת אחידה וזהה לחלוטין יביא לפסילת הנבחרת ולמניעת השתתפותה בתחרות.

ג) הופעה עם סמלי אגודות, על גבי תלבושות ספורט ועל בגדי האימון של התלמידים, אסורה בהחלט.

ד) מנהלי בתי הספר יקפידו למלא טופס "כרטיס קבוצתי למשתתפים" (ח"ת 12995), שבו יש, בין השאר, התייחסות לבריאות התלמידים ולבטיחות נגד תאונות אישיות (ניתן לקבל טפסים אלה אצל המפקח על החינוך הגופני והספורט במחוז).

למשתתפים במסגרות התחרויות של מועדוני הספורט הבית-ספריים ובמסגרות תחרויות ליגת-העל בכדורסל ובכדורעף יונפקו כרטיסי משתתף נוסף לכרטיס הרישום הקבוצתי.

ה) מנהלי בתי הספר יודאו כי מורי החינוך הגופני מודעים לתקנונים וללוח הזמנים של האירועים דלהלן. מרכזי המקצוע אחראים לבדוק ולוודא לגבי כל אירוע, שבועיים לפני המועד המתוכנן, אפשרות שינויים בתקנות ו/או בלוח הזמנים.

2. שיתוף נבחרות בחטיבות הביניים ובבתי-הספר העל יסודיים בתחרויות הספורט

הנהלת בית הספר תקבע את מספר הנבחרות הרשאות להשתתף בתחרויות, בהתאם לאפשרויות דלהלן:

(א) מספר הנבחרות יהיה כמספר החטיבות המצויות בבית הספר, כלומר בית ספר שיש בו חטיבה עליונה אחת ו-3 חטיבות ביניים יוכל להיות מיוצג על ידי 4 נבחרות נפרדות (אחת לכל חטיבה).
או:

(ב) תהיה נבחרת אחת לכל חטיבת גיל, כלומר בבית ספר כדוגמת זה שלעיל תהיה נבחרת אחת לחטיבה העליונה ונבחרת אחת לשלוש חטיבות הביניים.
להלן הכללים לרישום הנבחרות לתחרות:

- (1) כל נבחרת של חטיבה תירשם בנפרד (אם יש יותר מנבחרת אחת) על גבי טופס "כרטיס קבוצתי למשתתפים" (טופס ח"ת 12995).
- (2) על טופס ההרשמה יצוין שם המוסד, ויודגש כינוי או סימול החטיבה באותו מוסד.
- (3) במקרה של בחירה באפשרות א' אסור יהיה להעביר תלמיד מחטיבה אחת לחטיבה אחרת באותה שנת לימודים.
- (4) הרישום הוא קבוע וסופי לאותה שנת לימודים כולה, בכל ענפי הספורט.
- (5) השתתפות הנבחרות היא בהתאם לקבוצות הגיל שתפורסמה על ידי רשות הספורט והחינוך הגופני/התאחדות הספורט לבתי ספר.
- (6) כיתת ספורט רשאית לרשום קבוצה נוספת מתלמידי כיתה ז', שתתחרה בתחרויות אזוריות או מחוזיות בלבד, ללא אפשרות להעפיל לגמר הארצי. בשלב זה הקבוצה הרשמית תהיה זו המורכבת מתלמידי כיתות ז'–ח' בלבד, כמו בעבר.
- (7) בית-ספר המשתתף במסגרת תחרויות ליגת-גל, בכדורסל או בכדורעף, יוכל לשתף, במסגרת המחוזית בלבד, נבחרת של כיתות י' לתלמידים אשר אינם נמנים על סגל שחקני ליגת-העל (ללא אפשרות להעפיל לאליפות הארצית).

(ג) תלבושת

כל נבחרת בית-ספר תהיה שונה בצבע חולצתה ובסימולה (אם יש בתחרות יותר מנבחרת אחת מאותו מוסד).

ז. אירועים ארציים ובינלאומיים

1. מנהלי בתי הספר מתבקשים לשריין את מועדי האליפויות בהתאם ללוח האירועים שבטבלה בהמשך.

לאליפויות הארציות שבהן ההרשמה פתוחה תהיה ההרשמה לתחרויות במחלקה למפעלי ספורט בהתאחדות הספורט לבתי הספר.

2. בתי הספר שיזכו באליפויות דלהלן יהיו מועמדים לייצג את המדינה בתחרויות הבינלאומיות של בתי-הספר.

הוצאת המשלחות תיבדק עניינית לכל אירוע, גיל ומין בנפרד.

ההחלטה הסופית לשיתופן תיפול בהנהלת רשות הספורט והחינוך הגופני, ואין הכתוב בחוזר זה מחייב את רשות הספורט לשלוח את כל בתי הספר המנצחים לאליפויות הבינלאומיות.

אלה האליפויות:

- כדורעף (סלובקיה): אייר התשנ"ו (28 באפריל–5 במאי 1996).
- כדוריד (אוסטריה): ניסן התשנ"ו (23–30 במרס 1996)
- מירוץ שדה (תורכיה): ניסן התשנ"ו (5–10 באפריל 1996)
- משחקי אירופה (פורטוגל), תחרויות לבדדים בענפי האתלטיקה-הקלה, השחייה וההתעמלות: אייר-סיוון התשנ"ו (18–25 במאי 1996).

באליפויות הכדורעף והכדוריד רשאים להשתתף אך ורק תלמידים שנולדו אחרי התאריך 1.1.78.

במשחקי אירופה ובמירוץ שדה רשאים להשתתף אך ורק תלמידים שנולדו אחרי התאריך 1.1.79.

הערות

כדי לחסוך בהוצאות נסיעה ולמנוע איבוד ימי לימוד, מאורגנות האליפויות הארציות בכדוריד, בכדור-עף, בכדור-סל, בכדור-רגל ובקט-רגל לבתי הספר העל יסודיים בשנת הלימודים התשנ"ו בימים מרוכזים (2 משחקים ביום לנבחרת בית-הספר). מנהלי בתי הספר מתבקשים להנחות את האחראים לנבחרות להכין את התלמידים בהתאם, ובמיוחד בנושא הכושר הגופני. להלן מועדי האליפויות:

משחקי כדור

הענף	מועד הדיווח	שלבי הגמר	הגמר	הערות	מחוז
כדורגל י-י"ב תלמידים/ות	ראשון, ה' באדר, 25.2.96	שני-שלישי, כ"ד-כ"ח באדר, 18*19.3.96	חמישי, כ"ט בניסן, 18.4.96		ירושלים
קט-רגל ט' (תלמידים)	חמישי, כ"ה בשבט, 15.2.96	שני-שלישי, כ"ז-כ"א באדר, 11*12.3.96	ראשון, כ"ה בניסן, 14.4.96		תל אביב
קט-רגל י-י"ב תלמידים/ות	חמישי, כ"ח בשבט, 15.2.96	שני-שלישי, כ"ז-כ"א באדר, 11*12.3.96	ראשון, כ"ה בניסן, 14.4.96		תל אביב
כדורסל ט'	שישי, ב' בניסן, 22.3.96	ראשון-שני, ח"ט-ט' בסיוון, 26*27.5.96	ראשון, כ"ט בסיוון, 16.6.96	יום ד' - תלמידות יום ה' - תלמידים	ירושלים
כדורסל י-י"ב	שני, ט' בטבת, 1.1.96	ראשון-שני, כ"ז-כ"ג בטבת, 14 - 15.1.96	המשך בליגת העל	יום ד' - תלמידות יום ה' - תלמידים	צפון
כדורסל ליגת-על	-	1/2 הגמרים: רביעי-חמישי, כ"ט באדר-א' בניסן, 20*21.3.96	חמישי, ו' באייר, 25.4.96	יום ד' - תלמידות יום ה' - תלמידים	
כדורעף ז'-ח' בתי"ס + מועדונים	שישי, ל' בניסן, 19.4.96	שני-שלישי, כ"ד-כ"ח באייר, 13 - 14.5.96	חמישי, י"ט בסיוון, 6.6.96	ימי משחקים: א', ג'	דרום
כדורעף ט' בתי"ס + מועדונים	רביעי, י"ב באייר, 1.5.96	שני-שלישי, ב"ג-ב' בסיוון, 20 - 21.5.96	חמישי, י"ט בסיוון, 6.6.96	ימי משחקים: א', ג'	צפון
כדורעף י-י"ב תלמידים/תלמידות	שני, ט' בטבת, 1.1.96	שלישי-רביעי, ב"ג-ב' בשבט, 23*24.1.96	תלמידים חמישי, ט"ז באדר, 7.3.96	יום ב' - תלמידות יום ד' - תלמידים	מרכז
			בינ"ל בסלובקיה, ט'-ט"ז באייר, 5.5.96 - 28.4.96	המשך בליגת על	גיל קובע 1.1.78

הענף	מועד הדיווח	שלבי הגמר	הגמר	הערות	מחוז
כדורעף ליגת-על (תלמידות)	דורעף ייקבע בתיאום עם איגוד הכדורעף	חמישי, ט"ז באדר, 7.3.96	בינ"ל בסלובקיה, ט"ז באייר, 5.5.96 - 28.4.96	גיל קובע - 1.1.78	
כדורעף חופים	רביעי, ד' בסיוון, 22.5.96	במחוזות	רביעי, כ"ז בסיוון, 13.6.96		
כדור יד, ז'-ח' תלמידות מועדונים	רביעי, י"ב באייר, 1.5.96	ראשון, א' בסיוון, 19.5.96	שלישי, כ"ד בסיוון, 11.6.96		ת"א
כדור יד, ט' תלמידות מועדונים	רביעי, י"ב באייר, 1.5.96	ראשון, א' בסיוון, 19.5.96	שלישי, כ"ד בסיוון, 11.6.96		ת"א
כדור יד, י-י"ב תלמידים	שני, ט' בטבת, 1.1.96	שני-שלישי, ח"ט-ט' בשבט, 29*30.1.96	חמישי, כ"ה בשבט, 15.2.96	בינ"ל אוסטריה 23*30.3.96	מרכז
כדור יד, י-י"ב תלמידות	הרשמה פתוחה עד 10.12.95	שני-שלישי, ח"ט-ט' בשבט, 29*30.1.96	חמישי, כ"ה בשבט, 15.2.96	בינ"ל באוסטריה 23 - 30.3.95	מרכז
				גיל קובע 1.1.78	

ח. כינוסי אתלטיקה קלה ומירוצי שדה

- מועדי הכינוסים האזוריים והמחוזיים ייקבעו על ידי המפקחים במחוזות.
- מועדי הליגה באתלטיקה קלה למועדוני הספורט הבית-ספריים במחוזות ייקבעו על-ידי התאחדות הספורט לבתי-הספר והמפקחים במחוזות.
- תחרויות הגמר הארציות תיערכנה בהתאם ללוח הזמנים שלהלן:

הענף	מועד הדיווח	הגמר	הערות	מחוז
מירוץ שדה	ראשון, י"ז בכסלו, 10.12.95	חמישי, י"ט בטבת, 11.1.96	בינ"ל בתורכיה אפריל 1996	צפון
אתלטיקה י-י"א, I.S.F.	חמישי, כ"ג באדר, 14.3.96		גיל קובע 1.1.79	מרכז
שישי, ג' באדר, 23.2.96				

הענף	מועד הדיווח	שלבי הגמר	הגמר	הערות	מחוז
א"ק אישי, ז'ח', ט', י"א, י"ב	ראשון, ד' בניסן, 24.3.96	חמישי, י' באייר, 29.4.96			ירושלים
א"ק, ז'ח', ט' בתי"ס	שישי, כ"ג בניסן, 12.4.96	חמישי, כ"ז באייר, 16.5.96		בתי"ס בלבד (לא מועדונים)	תל אביב
גמר ארצי, א"ק, ז' - ח', ט' מועדונים + בתי"ס	חמישי, י"ג באייר, 2.5.96	חמישי, י"ב בסיוון, 30.5.96			תל אביב
ט. מירוצים, התעמלות ואליפויות למסגרות ייחודיות					
בענפי התחרות ריצת ניווט והתעמלות ז' - ח' תהיה ההרשמה הארצית לתחרות ישירות במחלקה למפעלי ספורט בהתאחדות הספורט לבתי הספר.					
פרטים יימסרו לבתי הספר המעוניינים שיפנו למחלקה למפעלי ספורט בהתאחדות הספורט לבתי הספר.					
להלן הטבלה המלאה של האירועים בענפים אלה:					
הענף	מועד הדיווח	הגמר	הערות	מחוז	
התעמלות עד ו'	רביעי, י"ב באייר, 1.5.96	רביעי, י"ח בסיוון, 5.6.96		דרום	
התעמלות ז' - ח'	שני, ט' בטבת, 1.1.96	חמישי, י"ג באייר, 2.5.96	הרשמה פתוחה	חיפה	
ניווט, ח' - ט', י' - י"א	שני, ט' בטבת, 1.1.96	רביעי, כ"ח בניסן, 17.4.96	הרשמה פתוחה	צפון	
טניס שולחן, י' - י"א	רביעי, י"ב באייר, 1.5.96	שני, ט"ז בסיוון, 3.6.96		חיפה	
אליפות היחידה לטיפוח ספורטאים צעירים מצטיינים	-	שלישי, י"ח באייר, 7.5.96		וינגייט	
טורניר כדורעף למועדוני ספורט בית ספריים	ההרשמה דרך היחידה לטיפוח ספורטאים צעירים	שני-רביעי, ה' - ז' בניסן, 25 - 27.3.96	לכיתות ז' - ח', ט'	וינגייט	

י. ערבי מופעים במחול

האירועים מתוכננים לסיכום שנת הלימודים. מנהלי בתי הספר המעוניינים להשתתף בהם יכוונו את המורים לחינוך גופני להכנת מופעים מבעוד מועד. בדבר פרטים אפשר לפנות לפיקוח על החינוך הגופני והספורט במחוזות.

יא. בית הספר הרוקד

מפעל "בית הספר הרוקד" בבתי הספר היסודיים והעל יסודיים ייערך גם בשנת הלימודים התשנ"ה. כ"בית ספר רוקד" יוכר מוסד חינוכי שהדגיש בתכנית הלימודים שלו (במרבית הכיתות) הוראה עקבית של ריקודי עם ישראלים וארגן הרקדות של כלל התלמידים באופן שיטתי וקבוע. המפעל אינו תחרותי, וכל בית ספר שיעמוד בדרישות המפעל יזכה באישור מטעם הפיקוח על החינוך הגופני.

בתי הספר שישתפו את הורי התלמידים במפעל (חוגים והרקדות) יזכו לציון מיוחד. חוברות הדרכה וקלטות למפעל "בית הספר הרוקד" אפשר לרכוש בחנות הספרים שבמכון וינגייט.

יב. מועדי המופעים המסכמים של מגמות המחול

הענף	מועד האירוע הארצי
ביה"ס הרוקד	שני, ט' בסיוון, 27.5.96
יום מחול	רביעי, כ"ד בשבט, 14.2.96
ארצי, חט"ב	
יום מחול	חמישי, א' בניסן, 21.3.96
ארצי, חט"ע	
ערב מחול, עבודות מצטיינות	חמישי, כ"ז באייר, 16.5.96
יום ארצי, בתי"ס יסודיים	רביעי, י"ח בטבת, 10.1.96
מפגש המחול והילד (daCi)	שני, ח' בתשרי, 2.10.96

יג. מועדי התחרויות המסכמות בחתירה ובשיט

הענף	הגמר	הערות	מחוז
חתירה	שלישי, כ"א באדר, 12.3.96	מרכז ימי, טבריה	צפון
מפרשים	חמישי, י"ב בסיוון, 30.5.96	מרכז ימי, תל אביב	תל אביב
קיאקים	מרס 96, מרכז ימי	תל אביב	תל אביב
גלשי מפרש	י"ג-י"ט באדר, 4*10.3.96	מרכז ימי אילת	דרום

יד. אות הכושר והספורט

מבחי "אות הכושר והספורט" הם חובה בכל בתי הספר היסודיים והעל יסודיים, מכיתה ד' ועד כיתה י"ב.

את הישגי התלמידים והתלמידות בכיתות ו', ט' וי"ב במבחן אות הכושר והספורט חובה לשלוח ליחידה לפעולות ספורט עממיות במכון וינגייט (פרטים בנספח א לחזור זה).

טו. חוגי ספורט

חוגי ספורט יפעלו בבתי הספר היסודיים והעל יסודיים. כן יפעלו מרכזים אזוריים/יישוביים לפעילות ספורטיבית לתלמידים מצטיינים בענפי ספורט שונים.

הומלץ לפני הרשויות המקומיות לפתוח חוגים יישוביים להתעמלות מתקנת ולכושר גופני. אנו מציעים למנהלי בתי הספר ולמורים לחינוך גופני להפנות תלמידים הזקוקים לכך לחוגים אלה.

טז. יזמות חינוכיות

יש לעודד ביצוע יזמות חינוכיות מקצועיות ולתת להן פרסום בכל המסגרות האפשריות. מנהלי בתי הספר והמורים לחינוך גופני מתבקשים להעביר בכתב דו"ח והצעות לביצוע יזמות למפקחים על החינוך הגופני והספורט במחוזות במהלך כל שנת הלימודים התשנ"ו. (ה"ש)

א. מועדי בחינות הארציות – התשנ"ו

1. הבחינה לכיתה ז' (שנה"ל הראשונה): יום שלישי, י"א באייר התשנ"ו (30 באפריל 1996).
 2. הבחינה לכיתה ו' (בערבית מדוברת) ולכיתה ח': יום שני, כ"ז באדר התשנ"ו (18 במארס 1996). הבחינה לכיתה ח' תכלול אף את הבנת הנשמע.
 3. הבחינה לכיתה ט': יום שלישי, כ"ח באדר התשנ"ו (19 במארס 1996). הבחינה תכלול את הבנת הנשמע.
 4. הבחינה לכיתות י' וי"א: יום רביעי, כ"ט באדר התשנ"ו (20 במרס 1996). הבחינות תכלולנה את הבנת הנשמע.
- כל הבחינות תתקיימנה במהלך השיעור השני. הבחינות תוערכנה על ידי המורים, כמקובל עד כה.

ב. הכנס הארצי של המורים לערבית – התשנ"ו

הכנס הארצי השמיני של המורים לערבית בבתי-הספר העבריים מתוכנן ליום חמישי, ז' בכסלו התשנ"ו (30 בנובמבר 1995), בגבעת חביבה. הכנס יכלול, כבעבר, יריד ספרים

56. הודעות המפמ"ר לערבית ולאסלאם (בבתי-הספר העבריים)

ואמצעים לימודיים, מפגשים בין מורים בבתי ספר עבריים וערביים וסיור בכפרים סמוכים.

פרטים נוספים יימסרו בחוזר המפמ"ר לערבית.

הופיעו שני פרסומים חדשים המיועדים לשימוש בכיתות לאנגלית בבתי-הספר:

57. הודעות המפמ"ר לאנגלית

ALIVE: אוגדן פעילויות בנושא איכות הסביבה המיועד לכיתות ד'–י"ב. עותק נשלח לכל בתי-הספר במרוצת חודש יוני 95.

PEACING IT TOGETHER: ספר מקורות ופעילויות בנושא תהליך השלום, מיועד לכיתות ז'–י"ב. בימים אלה עומד להישלח עותק לבתי-הספר העל-יסודיים.

שני הפרסומים הם פרי עטו של אבי צור, מפקח על לימודי האנגלית באגף לחינוך התיישבותי.

ארגונים – הודעות ופעולות

58. הודעות החברה להגנת הטבע

החברה להגנת הטבע מקיימת חוגים לילדים חובבי טבע: לומדים טבע: על החי, הצומח ותופעות טבע, מעבר לחומר הנלמד בבית הספר.

טיולי טבע: סיורים, טיולים, תצפיות, ימי טבע וטיולי משפחות בשבתות ובחופשות.

יוצרים בטבע: פעילות יוצרת, האזנה לסיפורים ולאגדות, בישולים בטבע ועוד ועוד.

שומרים על הטבע: איכות הסביבה, שימור אתרים ומודעות לחשיבות השמירה על הטבע כחלק מסגנון ואיכות חיינו כאזרחים.

החוגים מיועדים לגילאי הגן וכיתות א'–ו'.

מסגרת הפעילות

חוגי הטבע פועלים במקביל לשנת הלימודים בבית הספר. חניכי החוג נפגשים פעם בשבוע לפעולה בת שעה ומחצה. כמו כן מתקיימים ארבעה טיולים בני יום שיתבצעו בחופשות בתי-ספר ו/או בשבתות. חלק מהטיולים מיועדים לטיולי משפחות וחלקם לטיולי חוג.

מקום הפעילות

פעילות החוג מתקיימת במרכז הקהילתי, בבית ספר שהוא שלוחה לפעילות המרכז הקהילתי, במועדוניות ובגני ילדים.

ניתן ליצור קשר עם המקומות הבאים שבהם מפעילים חוגי טבע והעשרה:

כרמיאל (מל"ש כרמיאל), טל' 9880452-04
גליל תחתון ועמקים (ביס"ש אלון תבור), טל' 767798/88-06
חיפה והקריות (ביס"ש כרמל), טל' 664159-04
חדרה, נתניה, לב השרון, עמק חפר (ביס"ש פולג), טל' 333527-09
פ"ת, יהוד, קרית אוננו, רמת השרון, הרצליה, אזור מודיעין (ביס"ש ירקון), טל' 9344391-03
כפר סבא, רעננה, הוד השרון (סניף כפר סבא), טל' 901397-09
ת"א, חולון, בת-ים (ביס"ש איילון), טל' 6822357-03, 6811154-03
גבעתיים, רמת-גן (בית טייבר), טל' 322471-03
רחובות, ראש"צ, נס-ציונה (ביס"ש שורק), טל' 407534/825-08
ירושלים והסביבה (ביס"ש ירושלים), טל' 254974-02, 252793-02
באר-שבע והסביבה, ערד (ביס"ש באר-שבע), טל' 238527-07.

59. א. השתלמויות מורים בהיסטוריה

1. עם ישראל בתקופת בית שני

מרכז זלמן שזר, בשיתוף המפמ"ר להיסטוריה, מקיים בשנת הלימודים התשנ"ו שתי השתלמויות מורים בנושא "עם ישראל בתקופת בית שני". השתלמות אחת תתקיים בתל-אביב והשנייה בירושלים.

שתי ההשתלמויות תתקיימנה במבנה של קורס שנת.

המפגשים יתקיימו פעם בשבועיים, וישולבו בהם מבכירי החוקרים בארץ.

בין הנושאים שיידונו בהשתלמויות:

- * מגוון היהודים והיהדות
- * יהודים מול הלניזם והעולם הרומי
- * ספרות יהודית ויהודית-הלניסטית
- * זהות עצמית של יהודים כבני דת אחת או כבני לאום
- * התבוללות מול התבדלות
- * כיתות וזרמים ביהדות

* המסגרות הפוליטיות – יהודיות ולא-יהודיות
* מקומה ומשמעותה ההיסטורית של מדינת החשמונאים.

ההשתלמויות מקנות גמול של 56 שעות השתלמות עם ציון, ומחירן 90 ש"ח.

אלה זמני ומקומות ההשתלמויות:

תל אביב: ימי רביעי, 16-19, במרכז הפדגוגי, רחוב טשרניחובסקי 17, תל-אביב.

ירושלים: ימי חמישי, 16-19, במרכז ההדרכה, רחוב נרקיס 11, ירושלים.

2. נשים בישראל: מקומה של האישה במשפחה ובחברה היהודית

מרכז זלמן שזר, בשיתוף עיריית נתניה, המחלקה להשכלת מבוגרים, מקיים בשנת הלימודים התשנ"ו קורס שנתי בנושא "נשים בישראל: מקומה של האישה במשפחה ובחברה היהודית".

הקורס יתקיים בימי רביעי בשבוע, פעם בשבועיים, ויתחיל ביום רביעי, ח' במרחשוון התשנ"ו (1.11.95). המרצים בקורס יהיו מבכירי החוקרים בארץ.

בין הנושאים שיידונו:

* היסטוריה של המשפחה: גישות ומגמות חדשות בהבנת ההיסטוריה ומחקרה

* נשים ומעמדן בעת העתיקה

* המיניות ויחסי המינים בתקופת המקרא

* המשפחה היהודית בתקופת בית שני, משנה ותלמוד: היסטוריה והלכה

* גירושין ועגינות בתולדות ישראל

* המיניות והמינים בקבלה ובמיסטיקה היהודית

* התמורות בזוגיות היהודים ובמשפחה היהודית בעת החדשה: השפעתה של המודרנה

* הגבר והאישה בתנועה הציונית ובמדינת ישראל

* המשפחה הישראלית: התגבשותה וזהותה.

הקורס מקנה 56 שעות גמול עם ציון למורים.

דמי ההשתתפות: 350 ש"ח (המחיר אינו כולל עלות סיורים).

הקורס יתקיים בימי רביעי, בין השעות 16-18, בחדר העיון של הספרייה העירונית, שמואל הנציב 30, נתניה.

3. המזרח התיכון

מרכז זלמן שזר, בשיתוף האוניברסיטה העממית, תל-אביב, יקיים בשנת הלימודים התשנ"ו קורס בנושא המזרח התיכון. בקורס ירצו מבכירי החוקרים בארץ. בין הנושאים שיידונו בקורס:

- * תרבות האסלאם – היסטוריה ואקטואליה
- * הנביא מוחמד ובשורת האסלאם
- * הקוראן והתורה שבעל-פה
- * המשפט המוסלמי והתמודדותו עם החיים המודרניים
- * הג'יהאד
- * ירושלים באסלאם וההיבטים הלאומיים-הפוליטיים
- * תנועות אסלאמיות היום
- * פונדמנטליזם וגילוייו במזרח התיכון
- * הלאומיות הערבית
- * מיעוטים במזרח התיכון
- * הסכסוך הישראלי-הערבי.

הקורס יקנה גמול השתלמות למורים, ויחל בחורף 1996.

ב. ספרים חדשים

1. עולם כמנהגו נוהג: פרקים בתולדות המנהגים, הלכותיהם וגלגוליהם, מאת יצחק (אריק) זימר

הספר דן בתולדות מנהגים בתחומים שונים ומגוונים. החלק הראשון חוקר, בין היתר, גלגולי מנהגים כמו כיסוי ראש לגברים, הפיאות הארוכות ותיקוני הגוף בשעת התפילה, מראשית התהוותם עד ימינו. החלק השני מנתח תשעה מנהגים שהנהגתם שונה במזרח אירופה, והם "מנהגי אושטרייך", ובמערב אירופה, והם "מנהגי ריינוס". נעשה ניסיון לחפש את השורשים להבדלים האלה במיוחד בקרב חסידי אשכנז ולמצוא את מוצאו של כל מנהג ומנהג. חלק זה דן במנהגי יולדת, מאכלות אסורים, כיבודים בבית-הכנסת ומנהגי טלית ותפילין על פי המקורות התלמודיים והספרות הרבנית העשירה מימי הביניים המצויה בידינו.

זהו ספר למורה, לחוקר ולקורא המשכיל המתעניין במורשת ישראל ובתרבות היהודית בכל התפוצות בימי הביניים ובעת החדשה.

2. אשנב לחייהן של נשים בחברות יהודיות, קובץ מחקרים בעריכת יעל עצמון

האם גם נשים השתתפו בטקסים שנערכו בבית המקדש בתקופת הבית השני? מה היה מעמדה של האישה היהודייה בחברת ימי הביניים? כיצד הבינו רופאים, רבנים ואנשי מדע את מערכת הרבייה הנשית והגברית באותה תקופה, ואילו פנים היו ליחסי המין וליחסים שבין המינים בחברות אלה?

על שאלות אלה ואחרות בא לענות קובץ מחקרים מגוון זה, העוסק בין היתר באלימות כלפי נשים בחברה היהודית הים תיכונית, ברשמי מסע במזרח של נשים מערביות העוקבות מקרוב אחר עולמן של נשים בארצות האסלאם במאות ה-18 וה-19, במעמדה של האישה בראשית ההתיישבות הציונית בארץ ישראל, בטקס "הסרט הלבן" והסרט הירוק של יוצאי מרוקו בישראל ובדמותה של האישה הישראלית בקולנוע ובספרות הישראלית העכשווית.

פרטים נוספים, הרשמה ורכישה במרכז זלמן שזר, ת"ד 4179, ירושלים 91041, טל' 02-669464, 02-637171, פקס' 02-662135.

תכנית הדרכה לתלמידים לשנת התשנ"ו

במוזיאון למורשת עדות ישראל יש אולמות תצוגה המכילים מוצגים אמנותיים ופולקלוריסטיים הקשורים במורשת עדות ישראל; ביניהם:

1. אוסף אתנוגרפי אותנטי המייצג את עדות ישראל
2. ציורים מרשימים המשחזרים את ירושלים המקורית ותמונות מסיפורי התנ"ך
3. דגמים של בתי כנסת מצפון אפריקה ומאירופה
4. אוצר של כ-2,000 הגדות של פסח ע"ש משה פוגל ז"ל
5. תערוכה של דמויות עשויות מעץ, מרפיה ומקרמיקה המשחזרות את העיירה היהודית
6. מוצגים הקשורים לאירועים היסטוריים בתולדות הציונות, כמו שואה, עלייה ועוד.

בתערוכות השונות מוצגים גם תעודות, כתבי-יד נדירים ואוספים מיוחדים הלקוחים מתוך אוספים ארכיוניים של אנשי שם הנמצאים במכון.

60. הודעות מכון
הברמן למחקרי
ספרות –
המוזיאון למורשת
עדות ישראל

להלן מגוון נושאים שניתן לקבל בהם הדרכה במוזיאון. הנושאים מותאמים לגיל הרך, לתלמידי בתי הספר היסודי ולתלמידים של החינוך המיוחד. הפעילות כוללת הדרכה בליווי מוצגים, כתבי יד מקוריים, רפרודוקציות, שקופיות, סרטי וידאו, קלטות, דפי עבודה, משחקים וסדנאות. ניתן להזמין ביקור המתמקד באחד הנושאים המוצעים, או בנושא אחר שיוצע על ידי הצוות המקצועי של בית הספר.

להלן רשימת הנושאים:

ירושלים בת 3000 שנה; "שלום על ישראל" – באמנות היהודית; האמנות היהודית בארצות צפון אפריקה: מרוקו, תוניסיה, אלג'יריה; ספר התורה וקישוטיו; הסידור; בית הכנסת – אמנות וסמל; מועדי תשרי באמנות; חנוכה – מנורת החנוכה; פורים – "סיפורה של מגילה"; פסח – "ההגדה שלי"; יום השואה – "אין פרפרים פה"; יום העצמאות – "ושבו בנים לגבולם"; שבועות – כתר תורה; נרות שבת; קשרי התרבות היהודית והערבית – ביטויים באמנות ובספרות; ישראל וישמעאל: הקיום היהודי בארצות ערב; מוסיקה בעדות ישראל (עם תערוכת כלי נגינה נדירים); אמנות הספר העברי לתולדותיו; עדות וסיפוריהן – פולקלור וסיפור עממי; "התפילין שלי" – בר מצווה.

המוזיאון פתוח לקהל בימים א'-ה', בשעות 9-16. ניתן לבקר גם בשעות אחר הצהריים, על פי תיאום מראש.

דמי הכניסה לתלמיד: 7 ש"ח (ובכלל זה הדרכה והפעלה). משך הפעילות כ-3 שעות.

כתובת המוזיאון: שדרות דוד המלך 20, ת"ד 383, לוד 71103, טל' 08-241160.

טיולים וביקורים במוזיאונים ובאתרים

מוזיאון האדם והסביבה בפתח-תקווה הוא מוזיאון ייחודי, העוסק באדם וביחסי הגומלין בינו לבין הסביבה. במוזיאון פותחה גישה חדשנית רבת-תחומית להוראת מדעי הטבע, המשלבת תערוכות פעלתניות והפעלות בתחומי המדע והאמנויות (אמנות פלסטית, מוסיקה, קולנוע, דרמה ותנועה).

גישה זו יוצרת חוויה רגשית ובעקבותיה את הטמעת הנושא המדעי, מגוון סיורים לתלמידים ולבני נוער בסביבה מדעית-טכנולוגית מעשירים ומשלימים את תהליכי ההוראה והלמידה בבית-הספר.

61. התנסויות, חוויות ולמידה במוזיאון האדם והסביבה בפתח-תקווה

תערוכות הקבע במוזיאון

1. מסע אל לב החיים

זוהי תערוכה ייחודית בארץ, המציגה את הקשר בין אורח-חיים נכון למערכת הלב, כלי-הדם והדם.

התערוכה היא בשיתוף מכון הלב בתל-השומר, מרכז קופת-חולים, המחלקה לחינוך לבריאות ומשרד החינוך התרבות והספורט.

בתערוכה מוצגים להתנסות עצמית מודלים פעלתניים, שעשועים ומערכת ממוחשבת. המסע אל לב החיים מוביל את המבקר לתחנות בנושא תזונה, כושר גופני, מתחים ועישון.

2. מעשה בכיפה ירוקה – אגדה אקולוגית

זוהי תערוכה המציגה את יחסי הגומלין בין האדם לסביבה ואת השפעתם על בריאותו ועל איכות חייו. התערוכה מבוססת על דמויות מאגדות האחים גרים. הסבתא מייצגת את הסביבה, הזאב, הבנוי מחומרי פסולת, מייצג את המפגעים, והצייד הוא איש החוק, המציע פתרונות לבעיות אקולוגיות.

כיפה ירוקה פוגשת במהלך טיולה בנושאים שונים: תהליכים מחזוריים בטבע, שרשרות מזון, תהליכי מיון ומחזור, מטרדי רעש, תא אקוסטי, בית אקולוגי, מוזיאון לאמנות המאה העשרים, חנות לצרכנות ידידותית לסביבה, זולל פלסטיק ועוד.

3. חשחושים עם החושים

חושי האדם מומחשים באמצעות מוצגי התנסות.

תערוכה מתחלפת

הוקוס פוקוס

מציאות ואשליה במדע ובאמנות, תערוכת התנסות.

שעות הפתיחה

בימים א'-ה', בין השעות 8.30-13 (לקבוצות מודרכות בתיאום מראש); בימי ג', בין השעות 16-18.30; במוצאי שבת, בין השעות 17-20.

כתובת המוזיאון: מוזיאון האדם והסביבה, רחוב שרת 16, פתח-תקווה, טלפקס 9245798-03 ו-9219201-03.

62. מדרשת הר הרצל לקראת שנת התשנ"ו, שבה ימלאו 100 שנים לחיבורה של תכנית "מדינת היהודים" על ידי חוזה המדינה, בנימין זאב הרצל, וערב שנת התשנ"ז שתוכרז כ"שנת הציונות" לציון 100 שנים ליסודה של

התנועה הציונית בקונגרס הציוני בבאזל, מציעה מדרשת הר הרצל ללימודי הציונות מגוון ייחודי ורלוונטי של תכניות לימודיות וסדנאות חינוכיות, שפותחו, שוכללו ועודכנו על ידי הצוות האקדמי של המדרשה.

כל התכניות מתמקדות מבחינת תוכן בבירור מהות הציונות בהקשרים אקטואליים ובנויות בסדנאות של חצי יום כל אחת. כל סדנה בנויה על עבודה בקבוצות משימה על פי משאבים מוזיאוניים וארכיוניים המצויים במוזיאון הרצל ובמדרשה, כבסיס לבנייה משותפת של עמדת התבוננות מאוזנת במגוון היבטים אקטואליים של הנושאים הנלמדים.

בתהליך הלימודי משולבים גם עזרי לימוד אור-קוליים שונים (שקופיות, סרטי וידאו ועוד) וכן סיור לימודי מונחה במוזיאון ובאתר.

אלה התכניות:

א. "החברה החדשה" (אצל הרצל) כדגם של מדינה מודרנית – המציאות לעומת החזון

(לבתי הספר הדתיים פותח במדרשה נדבך נוסף של התכנית, המתמקד ומחדד את הפן המיוחד של הציונות הדתית מול הציונות הקלאסית, תחת הכותרת "החברה החדשה" – שותפות: חזון ומציאות).

ב. הציונות והשוואה בהקשרים אקטואליים של תקומת ישראל
ג. "מבאזל לירושלים – מאידאולוגיה למעשה"

ד. "בין יהדות לציונות, מאבק של זהויות".

לרגל ציון אירועי שנת ירושלים הורחב המקום שתופסת בעיית ירושלים על היבטיה השונים במגוון התכניות של המדרשה.

התכניות מיועדות לכיתות י"א – י"ב ובנויות על פי שיטות המקנות ידע בסיסי בתולדות הציונות ובהבנת המציאות החברתית והפוליטית בארץ, תוך כדי הפעלה מקסימלית של התלמידים ובהנחיית מומחים אקדמיים לנושאים השונים. הסדנאות משרתות את תכנית הלימודים בתולדות עם ישראל ובאזרחות. לתלמידים עולים קיימות סדנאות מקבילות בשפות האם.

ניתן להזמין יחידה של סדנה אחת (חצי יום) או סמינר ארוך, הכולל מבנה מתודולוגי של כמה יחידות (סדנאות), ובמידת הצורך בתוספת של פעילויות משלימות ביניהן, כגון סיורים בירושלים הקשורים לנושאי הלימוד, מפגשים בלתי אמצעיים עם אוכלוסיות שונות בחברה וכד'.

פרטים והרשמה במדרשת הר הרצל ללימודי הציונות, המחלקה לארגון, ההסתדרות הציונית העולמית, ת"ד 92, ירושלים 91920, טל' 02-202577 ו-02-202417 (אצל נאוה אבישר, רכזת השיבוץ).

מוזיאון ארץ-ישראל בתל-אביב מזמן לתלמידי בתי הספר היסודיים, חטיבות הביניים ובתי הספר העל-יסודיים פגישה מרתקת עם התרבות החומרית של עם ישראל בארצו, למן תקופת האבן ועד לעת החדשה.

למבקר בקריית המוזיאון ממתינים מוקדי הפעלה רבים, ובהם אוספים נדירים של חפצי אמנות.

לתיאום ביקורים ולהדרכות ניתן לפנות לאגף החינוך במוזיאון, טל' 03-6415244 ו-03-6413217.

פרסומים

המזכירות הפדגוגית

הפיקוח על הוראת האנגלית

ללמד אנגלית בכיתות ברמות שונות, T.E.E.C.H.

הספר כולל מאמרים תיאורטיים בנושא הוראת האנגלית בכיתות הטרוגניות, שיטות הוראה שונות ורעיונות ופעילויות ליישום בכיתה. כמו כן, יש בספר מידע על מגוון רב של חומרי לימוד המתאימים להוראת האנגלית בכיתות הטרוגניות בחטיבות הביניים.

מס' קטלוגי: 03.002.032; מחיר 17 ש"ח.

אגף שח"ר

סיפורים שלנו – קדם מקראה – חוברת א'

מס' קטלוגי: 03.014.001; מחיר: 8.30 ש"ח.

סיפורים שלנו – קדם מקראה – חוברת ב'

מס' קטלוגי: 03.014.002; מחיר: 8.30 ש"ח.

סיפורים שלנו – קדם מקראה – חוברת ג'

מס' קטלוגי: 03.014.003; מחיר: 8.30 ש"ח.

סיפורים שלנו – קדם מקראה – חוברת ד'

מס' קטלוגי: 03.014.004; מחיר: 8.30 ש"ח.

אלו 4 חוברות סיפורים הכתובות בגישה חדשה, המתאימה לילדים שסיימו את האולפן.

הסיפורים נרשמו מפי תלמידים על-ידי מורות, ועובדו על-פי שיטת "השכתוב הדידאקטי" שפיתח פרופ' ש' הרמתי. קריאה בסיפורים אלה תעודד את הילדים להתמיד בקריאה וליהנות ממנה.

63.
מוזיאון ארץ-
ישראל, תל-אביב

64.
פרסומים חדשים
של משרדנו
ופרסומים
הנמצאים במלאי

עיצוב ואיור: הדס בר יוסף.

44 עמודים.

כשירות חברתית על-ידי משחק ושיח

כתבו: שוש ויפת בן אמוץ.

הספר נועד לשמש מדריך למחנך המנחה בסדנה. הספר כולל יסודות תיאורטיים, הנחיות מתודיות ומבחר פעילויות. נושאי הפעילויות ערוכים כיחידות מתודיות בפני עצמן ובדרך המאפשרת למחנך לבחור את התכנים המתאימים לצרכים שלו ושל תלמידו. הספר ממוקד בסוגיות שבין אדם לחברו הערוכות במעגלי חיים בינאישיים וקבוצתיים. תכנית החינוך לכשירות חברתית על-ידי משחק ושיח מופעלת ב-16 השנים האחרונות בבתי-הספר העל-יסודיים על-ידי מחנכי כיתות ז' – י"ב.

מס' קטלוגי: 03.014.005; מחיר: 28 ש"ח.

המזכירות הפדגוגית

הפיקוח על הוראת התנ"ך

"על הפרק" 9

"על הפרק" הוא כתב-עת למקרא העוסק בחקר המקרא ובהוראתו. הוא מיועד למורים בבית הספר היסודי, בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה בחינוך הממלכתי.

בכתב העת מאמרים העוסקים בפרקים ובסוגיות המרכזיות מתוך תכנית הלימודים במקרא. כן סוקר כתב העת ספרי עיון, מחקר ופירוש, ולעתים ממליץ על אחדים מהם. בכך הוא תורם להכוונת המורים אל ספרי עזר והעשרה בתחום.

בגיליון 9 חמישה חלקים:

חלק א': חקרי מקרא ופרשנותו

חלק ב': על לימוד המקרא והוראתו

חלק ג': שתי הצעות למערכי שיעורים, בספר חגי ובספר איוב פרק ג'

חלקים ד' ו-ה': ביקורת ספרים וסקירת ספרים.

כתב העת משמש במה משותפת לאנשי אקדמיה ולמורים, לפרסום מאמרי מחקר ודידקטיקה, ומשמש נקודת מפגש חשובה למגזרים אלה.

התשנ"ה, 1995, 88 עמ'.

מס' קטלוגי: 03.004.013; מחיר: 14.20.

מינהל החינוך הדתי

רש"י – תמונת עולמו היהודית

מאת: דב רפל.

דברי רש"י, כמעט כולם, לקוחים מן התורה שבכתב ומן התורה שבעל-פה. ואולם במקורות אלה נאמרו דעות רבות הסותרות אלה את אלה, והעדפה שיטתית של סוג אחד של דעות על סוג אחר עשויה להציג השקפה חדשה. תמונת עולמו היהודית של רש"י משתקפת בהעדפה השיטתית. בחוברת: מבוא; פרק א': ישראל; פרק ב': ערכים; פרק ג': אמונה. בסופה של החוברת מפתחות.

מס' קטלוגי: 02.089; מחיר: 11.30 ש"ח.

גדולי רבני סוריה והלבנון

מאת: גיורא פוזילוב.

מבוא הספר עניינו סקירה קצרה אודות תולדות היהודים בסוריה, ואילו שמונת פרקי מוקדשים לתיאור דמותם של שמונה מגדולי חכמי ישראל, החל מדור גירוש ספרד ועד לדורות האחרונים. התשנ"ה, 1995. 160 עמודים.

מס' קטלוגי: 02.090; מחיר: 16.90 ש"ח.

המינהל הפדגוגי

האגף לחינוך יסודי

המחלקה למיומנויות יסוד

ככתבם וכלשונם

כתבו וערכו: ד"ר צביה ולדן וד"ר אילנה זיילר.

הספר "ככתבם וכלשונם" עוסק בכתיבתם של ילדים צעירים. חומר הרקע לספר נאסף במסגרת פרויקט שבדק כיוונים התפתחותיים של רכישת השפה הכתובה מנקודת ראותו של הילד הלומד. הספר מיועד למורים בכיתות היסוד ולאנשי מקצוע העוסקים בכתיבה מההיבט ההתפתחותי.

מס' קטלוגי: 03.005.013; מחיר: 20.40 ש"ח.

המינהל הפדגוגי

האגף לחינוך על-יסודי

ההוראה הדיפרנציאלית בכיתה ההטרוגנית, חוברת למורה לספרות

מטרת שיטת ההוראה הדיפרנציאלית היא שיפור הישגי התלמידים בכיתה ההטרוגנית, שיפור היחסים החברתיים וקידום האינטגרציה בין האוכלוסיות השונות.

השיטה מציעה דרכי התמודדות חינוכית ולימודית הולמת בין תלמידים בכיתה ההטרוגנית, ארגון נכון של זמן המורה ושל הסביבה הלימודית וגיוון דרכי ההוראה וחומרי הלמידה והתאמתם לתלמיד.

החוברת עוסקת בהוראת הספרות בכיתה ההטרוגנית בשיטה הדיפרנציאלית. היא מחולקת למספר יחידות הוראה, בליווי דפי עבודה לתלמיד המיועדים לשלוש קבוצות: גבוהה, בינונית, ונמוכה.

התכנית נכתבה על-ידי נירה אלטלף ומיכל רז, יוזמות, מפתחות ומפעילות השיטה.

ירושלים, התשנ"ה. כריכה רכה. 206 עמודים.

מס' קטלוגי: 03.010.003; מחיר: 20.40 ש"ח.

המינהל הפדגוגי

השירות הפסיכולוגי-הייעוצי

בית-ספר לא אלים (הצעה להשתלמות מוסדית)

תכנית זאת באה לעולם בזמן שהאלימות בתוך בית-הספר ומחוץ לו עלתה למודעות הציבור והרושם הוא כי אלימות זאת הולכת וגוברת בצורה שקשה לשלוט עליה.

בבסיס התכנית התפיסה שאלימות, אף אם היא אינה ניתנת לחיסול סופי, ניתנת להפחתה משמעותית, כדי שלא תסכן עוד תלמידים ותאפשר לבית-הספר לפעול ביעילות.

מס' קטלוגי: 10.027; מחיר: 17 ש"ח.

את הפרסומים ניתן להשיג במקומות אלה:

תל-אביב: "אטלס", צ'לנוב 49 – 51, טל' 378901 – 03,

03 – 377890, מרכז תצוגה, רכישה במקום

ירושלים: "בית הלל סלוצקי", הלל 4, טל' 244848 – 02,

מרכז תצוגה, רכישה במקום

חיפה: "ספרי", החלוק 16, טל' 662465 – 04

לקראת שנת הלימודים החדשה ניתן לרכוש בשירות הפרסומים של מרכז ההסברה את הפרסומים האלה:

מגילת העצמאות (נייר דמוי קלף, 30×80 ס"מ), 3 ש"ח

"התקווה" – ההמנון הלאומי (35×50 ס"מ), 3 ש"ח

סמל המדינה (25×35 ס"מ), 3 ש"ח

65.
פרסומי מרכז
ההסברה

כרזת הדגל (50×70 ס"מ), 3 ש"ח

תמונת נשיא המדינה (25×35 ס"מ), 3 ש"ח

תמונת ראש הממשלה (25×35 ס"מ), 3 ש"ח

מלחמת העולם השנייה – המלחמה ששינתה את פני העולם (176 ע"מ), 37 ש"ח

התעשייה עתירת הידע בישראל, 3 ש"ח

מפת ישראל, 16 ש"ח

מפת ירושלים, 13 ש"ח

האוכלוסייה בישראל, 6 ש"ח

תהליך השלום במזרח התיכון, 9 ש"ח.

את הפרסומים ניתן לרכוש במשרדי מרכז ההסברה:

ירושלים: רח' הלל 14, מיקוד 94581, טל' 02 – 243678

תל-אביב: רח' קפלן 2, מיקוד 64734, טל' 03 – 6962618

חיפה: מגדל הנביאים, רח' כורי 2, מיקוד 33045, טל' 04 – 622361/2

באר-שבע: בית יד לבנים, ת"ד 100, מיקוד 84100, טל' 07 – 233906

נצרת: בניין עוואד עפיפי, ת"ד 1521, נצרת 16101, טל' 06 – 555210

הפונים אל משרדי מרכז ההסברה באמצעות הדואר לשם רכישת פרסומים יוסיפו דמי משלוח כדלקמן:

עד 10 חוברות: 4 ש"ח; כרזות (כולל גליל קרטון): 9 ש"ח; אוגדנים: 6 ש"ח ליחידה.

ד"ר שמשון שושני
המנהל הכללי

3. כמו כן יש עוד 3 טפסים:

א. טופס דיווח בית ספרי שנתי, לכל הכיתות, ללא ציון התוצאות

ב. טופס דיווח מפורט של כל כיתה, המחייב את כיתות ו', ט' ו-י"ב (הדיווח יתבצע אך ורק ע"ג הטופס המיועד לכך: "טופס דיווח כיתתי – מבחן כושר גופני לכיתה ו'/ט'/י"ב")

ג. טופס רישום וריכוז תוצאות כיתתי למשך השנה כולה, לשימושם הבלעדי של המורים.

הערה: טופס הרישום הכיתתי והמבחנים הוכנסו ליומן המורה לחינוך גופני.

4. קיימות חוברות הנחיות למורים: למבחני כדור יעף לכיתות ד'–ט', "אות היעף", ולמבחני התעמלות לכיתות א'–ח', "אות המתעמל". לקבלתן אפשר לפנות למפקח על החינוך הגופני במחוז או ישירות למחלקה.

5. לבידורים ולהזמנת טפסים, כרטסות הנחיה למבחנים, כרזות ועוד ניתן לפנות לרשות הספורט והחינוך הגופני, מכון וינגייט, נתניה, מיקוד 42902, טל' 09–639540–09 ו-09–639541, בימים א' עד ה', בין השעות 8–13.

ב. הנחיות למורים לחינוך גופני

1. תהליך מנהלי ראשון

א. אנא קראו את ההנחיות שבכרטסות בתשומת לב מרבית.

ב. הזמינו את הטפסים הדרושים לכם על גבי טופס הזמנת טפסים. מלאו את כל הפרטים המבוקשים, ובכלל זה מספר הסימול של בית הספר.

ג. בצעו את המבחנים לפי ההנחיות שבכרטסות ההסברה, ורשמו את תוצאות המבחנים בטופסי הרישום הכיתתיים המיועדים לכך (ראה לעיל, א' 3/ב–ג).

נשמח לקבל הערות והארות על דרך ביצוע המבחנים.

2. תהליך מנהלי שני, בגמר המבחנים

א. סכמו את תוצאות המבחנים. אין צורך לשלוח לרשות הספורט את טופסי הריכוז הכיתתיים, אלא רק את הדיווחים (ראה ב' להלן, "דיווח").

ב. קבעו את דירוג הנבחנים ("מצטיין", "טוב", "עבר").

נספחים

א. כללי

נספח א
מבחני "אות
הכושר
והספורט"
שנת הלימודים
התשנ"ו

1. ביצוע מבחני אות הכושר והספורט הוא חובה. המבחנים בוחנים כושר גופני:

לכיתה ד': 5 תרגילי מיומנות

לכיתה ה': 5 מבחנים באתלטיקה קלה

לכיתות ו'–י"ב: 5 מבחני כושר גופני אחדים.

2. המבחנים ודרכי הערכתם נכתבו על כרטסות צבעוניות לפי חטיבות הלימוד:

א. לכיתות בית הספר היסודי – ד', ה', ו' – ירוק

ב. לכיתות חטיבת הביניים – ז', ח', ט' – ורוד

ג. לכיתות החטיבה העליונה – י', י"א, י"ב – צהוב.

יש גם כרזות המאחדות את הכרטסות ואת לוחות הניקוד הכיתתיים המלאים לשני המינים.

השנה הוכנו גם כרזות מוקשות, וניתן לרכשן תמורת 6 ש"ח.

ג. רשמו וסכמו על גבי טופס "הזמנת תעודות, מדבקות וסמלי מצטיין" את מבוקשכם, בהתאם לכיתות ולסיווג. כמו כן, רשמו בעמודה השמאלית את ההזמנה לסמלי "מצטיין".

ד. לכל שכבת גיל צבע אחר:

יסודי (ד' – ו'): ארד

חטיבת ביניים (ז' – ט'): מוכסף

חטיבה עליונה (י' – י"ב): מוזהב.

ה. מלאו במדויק ובמפורט את פרטי בית הספר, ובכלל זה מספר הסימול, הכתובת והמיקוד.

ו. מחיר התעודה (כולל מדבקות סיווג): 0.70 ש"ח. מחיר סמל "מצטיין" ממתכת: 1.30 ש"ח. מחיר כרזות הנחיה מוקשות לביצוע מבחני אכ"ס: 6 ש"ח.

ז. לאחר סיכום עלות ההזמנה אנא שלמו באמצעות בנק הדואר, חשבון מס' 0 – 17410 – 0, ושלחו לרשות הספורט את טופס ההזמנה, בצירוף ספח הזיכוי או תצלומו.

אין לשלם בכל דרך אחרת.

ח. אתם מתבקשים להקדים את משלוח ההזמנות אלינו, רצוי עד אמצע חודש מאי, כדי שנוכל לשרת אתכם במהירות וביעילות, בטרם תסתיים שנת הלימודים.

ט. אם תוך 10 ימים לא יגיע אליכם החומר שהוזמן, אנא טלפנו לרשות הספורט ובדקו את הסיבה.

י. דיווח

1. טופסי הדיווח השנתיים (ראה א' 3/א' לעיל) יועברו למפקח המחוזי של רשות הספורט עד כ"ז באייר התשנ"ו (16 במאי 1996).

2. טופסי הדיווח של התוצאות לכיתות ו' וט' (ראה א' 3/ב' לעיל) יועברו למחלקה לפעילות ספורט עממי עד לאותו תאריך (16 במאי 1996).

3. טופסי הדיווח של התוצאות לכיתה י"ב (ראה א' 3/ב' לעיל) יועברו למחלקה לפעילות ספורט עממי עד סוף חודש מרס (תחילת חופשת הפסח).

נספח ב מחירי חומרים של צב"ר

במחלקה לפעילות ספורט עממי ניתן לרכוש חומר פרסום של "צב"ר": כרזות, חוברות, דפדפות, תעודות; חומר ל"אות הכושר והספורט": כרזות, תעודות, סמלי מצטיין, כרטסות הנחיה למבחנים, וכן חומר לפעילות במים: "מציל חובב", "אות השוחה" ו"אות השחיין".

להלן מחירון בתוקף מ"ו באלול התשנ"ה (1 בספטמבר 1995) ועד י"ז באלול התשנ"ו (1 בספטמבר 1996):

צב"ר

כרזות רקע צב"ר צבעוניות, $\frac{1}{2}$ גיליון 0.80 ש"ח
כרזות רקע צב"ר צבעוניות, $\frac{1}{4}$ גיליון 0.60 ש"ח

כרזות שונות צב"ר, $\frac{1}{2}$ גיליון

התעמלות לאישה ולנערה 0.80 ש"ח
בואו לים 0.80 ש"ח
אימון לכושר אווירני 0.80 ש"ח
תרגילים ועמדות ליציבה טובה 0.80 ש"ח
סדרה של 3 כרזות: "היה תמיד בכושר" – גמישות, כוח, סיבולת
שרירים וסיבולת אווירנית 2.40 ש"ח
הדרך לאורח חיים בריא (חדש) 0.80 ש"ח

כרזות שונות צב"ר, 1/4 גיליון

פעילות גופנית מהנה ומועילה בכל גיל (צב"ר)
הוסף חיים לשנותיך
שאף אוויר
תפוס גל
צועדים – רישם ופרסום למפעלים עממיים
כללי התנהגות ובטיחות בחדר כושר
צעידה לכושר ולהנאה (חדש)
אל תהמר על לבך, 1/8 גיליון

כרזות מוקשות

כרזות מוקשות צב"ר, 1/2 גיליון
כרזות מוקשות צב"ר, 1/4 גיליון

תעודות

תעודות רקע צב"ר בצבעים שונים
תעודות שילוב דורות

דפדפות

חינוך גופני בבית הספר מהו?
אופני הרים – פעילות ספורט בחיק הטבע
טיפוס מצוקים וגלישה
מבחן יכולת גופנית לגיל הזקנה
דף פרסום צעידה לכושר ולהנאה (חדש)

חוברות צב"ר

פעילות גופנית לאישה
הגנה עצמית לאישה
בואו נתגייס בכושר
משחקי נופש
פעילות גופנית בסוף שבוע
צב"ר – הסברה
פעילות גופנית – משקל, שומן ובריאות
בואו נרוץ
פעילות גופנית למבוגר ולקשיש
התגוננות עצמית
ספורט הניווט
צעידה לכושר ולהנאה

0.60 ש"ח
0.60 ש"ח
0.60 ש"ח
0.60 ש"ח
0.60 ש"ח
0.60 ש"ח
0.60 ש"ח
0.60 ש"ח

6.00 ש"ח
4.00 ש"ח

0.50 ש"ח
ללא תשלום

0.30 ש"ח
0.30 ש"ח
0.30 ש"ח
ללא תשלום
ללא תשלום

2.50 ש"ח
1.50 ש"ח
1.50 ש"ח
1.50 ש"ח
1.50 ש"ח
1.50 ש"ח
1.50 ש"ח
1.50 ש"ח
2.50 ש"ח
2.50 ש"ח
2.50 ש"ח
3.00 ש"ח

אות הכושר והספורט

כרזה 1/2 גיליון – השתתף והצטיין
במבחני "אות הכושר והספורט"
כרזה 1/2 גיליון – לוח הישגים כיתתי
0.80 ש"ח
0.80 ש"ח

כרזות מוקשות

אכ"ס, 1/2 גיליון
6.00 ש"ח

כרזות הנחיה וטבלאות ניקוד

לביצוע מבחני אכ"ס, ערוכים לפי
חטיבות הלימוד: ו': ירוק; ז'-ט': ורוד,
י'-י"ב: צהוב
כרזות מוקשות – הנחיה וטבלאות ניקוד,
לפי חטיבות לימוד, כל כרזה –
תעודה (כולל מדבקות ציון)
סמל מצטיין ממתכת
חוברת "אות היעף" לבתי הספר, לכיתות ד'-ט'
חוברת "אות המתעמל" לבתי הספר,
לכיתות א' – ח' (חדש)
2.50 ש"ח

פעולות במים

תעודה + סמל "מציל חובב"
תעודת "אות השוחה" לכיתות ה' (חדש)
תעודה "אות השחיין" מכיתות ח' ואילך,
גם למבוגרים (חדש)
חוברת "אות השוחה" (חדש)
חוברת "אות השחיין" (חדש)
2.50 ש"ח
0.70 ש"ח
0.70 ש"ח
2.50 ש"ח
2.50 ש"ח

להזמנות נא להתקשר בימים א'-ה', בשעות 8-13, לטל'
09-639540/1, או להזמין בדואר: רשות הספורט והחנה"ג,
המחלקה לפעילות ספורט עממי, מכון וינגייט, נתניה, מיקוד
42902.

זהבה אוסטפלד: צבא נולד, כרך שני. הוצאת משרד הביטחון, תל-אביב, 1994.

בספר כלול מחקר המתאר את תהליך הקמתו של צה"ל החל מהפעלת גיוס החובה ועד לסיום מלחמת העצמאות. בנייתו כארגון צבאי סדיר מתוארת על רקע מאבקים קונספטואליים, פוליטיים ואידיאולוגיים. הפרקים הכלולים בכרך זה דנים בתפיסה הביטחונית שהתגבשה, בהתחלות הראשונות של המבנה הארגוני, בהקמת צוות ההיגוי ובבניית המטכ"ל, במעמדו של הצבא הסדיר ובשאלת המרות, וכן בהקמת אגף המבצעים, מערך המודיעין, מערך אכ"א, המערך הלוגיסטי ומערך הכספים. חלקו האחרון של הספר מוקדש לדילמות של יחסי הגומלין בין הדרג המדיני והצבאי ולבעיית המנהיגות במשבר.

יום אורדע: מסע על העולם האחר. הוצאת ספריית ראש צעיר, נתניה, 1994.

הספר מיועד לילדים גילאי 9–12. הספר מעביר לילד חוויה דמיונית של מפגש עם דמויות מעולמות אחרים. הקוראים הצעירים יגלו עניין בהפרתקאות הילדים תמר ואלעד הנפגשים עם הדמות המסתורית. גלילה רון פדר עמית סייעה בעריכת הספר.

יוסף אידריס: המשחק וסיפורים אחדים. הוצאת ירון גולן, תל-אביב, 1995.

זהו קובץ של 9 סיפורים של המחבר המצרי יוסף אידריס. המחבר למד בצעירותו רפואה, ואף עסק במקצוע זה שנים אחדות, אך את מרצו הפנה לספרות. הסיפורים תורגמו מערבית על ידי משה חכם.

צ"ל אדבי וג' מאנגלס: אל הסלע האדום. הוצאת משרד הביטחון, תל-אביב, 1995.

זהו סיפורם של שני קצינים בצי המלכותי הבריטי שיצאו למסע ארוך במצרים, בנוביה, בארץ ישראל, בלבנון, בסוריה ובארץ שממזרח לירדן בשנים 1817–1818. פסגת מסעם הייתה הביקור בפטרה – בסלע האדום. בספר מסופר על התמודדותם עם תלאות הדרך, על מפגש עם ערבים עוינים, על אומץ לבם ועל תאוות ההרפתקנות שלהם. אירבי ומאנגלס היו האירופים הראשונים שהגיעו לפטרה בעקבותיו של יוהאן בוקהרדט, המגלה של העיר החבויה בסלע האדום. בספר מפות, תרשימים ו-167 איורים בשחור לבן שלוקטו מספרות הנוסעים העתיקה. תרגם את הספר מאנגלית שלמה גונן; ההדיר – רחבם זאבי.

א. ספרים, מסודרים לפי א"ב של שמות הסופרים, העורכים או המהדירים

יוסף אבינון: הגשמה עצמית. הוצאת עצמית, 1995.

הספר עוסק בחינוך, בנושאי מחשבת החינוך, בפדגוגיה ובדיקטיקה. בספר המחבר בוחן את המושג הגשמה עצמית לאור ערכים הומאניים ואוניברסליים, כגון חופש, כבוד האדם, אוטונומיה אישית, מודעות עצמית, רציונליזציה, יצירתיות, אמת ואחריות.

המחבר, ד"ר יוסף אבינון, הוא מרצה לפילוסופיה של החינוך במכללה לחינוך, סמינר הקיבוצים, תל-אביב.

עדין אבן-ישראל (שטיינזלץ): הסידור והתפילה – מדריך למעיין ולמתפלל. הוצאת ידיעות אחרונות, ספרי חמד, תל-אביב, 1994.

הספר כולל שני חלקים. בחלקו הראשון הוא דן בנושאים הנוגעים למהותה של התפילה בישראל, להתהוות סידור התפילה במשך הדורות ולסוגייה של התפלגות המנהגים, לסדרי התפילה בימות השנה, לדיני הקריאה בתורה ובמגילות ולקריאת ההפטרות ולברכות השונות. פרק אחד מוקדש לביאור מפורט של חלקים בסיזור התפילה ומובן של תפילות מסוימות: קדיש, קריאת שמע, שמונה עשרה, לכה דודי, קידוש וכל נדרי. את החלק הראשון מסיים פרק רחב היקף על בתי כנסת ועל תפילה בציבור ועל המוסיקה של התפילה. החלק השני הוא מילון מושגים ומונחים המרחיב, ולעתים מחדש, את הבנת המושגים שהובאו בחלק הראשון.

נספח ג
ביבליוגרפיה
מוערת לעובדי
הוראה וחינוך
(110)

משה ארנד: חינוך יהודי בחברה פתוחה – תרבות יהודית והוראתה. הוצאת אוניברסיטת בר-אילן, 1995.

זהו ספר מתוך סדרת פרסומים של הקתדרה לחקר דרכי ההוראה של לימודי הקודש על שם הרב ד"ר דוד אוקס ז"ל, המיועדת למורים בבתי ספר יסודיים ועל-יסודיים, במכללות ובבתי ספר לחינוך, וכן לציבור המשכיל הרחב. הסדרה מכוונת להנחיה עניינית דידקטית וביבליוגרפית ברמה גבוהה. בספר עיון בחמש סוגיות קלסיות של החינוך היהודי, על יסוד ניתוח מקורות ספרותיים מתקופות שונות: תקופת המקרא והתלמוד, ימי הביניים והזמן החדש, עד להגות בת ימינו. המחבר, פרופ' משה ארנד, הוא מרצה לחינוך באוניברסיטת בר-אילן.

עודד בארי: סיפורי הקופיפים. הוצאת דני ספרים, 1994.

בספר שלוש דמויות מרכזיות: עודד הסופר, רותי הילדה השואלת את השאלות הנכונות וגבריאל קשישא הקופיף, אשר באמתחתו תשובות לכל השאלות. בספר תשעה פרקים, ובהם סיפורי קופיפים ושירים שכתבו עודד, רותי והקופיף ביחד ולחוד. כמו כן יש בו סיפורים על הרפתקאות שלושה ביחד. האירורים הייחודיים בספר הם של פפי מרזל, ועמודי כל פרק צבועים בצבע אחר. הספר מופנה לקהל הקוראים הצעיר, אך ימצאו בו עניין כל הגילאים.

אילנה בהט: הקיפוד הדוקר שהלך לחפש חבר. הוצאת שמואל זימזון בע"מ, תל-אביב, 1993.

הספר מיועד לגיל הרך, והוא מספר על קיפוד המחפש לו חבר. הספר מתאים לעבודה בשיטה הביבליותרפית. המחברת איירה את הספר בחן רב.

אריה בן גוריון ובנימין יוגב: אלה אזכרה – שירים על מות ועל מוות. הוצאת הקיבוץ המאוחד, התשנ"ה.

בספר 248 שירים של תשעים וחמישה משוררים ממיטב משוררי ישראל בנושא המוות והזיכרון. כמו כן נכללים בספר קטעים על ביטויי המוות בספרותנו הקלסית: בתנ"ך, בחז"ל, בספרות ימי הביניים וברצף הדורות, אולם רוב השירים הם מהשירה החדשה של ימינו. בספר משובצות עבודות אמנות (בשחור-לבן) של אמנים בתנועה הקיבוצית.

באסופה שלושה מדורים:

א. הוויית המוות

ב. המוות במלחמות

ג. מוות במשפחה, למתים מזקנה וממחלה.

השירים מיועדים לקריאה בהלוויה, באזכרה, לחוברת זיכרון ולקריאה מתבודדת של אדם עם עצמו ולמורה בבית-הספר בנושא

לימודי. הצורך בספר זה גבר בשנים האחרונות, כאשר רבים מבקשים להוסיף ממד אישי לטקסי אבל וזיכרון באמצעות הביטוי השירי.

אהרן בן דוד: החינוך כבבואה. ההוצאה לאור של "האגודה לטיפוח חברה ותרבות בישראל", טל' 331325 – 09.

ספר זה הוא שלב נוסף בהגשמת התכנית של המחבר, שהותוותה במבוא לספרו הגדול, "לב אהרן". המחבר בחר בכשבעים "מאמרים" מתוך כאלף מאמרים המובאים בספרו "לב אהרן", המתייחסים לארבעה תחומים של החינוך, הביא את דברי מפרשי התלמודים ופוסקי ההלכה ("עין אהרן") הקשורים במאמרים אלו, וצירף אליהם את התייחסותם של זקני יהודי תימן ("לב אהרן"). כהשלמה לכך המחבר אף טרח וסיכם מאמרים רבים מן התלמודים וכן אסף וסיכם את דבריהם של החוקרים הקשורים במאמרים אלו. הספר משתרע על 325 עמודים, שישה שערים ועשרים ושמונה פרקים, העוסקים בארבעת התחומים האלה: התלמידים, תכנית הלימודים, דרכי הוראה וחינוך המורים.

הספר מיועד לכל המתעניין בחינוך היהודי, והוא עשוי להיות כלי עזר חשוב לאנשי חינוך (מורים, מנהלים ומפקחים), לרבנים, למנהיגים רוחניים ולחוקרים.

מרדכי בן דוד: פרסות סוסים. הוצאת מוסד ביאליק, ירושלים, 1995.

הספר מביא מקורותיהם של יהודי הונגריה במלחמת העולם השנייה. אמנם אין זו ביוגרפיה או אוטוביוגרפיה, אך המסופר כאן מבוסס ברובו על אירועים שהמחבר היה עד להם ובמיעוטו על עדויות מפי ניצולים אחרים ששולבו בסיפור המרכזי. אך מעט מן המסופר הוא פרי הדמיון. המסעות המתוארים כאן מפגישים את הקורא עם האמינים שפקדו את בני העם היהודי באירופה של השואה. מן המסע הזה הוא חזר לבדו.

עמיעד ברזנר: הנגב בהתיישבות ובמלחמה. הוצאת המרכז לתולדות כוח המגן, "ההגנה", על שם ישראל גלילי ומשרד הביטחון, תל-אביב, 1994.

זהו מחקר מקיף הסוקר את המאבק על הנגב בין השנים 1941 – 1948. במפעל ההתיישבות בנגב, ערב מלחמת העצמאות ובמהלכה, חברו יחד הרשויות ההתיישבותיות, ובראשן הקק"ל, עם הרשויות הביטחוניות של ה"הגנה" וחיטבת הנגב של המפלמ"ח ועם נקודות ההתיישבות ועם ועד הגוש שביישובי הדרום והנגב לכוח מתכנן ומבצע של המאבק על הנגב. בראש כל אלה עמדה ועדת הנגב. הנגב היה שדה קרב במלחמת העצמאות, עוד לפני פלישתו של הצבא המצרי בדרכו צפונה. גם הממשל הבריטי, על אף היותו בתהליך

הנריק גרינברג: ילדי ציון, דרך התלאות של ילדי טהרן (תרגום מפולנית: זאב שוש). סדרה לנוער ע"ש קורצ'אק, הוצאת יד ושם, ירושלים, התשנ"ה.

זהו ספר תיעודי המבוסס על קטעי פרוטוקולים שנכתבו בארץ ישראל ב-1943 בידי "מרכז המידע למזרח" של ממשלת פולין על פי עדויות של ילדים יהודים שפונו מברית המועצות לארץ ישראל. פרוטוקולים אלה מכונים "הפרוטוקולים הפלשתיניים". הם נשלחו ללונדון אל סטניסלב קוט, שר ההסברה והתיעוד של ממשלת פולין הגולה. ההעתיקים שמורים בארכיון של מכון הובר בסטנפורד, באוסף "פולין" – משרד ההסברה והתיעוד, דינים וחשבונות של מגורשים יהודים. מפרוטוקולים אלה עולה הטרגדיה של העת החדשה. 73 הפרוטוקולים שהספר מבוסס עליהם מפורטים בסופו. מוסרי העדויות היו בני 11-18 שנה, אך רובם היו בני 13-14 שנה.

צילה דגון: מוסא ורגב חברים. הוצאת שמואל זימזון בע"מ, תל-אביב, 1995.

זהו סיפור לילדים בגיל הרך שעיקרו ידידות הצומחת בין ילד יהודי לילד ערבי. בין השורות התייחסות לנושאים נוספים, כמו עונות השנה, תאונות דרכים, הווי החיים בכפר הערבי, השוני בין דתות ובין אנשים. ציורים מרהיבים של הילה מעוז.

זוה דותן: ושוב פומפי... (סיפורים בדיוניים). הוצאת ירון גולן, תל-אביב, 1994.

בספר מצוי אוסף של סיפורים שתכונתם המרכזית מתגלמת בתופעות הבדיוניות, המדהימות לעתים, ובהתפתחויות המפתיעות. הסיפורים מבוססים על מקורות האירועים ועל הגשתם בדרך האירוניה.

עמנואל הלפרין: בטטה – סיפורו של ברנש אדיש. הוצאת ירון גולן, 1994.

זהו רומן המגולל את סיפורן המרתק של דמויות מגוונות בחברה הישראלית וביניהן איש המכונה "בטטה", כינוי שהודבק לו בצבא ותאם גם את מצב רוחו המרומם, שהגיע לשיאו כשהיה מקלף את תפוחי האדמה. הגיבור עוסק בנוף אנושי על יצירי, מאוויו ובעיותיו האנושיות, וחושף בפנינו טפח מעולם התיאטרון, הבידור, התקשורת וההמון.

איתי זימון: את שאהבה נפשי. הוצאת ירון גולן, 1994.

זהו סיפור אהבתם המופלאה וה"בלתי אפשרית" של אלגרה, בת ליהודים ספרדים בירושלים, ובוקה, מהפכן אוקראיני מפרוסקורוב.

פינוי הארץ, לא ויתר על הנגב כבסיס עורפי לתעלת סואץ. מכאן ניתן להבין את התפקיד החשוב שמילאו ההיאחזויות בנגב. ההיאחזויות וקו המים היו ציר מרכזי שעליו התבססו כוחות הביטחון בנגב הנצור ואשר מהם זינקו בהמשך המלחמה לשחרורו של הנגב כולו, עד לערבה ולאילת בדרום ותוך התחברות עם סדרם הנצורה בצפון. מחקרו על עמידת ברזר עוקב ברציפות אחר התפתחות ההתיישבות בנגב – מיישובי שער הנגב והמצפים ועד להמשכה בעליית 11 הנקודות. המחבר שירת כאיש פלמ"ח בנגב, בשמירה על קווי המים לפני מלחמת העצמאות ובחטיבת הנגב בעת המלחמה.

חיים ברקאי: אדם סמית באספקלריה של ימינו. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, ומוסד ביאליק, ירושלים, 1995.

החוברת כוללת שתי מסות – "עושר העמים באספקלריה של ימינו" ו"מרקס קונטרה סמית: צווים או מחירים". המסה הראשונה נכתבה כהקדמה לתרגום העברי של החיבור "עושר העמים", והיא בבחינת רקע וניתוח לספר עצמו. המסה השנייה נכתבה לאחר מכן, והיא עוסקת בוויכוח שחזר ועלה על סדר היום בדבר תפקידם ותפקודם של ה"שוק" ו"הממשלה" בכלכלה, היינו בתיחום חלוקת העבודה ביניהם. החוליה המקשרת בין המסות הללו היא עולמו האינטלקטואלי של אדם סמית והמערכת המושגית שפיתח ויישם לצורך תיאור וניתוח כללי תפעולה של הכלכלה "בסביבה" הסוציאל-פוליטית של מה שברבות הימים קיבל את הכינוי "חברה תעשייתית". מסה זו נכתבה בשלהי שנת 1991, בעקבות קריסתו של "משק הצווים" הסובייטי.

טל גבע: דרך האלה. הוצאת ירון גולן, תל-אביב, 1994.

הרומן מעלה תמונת חיים בנוף קסום בעיירה כפרית בצפון הארץ ששמה "ביסרה". "ביסרה" הוא גם שמה הקדום של בית שערים העתיקה. דרך החיפושים אחר הדמות שבסיפור המתוארת ברומאן היא גם מסע אל העבר ואל תוך הנפש.

אורי צבי גרינברג: כל כתביו, כרך ט – ספר העיגול. הוצאת מוסד ביאליק, ירושלים, התשנ"ה, 1994.

עורך הספר הוא פרופ' דן מירון. זהו הספר הלירי הראשון מבין ט' הכרכים שיצאו לאור עד עתה. השירים בכרך זה הוכנסו כאן לראשונה מתוך עיתונים וכתבי עת. השירים הכלולים כאן הם משירתו האישית והמטאפיסית. השירים קובצו על פי ענייניהם, סוגיהם וזמנם, ונערכו עריכה מדוקדקת, ובכלל זה שילוב תיקוני המשורר בנוסחי השירים. את המהדורה חותם פרופ' מירון באחרית דבר.

שניהם הם גידול של מהפכות ותמורות המתחוללות במחוזות גידולם – מהפכת אוקטובר ברוסיה ותחיית התנועה הציונית בארץ. הרומן מביא בפני הקורא את נסיבות הגורל המפגישות אותם בארץ ישראל של שנות העלייה השלישית. הסיפור נכתב מנקודת מבטו של בנם, איתי זמרן. המקדיש את הספר לזכרם של הוריו.

שרה זלוף: כל מיני גדלים. הוצאת שמואל זימזון בע"מ, תל-אביב, 1993.

זהו ספר לילדים בגיל הרך המיועד להקנות מושגי יסוד לילדים, כמו צורות גיאומטריות, צבעים, גדלים, הפכים, אותיות, מספרים, חיות וכו'. עיצבה את הספר ואיירה הילה מעוז.

דרורה חבקין: על תבלינים וצמחי מרפא. הוצאת משרד הביטחון, 1995.

זהו ספר שחיברה הזמרת והמלחינה דרורה חבקין על צמחי תבלין ומרפא. בספר מתוארים מעל מאה וחמישים צמחי תבלין ומרפא המלווים בתצלומים מרהיבים. בספר מידע עשיר והדרכה כיצד לגדל אותם, הן על אדן החלון והן בגינה ובחממה, וכיצד לעשות בהם שימוש נכון. המחברת החלה להתעניין בצמחים כאשר חלתה במחלה ממארת. סיפורה המרתק על תהליך החלמתה שזור בעצות מעשיות ובהומור, ומשולב בסיפורים פיקנטיים על ההיסטוריה של הצמחים ועל הפולקלור סביבם. ניכר בספר שהוא נכתב באהבה ובתשומת לב רבה לנושא. המחברת נפטרה בחודש אפריל השנה, זמן קצר לאחר הופעת ספרה. בספר תצלומים מרהיבים של גינות, עציצים, מרפסות וחממות של אריאל נשרי.

יורם טהרלב: אלף-בית לנהג הצעיר. הוצאת שבא, 1995.

זהו ספר ייחודי המיועד לחינוך לנהיגה נכונה וזהירה. בספר מעביר אב לבנו מסרים בנושא נהיגה.

יוסי יונאי: מקום אחד תחת השמש. הוצאת אופיר.

בספר זה מכונסים פרקי חייו והגיגיו של יוסי יונאי, בן כפר-חסידיים שנפל ברמת הגולן במלחמת יום הכיפורים. קיבצם אחיו, אהוד. בספר מתגלית אישיות ייחודית. ממכתביו של יוסי יונאי מן השירות הצבאי ומסיוריו המקיפים בארצות העולם עולה השקפת עולמו בנושאים שונים; לדוגמה: בעניין ההתיישבות בחלקי הארץ השונים אומר הגיבור: "מתייירא אני מאוד מסוג זה של תדמית הגאולה, שתביא, במקרה הטוב, להבטחת קיומה של יישות פיסית שוויתרה מלכתחילה על הצדקה מוסרית כלשהי, שלא לדבר על חזרה על דרכה של תנועה אשר קיבלה השראתה מניטשה ושילמה על כך בנירנברג" (עמ' 194). בספר רשמים מעניינים מסירו של יוסי ברחבי העולם בכתבות ששלח לעיתון "הארץ" ובמכתבים

לחברים. פרק חשוב מוקדש להתייחסותו לקיבוץ העירוני ולחוזה ההידרופונית באילת.

שמואל ילמה: הדרך לירושלים – ראשית העלייה מאתיופיה וקליטתה (1980). הוצאת רשפים, תל-אביב, 1995.

זהו סיפור ממקור ראשון של ילד כבן אחת עשרה שעלה לארץ ישראל מאתיופיה, משולב בסיפוריהם של ילדים אחרים שעמם עלה הילד בקבוצה דרך סודאן. הספר מבוסס על פרקי יומן שכתב המחבר בילדותו בארץ ואבדו לו. הוא שב ושחזר אותם בתקופת שירותו הצבאי. הוא נענה לאחיו שנולד בארץ ותיאר לפניו את ילדותו בכפר, את ראשית העלייה, את התלאות במדבר, את הפחד בסודאן, את חבלי הקליטה בארץ ואת דרכו בצבא.

מוטי ירדני: סרט טבע/סרט הרפתאות. הוצאת שלהבת, 1995.

אלה שני ספרים בכרך אחד, המיועדים לגילאי 9-13. הספר מתאר הרפתקאות של חבורת ילדים היוצאים לצלם בטבע בעזרת מסרטה וידיאו, אך תכניותיהם משתבשות, והם מוצאים את עצמם בשפע של הרפתקאות סוערות.

מוטי ירדני: שפן עם משקפים. הוצאת שלהבת, 1994.

זהו ספר המיועד לגיל הרך, ובו גילי מערבב בין גזר, עיניים, ציור שפן ומשקפיים.

ירמיהו יפה ועל יפה: מן הגדוד העברי ומן הגדוד ה-III. הוצאת ירון גולן, תל-אביב, 1994.

הספר מחבר קצוות היסטוריים של אב ובתו. חלקו של האב הוא יומן מלחמת העולם הראשונה, שנת 1917. ירמיהו יפה תיאר ביומנו את המוצאות את היישוב העברי בארץ ישראל באותה תקופה ואת התנדבותו הוא ואת התנדבות חבריו ל"גדוד העברי". בתו, יעל יפה, מצאה את יומנו של אביה בצד צרור מכתבים ששלחה היא אליו בתקופת שירותה בפלמ"ח. מכתבים אלה מציירים תמונה של פעילות נוער ציוני ביישוב הארץ ובשחרורה: עין גב, חולתה, עין זיתים, קורס סיירות, כיבוש בירה, שחרור צפת, באב אל ואד, שחרור הנגב וכיבוש באר שבע. יעל יפה כינסה שני נדבכים אלה לכתב עדות היסטורי אחד.

דיוויד כהן (עורך): יום בחיי ישראל. הוצאת משרד הביטחון ו-COLLINS PUBLISHERS, SAN-FRANCISCO, 1995.

אלבום תצלומים שנושאו יום בחיי ישראל מתעד נוף אנושי, פיסות ואת הווי החיים בארץ. האלבום צולם במהלך 24 שעות על ידי יותר משישים צלמי עיתונות מובילים בעולם. בין התמונות: צוערי

חיל הים באימון סירות אל מול חיפה, חדר לקטנים, הררי אבטיחים בשוק בקרית שמונה, קניות בקרית ארבע, כרס בשמש – על שפת הים, מנוחה אחרונה בהר הזיתים, כנסיית הבשורה בנצרת, תפילה חרישית ליד הכותל ועוד. התמונות מרהיבות ומנציחות רגעים אמיתיים. את ההקדמה לאלבום כתב ראש הממשלה, יצחק רבין.

יהודה ליבס: סוד האמונה השבתאית. הוצאת ביאליק, ירושלים, 1995.

מחקריו של ליבס, תלמידו של גרשם שלום, הם המשך מחקריו לכתבי רבו, שהוא ערך וכינס אותם. המאמרים בקובץ זה סדורים בסדר ענייני וכרונולוגי. המאמר הראשון, "המשיחיות השבתאית", הוא מעין מבוא למאמרים האחרים שבקובץ. המאמרים האחרים עוסקים בדתיותו של שבתאי צבי, בדתיותו של מיכאל קרדוזו, באנטגוניזם שעורר הפלג הקרדוזיאני של השבתאות ועוד. כן מוארות דמויותיהם של ר' ליבלי פרוסניץ השבתאי, של ר' יהונתן אייבשיץ, של ר' יעקב עמדין ועוד עניינים חשובים העומדים ברומו של הדיון השבתאי.

ישראל לייב נולמן: כוחה של מילה – דער כוח פון א ווארט – פתגמים ואמרות ביידיש, תרגומם, מקורם וביאורם. הוצאת המחבר, טל' 433032 – 02, ירושלים, התשנ"ה.

המחבר חקר את מקור הפתגמים והאמרות בשפת היידיש. הפתגמים והאמרות מוצגים בשתי השפות, היידיש והעברית, וסיפור תולדותיהם הוא בשפה העברית. ימצאו עניין בספר אוהבי הפתגמים והאמרות, הרוצים ללמוד את מקורותיהם ולומדי שפת היידיש שיוכלו ללמוד את הפתגמים ואת האמרות ביידיש ולהיעזר בתרגומים לעברית.

זאב ספראי: הקהילה היהודית בארץ ישראל בתקופת המשנה והתלמוד. הוצאת מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, ירושלים, 1995.

הספר מתאר את חיי הקהילה היהודית הכפרית בארץ ישראל בתקופה זו, את השירותים שהעניקה הקהילה לתושבים ואת היסודות החברתיים, הכספיים והחוקיים שהונהגו בה. השלטונות הרומיים לא מנעו מיהודי הארץ להנהיג את מוסדותיהם כדרכם. החכמים השכילו לגבש משמעת ציבורית שחישקה את עצמתם של מוסדות הקהילה. בספר סוקר ספראי את התפתחותה של האוטונומיה היהודית, שבתקופה הנדונה הגיעה לשיא התפתחותה, עד לשקיעתה לאחר חתימת התלמוד. בין התחומים הנדונים: פני העיר היהודית, החינוך, העזרה ההדדית, מערכת המשפט, הביטחון, התברואה, הפולחן הדתי, ההנהגה, אספת העם, בעיות מימון.

בעז ערפלי (עורך): שאול טשרניחובסקי – מחקרים ותעודות. הוצאת מוסד ביאליק, ירושלים, התשנ"ה, 1994.

ספר זה הוא השלישי בסדרת מחקרים ותעודות המוקדשים ליצרי הספרות העברית החדשה. בספר זה נאספו תעודות משל המשורר שיש בהן כדי להאיר את שירתו מצדדים שונים. המדורים המוקדשים לתעודות הם: מעין אבטוביגורפיה שכתב טשרניחובסקי בסוף ימיו מנקודת תצפית של סיפור ילדותו, המדור החמישי, המוקדש ליחסיו האישיים והספרותיים עם המשורר הרוסי ולדיסלב חודסביץ' ודברים שכתב טשרניחובסקי בענייני ספרות: משקל, דרכים בקריאת שיר, ערכים באנציקלופדיה היהודית-רוסית, דברים על ביאליק ועל גורדון. כן מובא לקט של מאמרים חדשים הונים בסוגיות ספרותיות ביצירתו משל ב' ערפלי, י' בראל, ח' בריוסף, ש' ורסס, ר' צור, ד' מירון, ע' דיקמן וג' צורן.

חנוך פאון: המדריך ללמידה – כיצד לשפר כישורים והישגים לימודיים. הוצאת כתר והאוניברסיטה הפתוחה, 1995.

הספר מציג מיומנויות המסייעות להצלחה בלימודים, כמו סיכום שיעור או הרצאה בעל-פה או בכתב, כתיבת חיבור, הגשת עבודות מחקר, מציאת חומר בספרייה, דרכים להתכונן לקראת בחינה, הכנה ללימוד עצמי, כתיבה נכונה: סגנון, שגיאות נפוצות, שילוב מונחים לועזיים, ארגון החומר ועוד. הספר עשוי להכשיר את הלומד ללמידה יעילה, והוא מיועד לתלמידים ולסטודנטים. המחבר, ד"ר פאון, הוא יועץ אקדמי, מורה, חוקר והיסטוריון חברתי וסגן אלוף במילואים.

צפורה פייבלוביץ: במצוק ובתחייה. הוצאה עצמית, 1994 (נוה שאנן, נתיב חן 10, חיפה).

זהו סיפור חיים של ניצולת שואה המעידה שקיבלתה צוואה מחברותיה באושוויץ: "אם תישארי בחיים, ספרי את שעשו הרוצחים הגרמניים ועוזריהם." המחברת טוענת שמטרתו של הספר להזכיר לקורא את שעבר העם היהודי בזמן השואה הנוראה, את הקשיים ואת המאבקים של השורדים שעלו ארצה ואת היכולת ואת הרצון העז, למרות הכול, להקים בית חדש במדינת ישראל. המחברת כתבה את זיכרונותיה כעבור חמישים שנה מעת שחוותה אותם, בעקבות סערת הרוח שגרמה לה מלחמת המפרץ. הספר בבחינתה הוא "זכרו את אשר עשה לנו עמלק הגרמני". הספר מלווה בתצלומים קשים מהתקופה.

דוד פלס: הזמנה לארוחה. הוצאת שמואל זימזון בע"מ, תל-אביב, 1994.

זהו ספר ילדים המיועד לגיל הרך והמתייחס למעשה לאינטראקציות וליחסי הגומלין בין אנשים. העלילה בסיפור

מתרכזת בחיות שהוזמנו לאחרונה וקיבלו מנות מזון שלא התאימו להם ובאופן שבו הן פתרו את בעייתן. הספר מאויר על ידי בולבה וולף.

שירלי קאופמן: מבחר שירים, 1970 – 1995. הוצאת מוסד ביאליק, ירושלים, 1995.

זהו ספר שירה מתורגם מאנגלית (ע"י אהרון שבתאי), ספרה השני של המחברת המופיע בתרגום עברי. הספר מכיל מבחר מקיף של שירים מתוך קובצי שירה ומייצג את שירתה של המחברת כפי שהתפתחה במשך יותר מעשרים וחמש שנים.

המחברת גדלה בסיאטל שבווינגטון, חיה שנים רבות בסן פרנסיסקו, ומאז 1973 היא חיה בירושלים. שירה תורגמו ללשונות אחדות, ביניהן ערבית, סינית, הולנדית. רות נבו כותבת על שירתה של שירלי קאופמן: "אפילו בארץ זו, של עירוב לשונות-מוצא, מצבה הוא יוצא דופן. היא כותבת בלשון של ארץ שבה היא כבר אינה חיה, והיא חיה בארץ אשר לשונה אינה שגורה, לפחות אינה רהוטה, בפיה."

דניאל קארפי (עורך): זאב ז'בוטינסקי: איגרות, כרך II. הוצאת מכון ז'בוטינסקי בישראל והספרייה הציונית על יד ההסתדרות הציונית העולמית, ירושלים, התשנ"ה.

זהו כרך שני של איגרות זאב ז'בוטינסקי – מבחר נרחב של איגרות שכתב האיש בימי חייו בענייני תרבות ואמנות, לשון וספרות, מדיניות והנהגת התנועה הציונית, וכן בעניינים אישיים ומשפחתיים. הכרך הראשון פורסם ב-1982, וכלל את התקופה שלפני מלחמת העולם הראשונה. ממאי 1889 ועד יולי 1914. כרך זה, הכרך השני, כולל מאתיים ארבעים וארבע איגרות משנות המלחמה עצמה. כמו כן, מתפרסמת בכרך זה תוספת מילואים של שלוש עשרה איגרות מן השנים 1900 – 1913, שדבר קיומן והימצאותן בשתי ספריות שבפטרבורג לא היה ידוע לעורכי הסדרה בשעת הכנת הכרך הראשון. השינוי בכרך זה הוא שכונסו בו מבחר של איגרות ולא כל האיגרות שנשתמרו. הקריטריון לבחירת האיגרות היה בראש ובראשונה מידת תרומתן להכרת אישיותו של המחבר או להבנת נושאי פעילותו המדינית והתרבותית.

יחזקאל קויפמן: מבחר כתבים לאומיים (כינוס וערך: אבינועם ברשאי). הוצאת הספרייה הציונית על יד ההסתדרות הציונית העולמית ומוסד ביאליק, ירושלים, 1995.

ברשאי ליקט בספר זה ארבעה עשר ממאמריו של יחזקאל קויפמן שהתפרסמו בכתבי עת. המאמרים דנים בדעותיהם ובעולמם של אחד העם, משה הס, פרץ סמולנסקין, מ"י ברוצ'בסקי, י"ח ברנר, א"ד גורדון, פינסקר והרצל. המאמרים דנים גם בסוגיות כמו

הלאומיות הכוחנית, אוטונומיה לאומית בגולה, חורבן הנפש ויהדות ולאומיות. על ייחודו של קויפמן עומדים בן ציון דינור ומנחם הרן. ללקט המאמרים הקדים ברשאי מבוא מחקרי רב היקף (120 עמ') הן בהשקפתו הלאומית של יחזקאל קויפמן.

רות קולודני בקי: זהו טדי – ביוגרפיה מפי חברים. הוצאת משרד הביטחון, 1995.

הספר הוא מרקם של המאורעות והמעשים המשמעותיים והבולטים בחייו של טדי קולק, אלה שהפכו אותו לדמות לאומית ובינלאומית. הספר אינו ביוגרפיה במובן הרגיל של המילה. זוהי ביוגרפיה מפי חברים. נשיאים, ראשי ממשלות, שרים, פוליטיקאים, חברי קיבוץ, אמנים, אדריכלים, אנשי עסקים, סופרים, שופטים, שחקנים ורבים אחרים. פסיפס הדעות בספר הוא המצייר את דמותו המורכבת של טדי שבה משיקים מעשיות רבה, תשוקת תרבות ואסתטיקה, ביצוע מהיר ומחשבה קפדנית ופעלתנות מול נמוס. בספר התייחסות לפועלו של טדי לא רק בישראל אלא גם באירופה ובארצות הברית. הספר אינו רק בבחינת סיפור חיים. הוא מספר על תקופה גורלית ביותר בחיי העם היהודי, תקופה של שואה ותקומה, הרס והתחדשות, שיבת עם מפוזר לארצו, וגולת הכותרת היא ירושלים שאותה בנה טדי ושיקם תוך מאבק בגילויי קיצוניות מכל סוג שהוא ותמיכה סובלנית בבני דתות ומיעוטים אחרים. רוב פרקי הספר מתארים את קורות חייו של טדי עד שנבחר לראש העיר ירושלים. פרקים אלה בנויים כרונולוגית על פי סדר הזמנים. הפרקים האחרונים מספרים על טדי כראש העיר ירושלים.

דוד קודן: הגדנ"ע מה"הגנה" לצה"ל. הוצאת המרכז לתולדות כוח המגן, "ההגנה", ע"ש ישראל גלילי, מייסודן של העמותות ארגון חברי ההגנה, אגודת דור הפלמ"ח ויד טבנקין, 1995.

ספר זה סוקר את פעילותו ההגנתית של הנוער בארץ מראשית שנות העשרים ועד להקמת חיל הנוער – פיקוד הגדנ"ע ופיקוד הנח"ל. השתתפות הנוער בהגנת היישוב ובמאבקי היישוב נגד השלטון הבריטי, נגד הספר הלבן ונגד סגירת השערים לאניות המעפילים חישלה את הצעירים לעוז רוח, לקבלת מרות לאומית ולמסירות לאומית. המחבר הסתמך בחיבורו זה בעיקר על חומר ארכיוני, אבל גם על ראיונות. ואמנם בחיבור זה יש מקום גם לסיפוריהם האישיים של מספר מצומצם של אישים שתרמו לצמיחתו של הגדנ"ע. בסופו של הספר רשימת נספחים, וביניהם רשימות משתתפים בקורסים הראשונים של חג"ס, שמות המוראיינים שסיפרו את סיפוריהם ומסמכים שונים הקשורים באימון הקורסים השונים.

המחבר מציע גישה משלו, שאינה עולה בקנה אחד עם הגישה המסורתית, לנושא המוצא של שבטי ישראל ושל עם ישראל. הוא מגיע לשתי מסקנות מרכזיות: א. הישיבה בארץ כנען נחשבה לישיבה במצרים, מכיוון שהמצרים שלטו אז בארץ כנען, ולכן כל המאורעות המתוארים כאילו אירעו במצרים אירעו בעצם בכנען, והתיאור המקובל נובע משיבוש גיאוגרפי. ב. השבטים המרכיבים את עם ישראל הגיעו ארצה מאזורים גיאוגרפיים שונים, מאזורי תרבות ואמונה שונים, ואולי אפילו ממקורות אתניים שונים. מכאן המתחים הבין-שבטיים והפילוג בעם, מצד אחד, ויצירת מורשת משותפת ואמונה מונותיאסטית שהתגבשה במהלך השנים, מצד שני.

נח כמפלינסקי: קשת בענן. הוצאת תמוז – מו"לים בע"מ.

בספר קורותיה של משפחה יהודית בעיר סלונים בפולין מאז ערב מלחמת העולם השנייה, שברונה בתקופת הכיבוש הנאצי ואיחודה ערב מלחמת העצמאות בישראל. דרך סיפור חייה של המשפחה מתגלים לקורא חייה של העיירה היהודית, על אנשיה, מוסדותיה, תרבותה העשירה וההווי היום-יומי כפי שהיו עד מלחמת העולם, ולעומת זאת – שברונה הנורא בשואה. דרך חייו של היחיד מתגלה השואה בכל אימתה וחוסר הפשרה שבה. המחבר מקפיד על דרך תיאור מאופקת, בסגנון אינפורמטיבי, אולם קשה לו לשמור על איפוק זה בעיקר בחלק האחרון של הספר. הספר מומלץ לכל המורים והתלמידים בחטיבה העליונה.

זכי שלום: דוד בן גוריון – מדינת ישראל והעולם הערבי, 1949 – 1956. הוצאת המרכז למורשת בן גוריון, קרית שדה בוקר, והוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, 1995.

הספר מוקדש להבהרת תפיסת עולמו המדינית-הביטחונית של דוד בן גוריון ולמסכת הגורמים רבת הגוונים אשר עיצבה את עמדותיו ואת התייחסותו כלפי העולם הערבי וכלפי מערכת יחסיה של מדינת ישראל עם עולם זה. כל זאת בתקופת זמן מוגדרת, בין מלחמת העצמאות למבצע קדש, שני עימותים צבאיים אשר שינו באורח מהותי את מסגרת יחסיה של מדינת ישראל עם העולם הערבי ועם המערכת הבינלאומית. הספר מדגיש את הרעיון ששום מדיניות אינה יכולה לתת ביטוי "מושלם" לרצונות ולמאווים צרופים והיא למעשה נקודת מפגש בין רצונות ראשוניים של מנהיגים, מצד אחד, ובין אינטרסים מנוגדים, לחצים פנימיים וחיצוניים ואילוצים מגוונים, מצד שני. תפיסת העולם של בן גוריון הנחתה אותו בעיצוב עמדותיו והכרעותיו בקשר ליחסיה של מדינת ישראל עם העולם הערבי ובעיקר בכל הנוגע להסדרי שלום ולמערכת הבינלאומית ביחס לסכסוך הערבי-ישראלי. בין השאר

מובאת בספר ההתדיינות בין בן גוריון לשרת על סוגיות ההסדר המדיני ומדיניות הביטחון השותף. בסיכומו של הספר נדונה הסוגיה של "החמצת השלום" המועלית שוב ושוב בהתדיינות עם העולם הערבי בשנים האמורות. יש ניסיון בחיבור זה לעשות בחינה מקפת ומדוקדקת של נקודות מבט ועמדות של כל הצדדים הנוגעים בדבר.

יוסף שמיר: שמואל ברסלב – המאבק והתקווה. הוצאת מורשת, בית עדות ע"ש מרדכי אנילביץ, 1994.

הספר מתאר את המאבק ואת התקווה בגיטו וארשה בשנים 1940 – 1943. מחבר הספר חי ופעל בגיטו וארשה, והיה מדריך של שמואל ברסלב שדמותו ופעליו מתוארים בספר ושל מרדכי אנילביץ. ברסלב היה מראשי הארגון היהודי הלוחם בגיטו. הספר מתבסס על תעודות, על מכתבים ועל עדויות. דמותו של שמואל ברסלב מתוארת מאז ימי ילדותו ונעוריו בגימנסיה ובתנועה. הוא היה הדמות המרכזית בעיתונות השומר הצעיר שבמחתרת, היה מראשי התנועה ומרצה מבוקש בסמינריונים שלה. בגיטו וארשה היה במטה הארגון הלוחם, ונפל בספטמבר 1942.

יריב שפירא: לא עמדו בפיתוי. הוצאת דביר כצמן, תל-אביב.

בספר שני סיפורים על תקופה שהייתה, על החיים במושב לפני קום המדינה. הסיפורים מגלים את צדה האחר של "חברת מופת" זו, את הנורמות המחייבות שבה, את האנשים שאולצו להיות שונים אך לא תמיד עמדו בכך. יצרים ומאבקי כוח, אונס, יריות אקדח ועוד – תופעות אלו היו גם בחברה זו. המחבר, ד"ר יריב שפירא, ארכיאולוג, מנהל המוזיאון הארכיאולוגי באזור, גדל בארץ ומספר מזיכרונותיו.

ב. כתבי עת, קבצים, אנציקלופדיות וכו', מסודרים לפי א"ב של שמות הפרסומים

אילת והערבה. יוסף אבירם, הלל גבע, רודולף כהן, זאב משל, אפרים שטרן (עורכים). הוצאת החברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה, בשיתוף עם רשות העתיקות, ירושלים, 1995.

בקובץ כונסו ההרצאות שהושמעו בכינוסים ה"ח וה"מ"ד לידיעת הארץ. המאמרים חולקו לשלושה שערים, על פי תוכנם: היסטוריה וארכיאולוגיה, גיאוגרפיה פיסית ויישובית ואילת ומפרץ אילת בעת החדשה. בפתח הספר דברי הברכה של דויד בן גוריון בכינוס ה"ח באילת בשנת 1963, על חזונה של אילת.

דור לדור – משלהי תקופת המקרא ועד חתימת התלמוד, קובץ מחקרים לכבוד יהושע אפרון. אהרן אופנהיימר, אריה כשר

(עורכים). הוצאת מוסד ביאליק, ירושלים, ואוניברסיטת תל-אביב, 1995.

שישה עשר מחקרים חדשניים קובצו בכרך זה. המאמרים עוסקים בחקר ההיסטוריה והנבואה בדורות האחרונים של תקופת המקרא, באונמסטיקון של שמות יהודיים בתקופה הבתר-מקראית, ביחסים בין יהודי ארץ ישראל ובין יהודי התפוצות, בראשית התקופה ההלניסטית, בשלהי תקופת החשמונאים, בעיונים בספר חנוך, במגילות ים המלח ובספרות התלמודית, בהיבטים הארכיאולוגיים של התקופה ההלניסטית-הרומית, בקבוצות האתניות בארץ ישראל בתקופה הרומית ובמאבק בין היהדות לנצרות בתקופה הביזנטית.

הארגון הצבאי הלאומי בארץ ישראל, כרך ג'. יצחק אגסי (עורך).
הוצאת מכון ז'בוטינסקי בישראל, תל-אביב, 1994.

כרך זה בא בעקבות שני הכרכים שעסקו בתקופת הגיבוש של האצ"ל (כרך א') ובלבטיו לגבי יעדי התפקוד בתקופת מלחמת העולם השנייה (כרך ב'). בכרך זה מתוארות שלוש שנות המרד בראשותו של מנחם בגין בממשל הבריטי בארץ ישראל בשנים 1944–1946. הכרך מספר על פעילותו של בגין ועל מהלכיו של הארגון החל מהגיעו של בגין ארצה, דרך התמנותו לראש הארגון וניסיונו להביא לאיחוד עם ארגון הלח"י ופעילויות הארגון ומעמדו בקרב הציבור היהודי בארץ. המאבקים האידיאולוגיים בין ההגנה לאצל ותקופת הסיזון מובאים בפירוט בצד תיאור מפורט בהמשך המאבק בבריטים. כן כולל הכרך חומר על פעילות האצ"ל בגולה. הספר הוא לקט של מסמכים ומקורות שהובאו כלשונם.

יד ושם – קובץ מחקרים כ"ד. אהרון וייס (עורך). הוצאת יד ושם, רשות הזיכרון לשואה ולגבורה, ירושלים, התשנ"ה.

זהו קובץ מחקרים בנושא השואה. בין הכותבים וולף גרונר: ארץ לא נודעת? מחנות עבודות כפייה ליהודים בשנים 1938–1943 והאוכלוסייה הגרמנית; דוד זילברקלנג: בעלות הברית והשואה – בחינה מחדש; דנה אריאלי-הורוביץ: ארכיטקט של גזע, פאול שולצה – נאומבורג והנציונל-סוציאליזם; דוד בנקיר: מודרניזציה והרציונליזציה של ההשמדה; שמואל אדלר: צריך הילדים במחנה המשפחות שבבירקנאו ועוד. מחקרים נוספים בקובץ עוסקים בנושא שאלת הפיצויים והשילומים מגרמניה, בטבח אסירים בחצי האי זמלנד, בשירה העברית בנושא השואה, בפתרון הסופי ועוד.

ילקוט מורשת – לתיעוד ועיון, נ"ט. יהודה באואר (עורך). הוצאת מורשת – בית עדות ע"ש מרדכי אנילביץ, אפריל, התשנ"ה.

הקובץ מיועד להנצחת השואה ומחולק ל-3 גורמי תוכן. בפתח הקובץ "פנים אל פנים" – מתוך ערב לזכרו של אבא קובנר. בחלק השני של הקובץ מחקרים משל יעקב צור: מחנה השמדה מאלי

טרוסטינץ; ליאונד סמילוביץקי: האנטישמיות בין הפרטיזנים בבילורוסיה; שלום חולבסקי: מחתרת ופרטיזנים מגיטו קורניץ ועוד. חלקו האחרון של הקובץ מביא מקורות ועדויות מהתקופה. למשל: הייני בורנשטיין: לשכת השומר הצעיר בשוויץ בתקופת השואה; אברהם אצילי: איגוד צבאי יהודי בוורשה; אדוארד לאופר: מעשי הצלה בזהות ארית מושאלת.

כאב השחרור – עדויות מ-1945. יהודית קליימן ונינה שפרינגר-אהרונ (עורכות). הוצאת יד ושם – רשות הזיכרון לשואה ולגבורה, ירושלים, התשנ"ה.

זהו קובץ של קטעי עדויות על ימי השחרור, 1945, מתוך מאגר גדול של עדויות על תקופת השואה שנגבו משנות ה-60 ועד ימינו ומופקדות בארכיון יד ושם. זהו ניסיון להמחיש בתמונות ולהאיר בעדות את מורכבותו של נושא השחרור ואת המשמעות המיוחדת שנודעה לו בשביל היהודים שעוד נותרו בחיים. בתמונות מובעות האימה, הרעב והתשישות שהיו מנת חלקם של יושבי המחנות.

נ"ך – מקראות מפורשות – מלכים א', מלכים ב', שמואל א', שמואל ב'. יצחק אליהו, עזרה לוי ואביעד פרחי (עורכים). הוצאת "יחדיו", המכון להגברת התודעה היהודית בתפוצות, ירושלים, 1994.

ייחודם של ספרי הנ"ך בהוצאת "יחדיו" הוא בעריכתם בדפוס ובכתב ברור וקל לקריאה. הספרים מנוקדים עם טעמים ומוגהים לפי המסורת. הם מופיעים עם פירוש רש"י באותיות חדשות ומאירות עיניים (בכתב רש"י), מוגהים על פי מהדורת אמסטרדם ("קהילת משה"), ויש בהם פירושי "מצודת דוד" ו"מצודת ציון" (בכתב רגיל). הפירושים ערוכים ומפוסקים עם מקורות וציגונים לדרשות חז"ל ועם ראשי תיבות מפוענחים. בסיום כל ספר מפות עזר. לדוגמה: לספר מלכים מתלווים מפת "מפעל הבנייה של שלמה", מפת "מחוזות שלמה המלך", מפת "הרחבת ירושלים ובנייתה", וכן טבלה על מלכי ישראל הנזכרים בספר מלכים ועל מאורעות עיקריים בתקופתם.

ספר מלכים א-ב, מקראות גדולות, "הכתר". מנחם כהן (עורך מדעי). הוצאת אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן, 1995.

זהו הכרך השלישי של מהדורת "הכתר". המהדורה מבוססת על כתבי יד מדויקים ביותר מימי הביניים ועל ידע מדעי עדכני. במרכז המהדורה עומד כתב היד המדויק ביותר והמושלם ביותר של המקרא שנכתב אי פעם, "כתר ארם צובה", שהעמיד אהרון בן אשר על פי המסורה. בנוסף, מהדורה זו כוללת חידושים אלה: פירושים מימי הביניים, פיסוק מדוקדק של הפירושים, ובכלל זה הבחנה מודגשת של המובאות מן הפסוקים להקלת הקריאה; סימון מראי

שומרים תמיד – השומר הצעיר בצ'כוסלובקיה, 1920 – 1950.
יוסף רב (עורך). הוצאת יד יערי, גבעת חביבה, התשנ"ד, 1994.

בכך זה מלוקטים דבריהם של חברי התנועה שחברו להקים יד ושם לתנועתם בגולה לאחר שלושים שנות פעילות לפני השואה, בזמנה ולאחריה – שנים של מאבק ושל השמדה באירופה, עד לסגירתה של התנועה בצ'כוסלובקיה לאחר המלחמה. בספר כלולים תיאורים היסטוריים, זיכרונות וחוויות של ילדות ונעורים ותיאורים מהווים התנועה. בספר משובצים גם מאות תצלומים ומובא מילון מושגים תנועתיים.

תולדות היישוב היהודי בארץ ישראל מאז העלייה הראשונה. משה ליסק, אניטה שפירא וגבריאל שפר (עורכים). הוצאת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ומוסד ביאליק, ירושלים, 1995.

זהו חלק שני של הספר "תקופת המנדט הבריטי", שהוא קובץ המאמרים השלישי היוצא לאור במסגרת הסדרה "תולדות היישוב בארץ-ישראל מאז העלייה הראשונה". קדמו לו החלק הראשון של הספר "התקופה העות'מאנית", שיצא לאור בשנת התש"ן, והחלק הראשון של הספר "תקופת המנדט הבריטי", שיצא לאור בשנת התשנ"ד.

בעוד שהקובץ הראשון של תקופת המנדט סקר את יחסי החוץ של היישוב, כלומר את התפתחות מערכת היחסים המדיניים בין התנועה הציונית העולמית ומוסדות היישוב לבין ממשלת בריטניה ושלטונות המנדט, מצד אחד, והאוכלוסייה הערבית על ארגוניה וארצות ערב, מצד שני, עוסק קובץ זה בעניינים פנימיים של היישוב. בקובץ חמישה מאמרים המתמקדים בתהליך התהוותה של המפה הפוליטית-המפלגתית ביישוב, בהיווצרותם של השסעים המפלגתיים-התנועתיים ובהתגבשותה של התרבות הפוליטית. כמו כן, נסקרו בקובץ כמה היבטים של ההיסטוריה החברתית של יהודי ארץ ישראל, במיוחד מנקודת הראות של קליטת גלי העלייה בתקופת המנדט. יש לציין שמפעל כתיבת תולדות היישוב היהודי בא"י מאז העלייה הראשונה קם ביזמתו של שר החינוך והתרבות המנוח יגאל אלון, והוא מומן ברובו בידי משרד החינוך והתרבות.

מקום למובאות מן המקרא, מדברי חז"ל וממקורות אחרים; ביאור מיוחד ומראי מקומות למסורה, לקיצוריה ולמונחיה וגרפיקה נאה ונוחה המקלה על הקורא להתמצא בכל היסודות הפרשניים הפרוסים על גבי הדף.

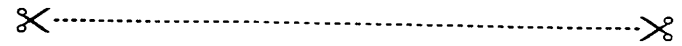
עיונים בספר שמואל, חלקים א' וב'. לוריא ב"צ (עורך). הוצאת המרכז העולמי לתנ"ך בירושלים, בשיתוף עם הוצאת רפאל חיים הכהן.

הקובץ "עיונים בספר שמואל", על שני כרכיו, נועד להביא לציבור ולידיעתו את דיוניו של חוג העיון בתנ"ך בביתו של ראש הממשלה, דויד בן גוריון ז"ל. החוג התכנס פעם בשבועיים בביתו של ראש הממשלה, והשתתפו בו בקביעות חוקרי מקרא מובהקים המצוינים בקובץ בשמותיהם בשעריו של כל דיון. הדברים נרשמו על ידי מר יעקב מימון ז"ל, והם ניתנים כאן כדרך אמירתם בשעתם. מר ב"צ לוריא כינס את הרישומים ועזר להביאם לדפוס יחד עם דוד בן רפאל חיים הכהן. קובץ זה משלים את הקבצים הקודמים, העוסקים בספרים יהושע, שופטים, מלכים, ישעיהו, ירמיהו, יחזקאל ותרי עשר. בפתח הספרים ברכת ראש הממשלה דאז, דויד בן גוריון, למשתתפי החוג. את ברכתו מסיים דויד בן גוריון במשפט: "וברכתי לחוג המתכנס כאן, שעיוניו ודיוניו יעשירו ויעמיקו הבנתנו וידיעתנו במורשתו הרוחנית בת האלמוות, שאנו קוראים לה בקיצור תנ"ך."

בין התכנים המובאים בקבצים: פרופ' נ"ה טור-סיני: פרשיות מספר שמואל; פרופ' מנחם הרן: זבחי הימים של אלקנה בשילה; פרופ' י' אהרוני: הנער המגיד והמשפט בצקלג; פרופ' בנימין מזר: הארגון הממלכתי והצבאי של המלך דויד; פרופ' שמואל ייבין: מרד אבשלום; פרופ' מהלמן: המלך דויד, קווים לדמותו הרוחנית ועוד.

קתדרה – לתולדות ארץ-ישראל ויישובה. אורה לימור, גדעון פוקס, יהושע קניאל, אפרים שטרן (עורכים). הוצאת יד יצחק בן צבי, ניסן, התשנ"ה.

זהו אסופת מאמרים המייצגים מגוון רחב של נושאים ותחומי עניין בתולדות ארץ-ישראל לתקופותיה. בין המאמרים: "האם הסתייגו היהודים מבית המרחץ הציבורי בראשית הופעתו?" – ירון צבי אליאב; "ההשכיח עם ישראל את החשמונאים בימי הביניים?" – דוד פלוסר; "חיינו ועבודתו של הצלם מנדל ג'ון דינס" – ניצה בראון-רוזובסקי וקרני א"ס גאוויץ; "הגירה ועלייה – היבטים חדשים של מדיניות היהודים" – דליה עופר; "מפעלי המים בימי חזקיהו – תשובה" – דוד אוסישקין ועוד.

לכבוד מנהל מחוז _____

מאת מנהל בית הספר _____

ברצוני להודיעך כי קראתי את החוזר נו/1 והעברתי אותו לעיונם
ולידעתם של מורי בית הספר.

בכבוד רב,

חתימה _____